Begroting 2024

Gemeente Altena

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

Raadsvoorstel 3

Programma's 13
- Programma 1 Inwoner en Bestuur 14
- Programma 2 Altena Samenredzaam 21
- Programma 3 Veelzijdig Altena 37
- Programma 4 Duurzaam Altena 52
- Programma 5 Bereikbaar Altena 62
- Programma 6 Financiën 71
    - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 76
    - Overhead 78
    - Vennootschapsbelasting 80

Paragrafen 81
- Lokale heffingen 82
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing 93
- Onderhoud kapitaalgoederen 103
- Financiering 111
- Bedrijfsvoering 114
- Openbaarheidsparagraaf Woo 121
- Verbonden partijen 122
- Grondbeleid 145
- Investeringen 148

Financiële begroting 150
- Overzicht baten, lasten en saldi per programma 151
- Overzicht incidentele baten en lasten inclusief toelichting 152
- Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 154
- Ramingsgrondslagen begroting 155
- Geprognotiseerde balans 157
- EMU saldo 158
- Staat van reserves en voorzieningen 159
- Investeringsplan 2024 - 2027 161
- Lasten en baten per taakveld 164

Voorwoord

We zijn blij u een sluitende Begroting 2024 aan te kunnen bieden. Gebeurtenissen in de wereld en in ons land volgen elkaar in snel tempo op. De situatie rondom de overheidsfinanciën is, zeker voor de komende jaren, onzeker. Bij de Kadernota 2024 hebben we daarin een duidelijke lijn gekozen die inmiddels ook door de VNG en de Provincie wordt ondersteund. Zeker is dat de financiële ruimte de komende jaren zal afnemen en dat we voor 2026 en 2027 afstevenen op begrotingstekorten. Het nadrukkelijke signaal dat we als college willen afgeven is daarom vanaf heden behoedzaam met onze financiën om te gaan. Dit is temeer van belang omdat we nog voor grote uitdagingen staan. Zo wordt onder meer gewerkt aan een accommodatiebeleid en de vervangsopgave van sportvelden die middelen gaat vragen. Daarnaast blijft de jeugdzorg een aandachtsgebied waarvan we zien dat de financiële effecten lastig te ramen zijn, maar waarvan zeker is dat de kosten verder zullen doorstijgen.

De afgelopen jaren is het thema realistisch ramen nadrukkelijker op de agenda gekomen. Als college spannen we ons daarvoor in. Ook in de nu voorliggende begroting hebben we daarin weer een stap kunnen zetten door daar waar we de afgelopen jaren overschotten hebben zien ontstaan, budgetten neerwaarts bij te stellen. Verder hebben we een volgende stap gezet in het bijstellen van de investeringsplanning. Beide maatregelen hebben ruimte in de begroting opgeleverd. Daarmee is een trend gezet die we komende jaren zullen doorzetten, want herijking van planningen en budgetten is geen eenmalige actie, maar moet voortdurend onderwerp van sturing zijn.

Deze begroting is voornamelijk een uitwerking van de keuzen die in de Kadernota 2024 zijn neergelegd. Een belangrijke grondlijn daarin is dat we koers houden, waarbij we middels een programmatische sturing investeren in een meer integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

We blijven het komend jaar investeren in onze organisatie, met name in talent en in kwaliteit van dienstverlening. We investeren dus nadrukkelijk in een vitale organisatie die werkt aan een vitale samenleving. Want daarom doen we het: het verschil maken voor onze samenleving!

Raadsvoorstel

Datum voorstel
3 oktober 2023

Kenmerk
D2023-09-007801
2023-029159

Opgesteld door
Canan Keulemans-Hepözdil

Telefoonnummer
0183-516301

Team
Team Financieel Advies

Portefeuillehouder
J.P. Tanis

Onderwerp
Begroting 2024

Samenvatting
Voor de gemeente Altena is de Begroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027 opgesteld. De Begroting 2024 is de nadere uitwerking van de Kadernota 2024. De Begroting 2024 laat een positief saldo zien. De raad wordt voorgesteld de Begroting 2024 vast te stellen.

Voorstel
1. De Begroting 2024, inclusief de mutaties in de reserves, vast te stellen en kennis te nemen van de Meerjarenraming 2025-2027.
2. De exploitatiebudgetten voor het jaar 2024 te voteren op het niveau van de programma's.
3. De B-investeringen voor het begrotingsjaar 2024 te voteren en de bijbehorende investeringsbudgetten beschikbaar te stellen.
4. Het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024 vast te stellen.

Inleiding
De Begroting 2024 bouwt voort op de financiële ontwikkelingen zoals geschetst in de Kadernota 2024. De Begroting 2024 laat in 2024 en 2025 een structureel positief saldo zien. Dit doet recht de eisen van de provincie. In 2026 en 2027 is sprake van een fors structureel negatief saldo. Dit is het gevolg van de terugval in de algemene uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2026.

Beleidskader
Het beleidskader wordt gevormd door de Gemeentewet, de regelgeving in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Financiële verordening gemeente Altena 2022.

Beoogd resultaat
Doel van dit voorstel is vaststelling van de Begroting 2024 van de gemeente Altena door de raad vóór 15 november 2023, waarmee voldaan wordt aan (één van) de eisen van de provincie voor repressief toezicht.

Argumenten
1.1 De Begroting 2024 laat in 2024 en 2025 een structureel positief saldo zien. Daarmee voldoet de Begroting 2024 aan de eisen van de provincie voor repressief toezicht.

Gemeentehuis Altena
Sportlaan 170
4286 ET Almkerk

Postbus 5
4286 ZG Almkerk

T (0183) 516100
E info@gemeenteAltena.nl

2.1 Met het voteren van de exploitatiebudgetten op het niveau van de programma's autoriseert de raad het college in 2024 binnen de programma's uitgaven te doen.

3.1 Het Investeringsplan 2024-2027 bevat de voor de jaren 2024 tot en met 2027 voorgenomen investeringen en geeft de bijbehorende jaarlijkse kapitaallasten weer. De investeringen zijn onderverdeeld in A- en B-investeringen. Op A-investeringen zal het college separaat met een raadsvoorstel bij de raad terugkomen. Voor B-investeringen, met name vervangingsinvesteringen, geldt dat na vaststelling van de Begroting 2024 door de raad het college voor het begrotingsjaar direct over de investeringsbudgetten kan beschikken.

4.1 In de nota Grondbeleid Altena 2019 is opgenomen dat jaarlijks bij de begroting een herziening van de grondexploitaties plaatsvindt. Deze herziening is opgenomen in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024. Altena kent momenteel 14 grondexploitatieplannen verspreid over de diverse kernen van de gemeente. In het MPG 2024 is ook de stand van zaken met betrekking tot de vrijkomende schoollocaties opgenomen.

4.2 Met de vaststelling van het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024 autoriseert de raad de budgetten ter uitvoering van de grondexploitaties aan het college.

Kanttekeningen

1.1 De Begroting 2024 laat in de jaren 2024 en 2025 een (structureel) positief saldo zien. In de jaren 2026 en 2027 is de systematiek van het gemeentefonds buiten werking gesteld en krijgen gemeenten te maken met een terugval in de omvang van de algemene uitkering die zij uit het gemeentefonds ontvangen. Dit wordt zichtbaar in het negatieve begrotingssaldo in die jaren.

1.2 De toekomst van het gemeentefonds vanaf 2026 is op dit moment nog altijd onduidelijk. Het is aan een nieuw kabinet om over de systematiek van het gemeentefonds en over de opschalingskorting besluiten te nemen. In de Kadernota 2024 is aangegeven dat het college naar mogelijkheden zal gaan zoeken om vanaf 2026 om te buigen, zodat bij de Kadernota 2025 bijsturingsmogelijkheden richting 2026 en 2027 in beeld zijn.

Financiën

De Begroting 2024 is de optelsom van een aantal categoriëen financiële mutaties. Ten eerste is de Kadernota 2024 in de Begroting 2024 nader uitgewerkt. Tevens is sprake van een aantal raadsbesluiten waaruit een

wijziging van de Begroting 2024 voortvloeit. Verder is de structurele doorwerking van de mutaties in de Tweede Bestuursrapportage 2023 in de Begroting 2024 verwerkt. Tot slot is in de Begroting 2024 sprake van financieel-technische mutaties. In het navolgende worden deze mutaties op hoofdlijnen toegelicht.

Mutaties Kadernota 2024

In de Begroting 2024 zijn de mutaties verwerkt zoals opgenomen in de Kadernota 2024.

Mutaties Kadernota 2024

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Beleidsmatige mutaties	1.830 N	1.952 N	1.741 N	1.742 N
Inzet uit onderuitputting	1.000 V	1.000 V	1.000 V	1.000 V
Inzet uit specifieke uitkering GALA	200 V	200 V	200 V	-
Totaal mutaties Kadernota 2024	**630 N**	**752 N**	**541 N**	**742 N**

De onvermijdelijke aanpassingen en de ambities van het college voor de jaren 2024-2027 zoals opgenomen in de Kadernota 2024 zijn in de Begroting 2024 verwerkt. Om in met name 2024 meer ruimte te creëren is een bedrag van € 1 miljoen ingezet, gebaseerd op een analyse van de structurele onderuitputting in de jaarrekeningcijfers van de afgelopen jaren. Daarnaast is een deel van de middelen uit de specifieke uitkering specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ingezet als dekking voor de ambities binnen het themaprogramma Vitaal Altena. De in de Kadernota 2024 opgenomen PM-posten met betrekking tot speelplaatsen, sportvelden en hervormingsagenda Jeugd zijn nog niet ingevuld en derhalve niet in de Begroting 2024 verwerkt. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de Kadernota 2024.

Mutaties Raadsbesluiten

Mutaties Raadsbesluiten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Raadsbesluit Aankoop Kooikamp 11	5 N	5 N	5 N	5 N
Raadsbesluit Aankoop Oudendijk 7	1 N	1 N	13 N	N
Totaal mutaties Raadsbesluiten	**6 N**	**6 N**	**18 N**	**5 N**

Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023

De Tweede Bestuursrapportage 2023 bevat mutaties op het begrotingssaldo 2023. De eventuele structurele doorwerking van deze mutaties naar 2024 en verdere jaren is verwerkt in de Begroting 2024.

Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023	3.991 V	5.632 V	2.294 N	1.149 N
Totaal mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023	**3.991 V**	**5.632 V**	**2.294 N**	**1.149N**

De positieve mutatie in de jaren 2023, 2024 en 2025 vloeit met name voort uit de ontwikkeling van de algemene uitkering op basis van de Meicirculaire 2023 en de Septembercirculaire 2023. In de Tweede Bestuursrapportage 2023 is ook de invulling door het college van de moties Menstruatiearmoede en Geboortebos verwerkt. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de Tweede Bestuursrapportage 2023.

Mutaties Begroting 2024

In aanloop naar de opstelling van de Begroting 2024 zijn diverse begrotingsanalyses gemaakt, die tot financieel-technische aanpassingen leiden. Het betreft posten als het actualiseren van kapitaallasten en het actualiseren van de salarislasten.

Mutaties Begroting 2024

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Beleidsmatig				
Motie 2 fte buurtsportcoaches	165 N	165 N	165 N	165 N
Structurele inzet subsidioloog	-	55 N	55 N	55 N
Financieel-technisch				
Actualisatie personeelslasten	416 V	267 V	267 V	267 V
Actualisatie urentoedeling	259 V	259 V	259 V	259 V
Actualisatie rentelasten	556 N	590 N	620 N	637 N
Actualisatie kapitaallasten	675 V	1.101 V	828 V	213 V
Actualisatie kostendekkendheid afval en riolering	144 N	176 N	175 N	723 N
Inzet uit onderuitputting	566 V	542 V	529 V	528 V
Overige mutaties	140 V	210 N	134 V	210 V
Totaal mutaties Begroting 2024	**1.191 V**	**973 V**	**1.004 V**	**103 N**

Motie 2 fte buurtsportcoaches
Met de motie 'Buurtsportcoaches en rol verenigingsadviseur' heeft de raad het college opgedragen in de begroting vanaf 2024 structureel een bedrag op te nemen voor de toevoeging van 2 fte buurtsportcoaches aan de bestaande formatie. Met het opnemen van € 165.000 is aan deze motie invulling gegeven.

Structurele inzet subsidioloog
Gezien de wens de inzet van de subsidioloog structureel te maken, wordt vanaf 2025 € 55.000 budget geraamd.

Actualisatie salarislasten
Voor de Begroting 2024 heeft op basis van het actuele personeelsbestand een actualisatie van de salarissen plaatsgevonden.

Actualisatie urentoedeling
Voor de Begroting 2024 is de toerekening van de uren geactualiseerd. Per saldo worden meer uren naar de balans toegerekend, hetgeen tot een voordeel op de exploitatie leidt.

Actualisatie rentelasten (inclusief grondexploitatie)
De ontwikkelingen op de kapitaalmarkten leiden ertoe dat de rentelasten de komende jaren zullen toenemen. De gemeente wordt geconfronteerd met hogere rentepercentages bij het aantrekken van nieuwe leningen en bij herfinanciering van bestaande leningen. Vanwege het investeringsprogramma voor de komende jaren zal de behoefte aan financiering en onze leningenportefeuille in omvang toenemen. In de paragraaf investeringen en financiering wordt deze ontwikkeling verder toegelicht.

Actualisatie kapitaallasten
Naar aanleiding van de motie Tanisnorm is met de raad afgesproken een aantal verbeteringen door te voeren om de investeringen qua planning (fasering), raming en beperking van risico's beter in de meerjarenbegroting te verwerken. In de afgelopen maanden is een proces doorlopen waarin het investeringsprogramma (oude en nieuwe investeringen) tegen het licht is gehouden. Hierbij is het investeringsprogramma wat betreft uitvoerbaarheid en haalbaarheid geactualiseerd. Dit proces heeft geleid tot herfasering van een groot aantal investeringen. Dit leidt in de Begroting 2024 tot een voordeel op de kapitaallasten.

Actualisatie kostendekkendheid afval en riolering
De kostendekkendheid van de reinigingsheffing en de rioolheffing is op basis van de actualisatie van de doorberekening van kapitaallasten, salarissen en

overhead naar het product afval respectievelijk riolering herberekend. Dit leidt tot een mutatie op de egalisatievoorziening reiniging respectievelijk riolering. Zie ook de paragraaf Lokale heffingen in de Begroting 2024.

Inzet uit onderuitputting
Om in met name 2024 meer financiële ruimte te creëren is in de Kadernota 2024 een bedrag van € 1.000.000 ingezet, gebaseerd op een analyse van de structurele onderuitputting in de jaarrekeningcijfers van de afgelopen jaren. Uiteindelijk is binnen de begroting structureel voor ruim € 1.500.000 ruimte gevonden. Het meerdere van ruim € 500.000 leidt tot een voordeel in de Begroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027.

Financieel beeld Begroting 2024
Samenvattend resulteert op basis van bovengenoemde mutaties voor de Begroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027 het volgende beeld.

Financieel beeld Begroting 2024

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Saldo vastgestelde Begroting 2023	815 N	393 N	248 N	248 N
Mutaties Eerste Bestuursrapportage 2023	3.257 N	3.258 N	3.283 N	3.378 N
Raadsbesluiten	6 N	6 N	18 N	5 N
Mutaties Kadernota 2024	630 N	752 N	541 N	742 N
Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023	3.991 V	5.632 V	2.294 N	1.149 N
Mutaties Begroting 2024	1.191 V	973 V	1.004 V	103 N
Totaal mutaties	**1.290 V**	**2.588 V**	**5.132 N**	**5.377 N**
Saldo Begroting 2024	**475 V**	**2.195 V**	**5.380 N**	**5.625 N**

De Begroting 2024 laat voor de jaren 2024 en 2025 een positief begrotingssaldo zien. In 2026 en 2027 is sprake van een fors negatief begrotingssaldo. Dit is het gevolg van de terugval in de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Op basis van de adviezen van de VNG en de provincie wordt in de jaren 2026 en 2027 het volledige begrotingstekort in beeld gebracht. Er is in deze cijfers geen rekening meer gehouden met behoedzaamheid en is ervan uitgegaan dat de opschalingskorting gehandhaafd blijft.

De toekomst van het gemeentefonds vanaf 2026 is op dit moment nog altijd onduidelijk. Het is aan een nieuw kabinet om over de systematiek van het gemeentefonds en over de opschalingskorting besluiten te nemen. Mocht er in april 2024 nog geen nieuw kabinet zijn, dan beslist het demissionaire kabinet bij de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk. In de tussentijd bespreken Rijk en VNG mogelijkheden om incidentele middelen en overschotten in te zetten als structureel dekkingsmiddel, waarmee gemeenten financiële tekorten tijden zouden kunnen overbruggen. Voor de vormgeving van de financieringssystematiek van het gemeentefonds vanaf 2026 wordt een aantal varianten uitgewerkt.

In de Kadernota 2024 heeft het college aangegeven naar mogelijkheden te gaan zoeken om vanaf 2026 om te buigen, zodat bij de Kadernota 2025 bijsturingsmogelijkheden richting 2026 en 2027 in beeld zijn.

Structureel saldo Begroting 2024

De Begroting 2024 wordt ter goedkeuring aan de provincie aangeboden. Om in aanmerking te komen voor repressief (regulier) toezicht eist de provincie een structureel sluitende Begroting 2024. Structureel wil zeggen dat per jaarschijf van de begroting structurele lasten gedekt dienen te worden door structurele baten. Mocht dit niet het geval zijn, dan dient de meerjarenraming voldoende aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf wordt bereikt (structureel sluitend laatste jaar van de Meerjarenraming 2025-2027). De ramingen moeten tevens volledig, realistisch en haalbaar zijn. Daarnaast geldt als voorwaarde dat de jaarrekening vóór 15 juli en de begroting vóór 15 november wordt ingediend.

Voor het bepalen van de vorm van toezicht kijkt de provincie dus naar het structurele begrotingssaldo. De provincie betrekt in haar oordeel over het structurele saldo incidentele factoren. Rekening houdend met de incidentele baten en lasten is het voor het toezicht door de provincie het volgende financiële beeld van belang.

Structureel saldo Begroting 2024

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Saldo Begroting 2024	475 V	2.195 V	5.380 N	5.625 N
Incidentele baten en lasten	402 N	224 V	86 V	299 V
Structureel saldo Begroting 2024	**73 V**	**2.418 V**	**5.294 N**	**5.326 N**

Het structurele saldo van de Begroting 2024 in het begrotingsjaar 2024 is positief, waarmee voldaan wordt aan de toezichtseisen van de provincie. De

provincie heeft het advies van de VNG overgenomen om ook voor 2025 een structureel sluitende begroting te presenteren. Met een positief saldo in 2025 is aan dit advies gehoor gegeven.

Met een klein positief structureel saldo van € 73.000 is er in 2024 geen speelruimte voor nadere wensen, tenzij deze voorzien zijn van dekking. Ook meerjarig gezien is de speelruimte beperkt. In 2026 en 2027 stevenen we af op begrotingstekorten, reden om nadrukkelijk behoedzaam met onze financiën om te gaan. Dit is temeer van belang omdat we nog voor grote uitdagingen staan. Zo wordt onder meer gewerkt aan een accommodatiebeleid en de vervangingsopgave van sportvelden die gaan vragen. Daarnaast blijft de jeugdzorg een aandachtsgebied waar we zien dat de financiële effecten lastig te ramen zijn, maar waarvan zeker is dat de kosten verder zullen doorstijgen.

Participatieproces
Niet van toepassing.

Aanpak
De opstelling van de Begroting 2024 heeft plaatsgevonden conform de daarvoor opgestelde planning.

Communicatie
Persbericht.
Gemeentelijke website.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Altena,

de secretaris, de burgemeester,

drs. R.J.M. van Wuijtswinkel MPA drs. E.B.A. Lichtenberg MCM

Bijlagen
- Begroting 2024
- Meerjaren Prognose Grondexploitaties 2024

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Altena,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 4 oktober 2023,

gelet op de amendementen inzake uitnodigend bestuur en gokverslaving van 7 november 2023, opgenomen onder de punten 1a t/m 1d in dit besluit;

BESLUIT

1. De Begroting 2024, inclusief de mutaties in de reserves, vast te stellen en kennis te nemen van de Meerjarenraming 2025-2027.

1a. in de Begroting 2024 bij Programma 1. Inwoner en Bestuur, 1.1 Beleid onder 'Uitnodigend bestuur en kerngericht werken' de volgende tekst toe te voegen:
"Uitnodigend Bestuur vormt een leidend principe bij hoe we in een netwerk werken aan opgaven in Altena. Dit betekent dat we op de juiste momenten en manieren ruimte bieden aan initiatief van anderen. Bijvoorbeeld vanuit de samenleving.
In 2024 werken we verder aan het concretiseren hiervan. Een belangrijk doel is om Uitnodigend Bestuur steeds meer onderdeel te laten worden van het DNA van het gemeentebestuur en de gehele organisatie. We doen dit door het opzetten van een scholingsprogramma voor raadsleden, college en medewerkers. En ook door het vergroten van de zichtbaarheid van leerzame voorbeelden. We zetten deze initiatieven en projecten in de 'etalage'; bijvoorbeeld via het digitale platform Aan De Slag.
Door alle programma's van de Begroting heen ontwikkelen we dat we bij beleidsontwikkeling voldoende denken aan het creëren van ruimte voor initiatief. Geen 'dichtgetimmerde verhalen' dus, wanneer er binnen het vast te stellen beleid mooie kansen liggen voor (vervolg)initiatieven vanuit de samenleving. We leren daarbij bijvoorbeeld van het in 2023 gestarte project rond het Inwonersbudget."

1b. in de Begroting 2024 bij Programma 1. Inwoner en Bestuur, 1.2 Doelenbomen Inwoner en bestuur onder 'Uitnodigend bestuur en kerngericht werken' de volgende doelenboom toe te voegen:

De samenleving (inwoners, politiek, organisatie en maatschappelijke partners) werkt gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven.	We werken verder aan bestuurlijke vernieuwing (Uitnodigend Bestuur) en het kerngericht werken in Altena. In 2024 ligt de nadruk op het verbreden van deze houding en werkwijze in het DNA van het gemeentebestuur en de hele organisatie. We maken het concreet door onder meer scholing,	Q4 2024

	inbedding in beleidsprocessen en het etaleren van leerzame voorbeelden.	

1c. van het positieve structureel saldo van de concept Begroting 2024 een bedrag van € 50.000,- te bestemmen om in jaarschijf 2024, voor 1 mei 2024, te onderzoeken hoe met de expertise van onder andere het Novadic-Kentron en De Hoop gokverslaving kan worden voorkomen en/of terug te dringen en dit toe te voegen aan de bestaande aanpak/acties op het gebied van de afname van het gebruik van alcohol, drugs en roken bij jongeren.

1d. het structureel saldo van de Begroting 2024 voor jaarschijf 2024 vast te stellen op € 23.000,--

2. De exploitatiebudgetten voor het jaar 2024 te voteren op het niveau van de programma's.

3. De B-investeringen voor het begrotingsjaar 2024 te voteren en de bijbehorende investeringsbudgetten beschikbaar te stellen.

4. Het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Altena van 7 november 2023.

de voorzitter, de raadsgriffier,

drs. E.B.A. Lichtenberg MCM drs. S.J. Peet

Programma's

Programma 1. Inwoner en Bestuur

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van Ooijen	Uitnodigend bestuur en kerngericht werken*
Burgemeester Lichtenberg	Sterke speler, in de regio en daarbuiten**
Burgemeester Lichtenberg	Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit
Burgemeester Lichtenberg	Media

** Wethouder Sheikkariem: dienstverleningsagenda.*
*** Wethouder Tanis: verstedelijkingsakkoord*

1.1 Beleid

Uitnodigend bestuur en kerngericht werken

In 2023 zijn de serviceformules dienstverlening vastgesteld. Hierin is beschreven wat onze klantwaarden zijn in de verschillende vormen van dienstverlening van de gemeente. Deze klantwaarden gaan we verankeren in onze werkwijzen en monitoren aan de hand van klantonderzoek.

Sterke speler, in de regio en daarbuiten

We zetten in op de samenwerking in de regio in de Baronie-samenwerking, Regio West-Brabant (RWB) en de Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT). Hierbij zorgen we dat we inzetten op de onderwerpen die voor onze gemeente belangrijk zijn, zoals maritieme maintenance, vitaal buitengebied, mobiliteit en goed georganiseerde zorg en maatschappelijke opvang. Daarnaast zetten we met bijvoorbeeld thema's als onderwijs, zorg, landbouw en de samenwerking binnen de maritieme sector ook in op samenwerking met de Drechtsteden, Gorinchem en de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. We delen zo veel mogelijk kennis en ervaring in landelijke netwerken met gemeenten die op Altena lijken.

De Regio West-Brabant bereidt momenteel een aanvraag voor de zogenaamde vijfde tranche Regiodeal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken voor. In regiodeals werken rijk en regio als partners samen om belangrijke opgaven in Nederland aan te pakken en de brede welvaart te vergroten. De gekozen propositie voor de Regiodeal West-Brabant is: "transitie naar een nieuwe plantaardige regio". Dat past goed bij de ambities van Altena, voor waar het gaat om onder meer Vitaal Altena en Circulair Voedselsysteem. Daarom zijn we ook nauw betrokken bij het opstellen van de regiodeal en bekijken we welke projecten mogelijk een impuls kunnen krijgen door opgenomen te worden als onderdeel van de Regiodeal. Op dit moment is dat nog niet definitief te zeggen. Ook is nog niet duidelijk welke financiële inzet het vanuit de gemeente zal vragen. De komende periode worden nog afspraken met partners worden gemaakt (onder meer over cofinanciering projecten). Uiterlijk in november 2023 zal de regiodeal moeten worden ingediend. Het besluit over toekenning door het rijk wordt verwacht in februari 2024.

Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit

In 2023 is het nieuwe veiligheidsbeleid tot en met 2026 opgesteld. Het gaat hierbij om veiligheid in de brede zin van het woord. De leef- en woonomgeving van inwoners, maar ook ondermijning en cybercrime.

We herijken het actieplan ondermijning 2020-2021. Ook wordt het Altena Interventieteam (AIT) doorontwikkeld en gaan we meer gerichtere controles houden om een beter beeld te krijgen van verdachte locaties. We onderzoeken of (mobiel) cameratoezicht een goed middel is om ondermijnende criminaliteit aan te pakken. Naast deze 'harde' aanpak willen we actief inzetten op bewustwording, zowel intern bij de collega's, college en raad als extern bij onze inwoners en ondernemers. Samen staan we sterk in de aanpak.

Verder gaan we aan de slag om meer aandacht te krijgen voor digitale veiligheid en de gevaren van cybercrime. Dit doen we door het verstevigen van de veiligheid van informatie en systemen binnen onze organisatie, bij ketenpartners, maar ook bij onze inwoners en ondernemers. Hiermee willen we slachtofferschap voorkomen.

Voor Zorg en Veiligheid geldt dat we alle lokale en regionale overlegstructuren en samenwerkingsverbanden in beeld brengen om beter zicht te krijgen op het doel van onder andere de overlegstructuren, frequentie en deelnemers. Dit doen we om te komen tot een betere, snellere afstemming en in te zetten op kortere lijnen. Waar nodig wordt er procesregie ingezet. We gaan ons hard maken voor het opzetten van een regionaal crisisinterventieteam. Daarnaast gaan we aan de slag met een integrale aanpak om jeugdoverlast tegen te gaan.

In 2024 wordt geïnvesteerd in de verdere professionalisering van de BOA's. Ook wordt de bereikbaarheid van de Visserskade voor de nood- en hulpdiensten onder de loep genomen, waar een structurele oplossing nodig is voor de versmalling aan het begin van de weg. Het jaar 2023 is gebruikt om de meest passende oplossing in beeld te brengen, die in 2024 verder vorm krijgt.

1.2 Doelenbomen Inwoner en bestuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Uitnodigend bestuur en kerngericht werken		
De samenleving (inwoners, politiek, organisatie en maatschappelijke partners) werkt gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven.	We werken verder aan bestuurlijke vernieuwing (Uitnodigend Bestuur) en het kerngericht werken in Altena. In 2024 ligt de nadruk op het verbreden van deze houding en werkwijze in het DNA van het gemeentebestuur en de hele organisatie. We maken het concreet door onder meer scholing, inbedding in beleidsprocessen en het etaleren van leerzame voorbeelden.	Q4 2024
Burgers en bedrijven, belanghebbenden, buurten en bestuur zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente Altena.	We monitoren de dienstverlening op verschillende niveaus. We meten de klanttevredenheid (kwantitatief) en verzamelen feedback van inwoners (kwalitatief) om gerichte verbeteringen door te voeren en de dienstverlening passend te maken.	2024-2026
Sterke speler, in de regio en daarbuiten		
Er komen themateams binnen de Baronie-samenwerking.	• We dragen actief bij aan de verdere professionalisering van de samenwerking in de Baronie-regio. Dit komt voort uit de verkenning die in 2021 is gedaan naar de mogelijkheden. In onze bijdrage houden we oog voor de samenhang met de samenwerking in de regio West-Brabant (RWB) en op de schaal van de stedelijke regio Breda Tilburg (SRBT). • We maken regionale en bovenregionale samenwerkingsafspraken om aan de beschikbaarheid en de verbetering van de zorgfuncties invulling te geven. Dit komt voort uit de resolutie Norm voor Opdrachtgeverschap van de VNG, vanuit het besef dat goede (boven)regionale samenwerking voor bepaalde zorgfuncties nodig is. • In de Baronie blijven wij actief samenwerken en ons aandeel leveren aan de opgave voor het opvangen en huisvesten van Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders. Met elkaar gaan we kijken naar bijbehorende thema's als structurele huisvesting, onderwijs, zorg en werk en inkomen.	2023-2026 2023-2025
Actieve bijdrage in de Regio West-Brabant (RWB).	• De samenwerking in de RWB is belangrijk voor het realiseren van onze inhoudelijke doelen op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Bestuurlijk zijn we de komende periode vertegenwoordigd in het Strategisch Beraad (portefeuille economische sector High Tech Maintenance). Daarnaast leveren we een bijdrage aan de speerpunten mobiliteit, circulaire economie en vitaal buitengebied. Dit alles ondersteund door betrokkenheid in ambtelijke overleggen en werkgroepen. Verder zijn we betrokken bij het aanbrengen van de focus in de samenwerking van de RWB.	2023-2026

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
	• Het actieprogramma van de RWB wordt nog herijkt voor de periode 2023-2027. We zijn betrokken bij de keuzes die daarin gemaakt worden.	
Verstedelijkingsakkoord	In het najaar van 2022 is de met de gemeenten in de regio Breda – Tilburg opgestelde verstedelijkingsstrategie vastgesteld. De inhoud van deze strategie is verwerkt in de reeds vastgestelde en ondertekende 'woondeal'. In deze 'woondeal' maken we in 2023 op regionale schaal met de provincie afspraken over woningbouw. Verder wordt de verstedelijkingstrategie uitgewerkt in een ontwikkelstrategie die aan de gemeenteraden voor een procedure van wensen en bedenkingen zal worden aangeboden.	2023-2024
We delen kennis en ervaring met vergelijkbare gemeenten	Wij nemen actief deel in de landelijke netwerken, zoals P10, M50, J42 en VNG. Daar maken we gebruik van de kennis en ervaring van anderen, maar brengen we ook in wat we in Altena leren en ontwikkelen.	2023-2026
Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit		
Altena is een veilige plek om te wonen, te werken en deel te nemen aan het maatschappelijke leven.	Uitrollen buurtpreventieteams kernen	Q3 2024
Er komt een stevige aanpak op het gebied van ondermijning.	Inbedden Brabantse Norm Weerbare Overheid	Q4 2024
Acute en niet-acute zorg voor de doelgroep 0 – 100+ jaar verbeterd.	• Verkenning invulling regionaal crisisinterventieteam. • Conceptvorm crisisinterventieteam bekend.	Q4 2024 Q4 2024
We leggen meer focus op de mogelijkheden, maar ook op de gevaren van digitale veiligheid.	Opstellen actieplan 'digitale veiligheid en maatschappelijke onrust'	Q2 2024

1.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 inwoners 12 tot 18 jaar (2022)	9	8
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners) (2022)	2,6	4,6
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners) (2022)	4,6	6,0
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners) (2022)	1,1	1,4
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners) (2022)	0,5	2,3

Bron: https://www.waarstaatjegemeente.nl/

1.4 Financieel overzicht

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Programma: 1 Inwoner en bestuur	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
0.1 - Bestuur	4.246 N	3.902 N	3.853 N	49 V	3.535 N	3.616 N	3.624 N
0.2 - Burgerzaken	1.522 N	1.432 N	1.817 N	385 N	1.914 N	1.914 N	1.914 N
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	771 N	901 N	898 N	2 V	884 N	896 N	883 N
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	3.442 N	3.466 N	3.889 N	423 N	4.018 N	4.104 N	4.209 N
1.2 - Openbare orde en veiligheid	1.267 N	1.611 N	1.559 N	52 V	1.569 N	1.569 N	1.569 N
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	1.066 N	1.252 N	1.181 N	71 V	1.210 N	1.216 N	1.212 N
Totaal lasten	**12.314 N**	**12.564 N**	**13.198 N**	**634 N**	**13.131 N**	**13.316 N**	**13.412 N**
Baten							
0.1 - Bestuur	1.210 V	13 V	12 V	1 N	12 V	12 V	12 V
0.2 - Burgerzaken	745 V	647 V	1.281 V	634 V	1.193 V	1.193 V	1.193 V
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	424 V	463 V	309 V	154 N	318 V	318 V	338 V
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	142 V	32 V	32 V	-	32 V	32 V	32 V
1.2 - Openbare orde en veiligheid	123 V	19 V	19 V	-	19 V	19 V	19 V
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	739 V	942 V	934 V	8 N	934 V	934 V	934 V
Totaal baten	**3.383 V**	**2.116 V**	**2.587 V**	**472 V**	**2.508 V**	**2.508 V**	**2.528 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	788 N	68 N	48 N	20 V	48 N	48 N	48 N
0.10 - Onttrekking reserves	223 V	789 V	441 V	348 N	115 V	108 V	108 V
Totaal reserves	**564 N**	**722 V**	**393 V**	**328 N**	**67 V**	**61 V**	**61 V**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**9.495 N**	**9.727 N**	**10.217 N**	**490 N**	**10.555 N**	**10.747 N**	**10.823 N**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma: 1 Inwoner en bestuur	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	9.727 N
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	47 N
diverse Bijstelling salarislasten	495 N
0.1 - Bestuur	181 V
0.2 - Burgerzaken	418 V
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	79 N
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	407 N
1.2 - Openbare orde en veiligheid	198 V
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	69 V
0.10 - Reserves	328 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	490 N
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**10.217 N**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

Diverse bijstellingen salarislasten **495 N**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 op de (doorbelasting van de) salarissen komt onder andere door de Cao-gevolgen die voor een mutatie zorgen in 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke doorbelasting van de salarissen in 2023 waarin deze niet zat. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden, waardoor er verschuivingen tussen programma's hebben plaatsgevonden.

0.1 Bestuur **181 V**

- Hogere salarislasten college en burgemeester als gevolg van actualisatie salarislasten wat leidt tot € 53.000 nadeel.
- In 2024 worden voor € 349.000 frictiekosten geraamd. In 2023 is deze raming € 600.000. Dit leidt tot een verschil van € 251.000 voordelig (zie ook 0.10 Reserves).

0.2 Burgerzaken **418 V**

- Hogere opbrengsten reisdocumenten wegens verwachte piek in aanvragen in 2024, € 418.000 voordeel.

1.1 Crisisbeheersing en brandweer **407 N**

- Hogere deelnemersbijdrage Veiligheidsregio in 2024 € 472.000 nadeel
- Geen huurkosten in 2024 voor huur brandweerkazerne in verband met de oplevering van de nieuwe brandweerkazerne. € 33.000 voordeel.

1.2 Openbare orde en veiligheid **198 V**

- Bij de activiteiten voor preventie was in 2023 eenmalig € 80.000 beschikbaar.

- Bij de overige beschermende maatregelen was in 2023 eenmalig geld beschikbaar voor ruiming explosieven en wet goed verhuurderschap € 165.000.
- Eenmalig hogere kosten in 2024 voor de BOA's als gevolg van uitgaven voor uitrusting, zoals bodycams en id-scanners ad € 39.000.

0.10 Reserves **328 N**

- In 2023 heeft voor een bedrag van € 96.000 resultaatbestemming uit 2022 plaatsgevonden. In 2024 is deze resultaatbestemming niet meer van toepassing.
- Lagere onttrekking aan de reserve Frictiekosten van € 251.000 als gevolg van lagere geraamde uitgaven frictiekosten ten opzichte van 2023 (zie ook onder 0.1 Bestuur). Per saldo is dit neutraal.

Programma 2. Altena Samenredzaam

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van Hunnik	Bestaanszekerheid
Wethouder Van Ooijen	Kansengelijkheid
Wethouder Sheikkarriem	Gezond leven

2.1 Beleid

Sociaal domein

Informatie-gestuurd werken

Goede monitoring en analyse wordt steeds belangrijker. Informatie-gestuurd werken is een belangrijk speerpunt voor de komende jaren, zodat we inhoudelijk en financieel beter kunnen sturen. De komende jaren staan in het teken om de basis die we al hebben weggezet, verder te brengen, zodat we kunnen werken met kwalitatief goede overzichten, prognoses en analyses. We leveren een eerste versie van een nieuw dashboard op in 2024. Hierin zijn verschillende indicatoren opgenomen die ons informatie geven over hoe we er financieel voorstaan, die ons informatie geven over de bedrijfsvoering en die iets zeggen over de mate waarin we toewerken naar de gewenste kwalitatieve impact. De verdere ontwikkeling van deze lokale monitor komt stapsgewijs en in samenhang met de regionale ontwikkeling van monitoren tot stand. De kwaliteit van de monitor is sterk afhankelijk van de toegankelijkheid, beschikbaarheid en juistheid van gegevens. Op het gebied van bedrijfsvoeringsinformatie richten we een dashboard in wat het bestuur en management meer inzicht geeft in financiën, werkprocessen en ingezette zorg of voorziening.

Maatschappelijke agenda

We gaan gezamenlijk met de inwoners en partners in de gemeente verder met het uitvoeren van de Maatschappelijke Agenda die is opgesteld. Het uitvoeren hiervan gaat aan de hand van een experiment genaamd het inwonersbudget. Door inwoners de regie te geven over de uitvoering van de Maatschappelijke Agenda werken we toe naar een gelijkwaardige samenwerking met een transparant proces. Begin 2024 zal de eerste ronde worden geëvalueerd met de raad, zodat het proces eventueel kan worden aangepast voordat de tweede ronde uitgevoerd wordt in 2024.

Bestaanszekerheid

Geweld hoort nergens thuis

We zetten extra in op het Meldpunt Crisiszorg en Veilig Thuis. Het Meldpunt Crisiszorg is geëvalueerd, met de aanbevelingen wordt in 2024 gestart om de doorontwikkeling vorm te geven. Vanuit Altena zetten we in op een nieuwe governance in de regio waarbij rollen en verhoudingen duidelijk moeten worden. De doorontwikkeling van het meldpunt crisiszorg sluit aan bij de ontwikkelingen van het Crisisinterventieteam jeugd en de vraag vanuit het Districtelijk Driehoeks Overleg (DDO) de Baronie om te zorgen voor een stevige uitrukfunctie. Gezamenlijk moeten deze

ontwikkelingen leiden tot snelle en effectieve crisiszorg in onze regio, zodat onze inwoners een betrouwbare plek hebben waar ze met hun zorgen over naasten terecht kunnen en die zorgvuldig opgepakt worden.

Met Veilig Thuis gaan we zorgen dat de basis op orde komt en dat de afstemming met het lokale team beter gaat verlopen. De meldingen van onze inwoners over huiselijk geweld worden dan tijdig opgepakt en de afstemming met ons lokaal team verloopt snel en soepel. Er zijn extra middelen beschikbaar gesteld om de werkvoorraad van Veilig Thuis terug te brengen. De stand van zaken wordt in de regionale bestuurlijke overleggen met de wethouders besproken door de bestuurder van Veilig Thuis. Er zijn werkafspraken over de samenwerking tussen Veilig Thuis en de lokale teams. De werkafspraken worden gemonitord en er wordt gekeken welke aanpassingen nodig zijn om de afstemming en overdracht beter te laten verlopen. Dit vooruitlopend op het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

BUIG-gelden
De rijksoverheid heeft vanwege de inflatie, de hoge energieprijzen en de hierdoor dalende koopkracht de wettelijk minimumlonen verhoogd per 1 januari 2023 met 10%. Hierdoor zijn ook de uitkeringen per 1 januari jl. met 10,15% verhoogd. Dit betekent ook dat de BUIG-gelden die de gemeenten ontvangen voor het verstrekken van uitkeringen zijn verhoogd. We verwachten een overschot op het BUIG-budget. Uiteraard spelen hier een aantal niet-beïnvloedbare factoren een rol zoals de economische ontwikkeling en de opvang van statushouders. We stellen voor om een deel van het voorziene overschot aan te wenden voor extra inzet op het ontwikkelen en laten meedoen van onze inwoners voor bijvoorbeeld maatschappelijk participeren, het begeleiden en ondersteunen van Niet-uitkeringsgerechtigden (Nuggers), en inzet van de VSV Participatiecoach en Re-integratie.

Minimabeleid
De agenda Armoedepreventie en -bestrijding is gestart. In 2024 gaan we hiermee door. We zijn voornemens om de regelingen te vereenvoudigen, starten een voorziening tegen menstruatiearmoede en vervolgen het onderzoek naar de Altenabon. Dat betreft ook het voorzien in een combi van inloopspreekuren en ontmoetingsplekken. Een evaluatie van de huidige minimaregelingen hoort bij de agenda. Zo ook de inzet van duurzaamheidsmaatregelen voor minimahuishoudens.
In 2024 willen we een (nog) grotere groep inwoners van Altena bereiken die deze financiële ondersteuning nodig heeft. Daarom wordt het bredere programma Bestaanszekerheid gestart, waarbinnen een kwartiermaker de inrichting van het programma voorbereid. Het Armoedepact zal bij de uitwerking van het programma betrokken worden.

Schuldhulpverlening
Het beleidsplan schuldhulpverlening 2024-2027 beschrijft aan welke onderdelen de komende jaren aandacht wordt besteed. Een grotere groep inwoners loopt risico op het ontwikkelen van financiële problemen door stijgende prijzen. Zo blijkt uit een recent onderzoek dat ook inwoners met hogere inkomens moeite hebben met rondkomen (Nibud, 2022; Rondkomen en betalingsproblemen). Hulp bij financiële problemen is er in de gemeente Altena voor alle inwoners met schulden en geldzorgen. Het voornaamste doel is om deze te voorkomen, inwoners met financiële problemen in een vroeg stadium te bereiken en passende hulpverlening te bieden.

Vluchtelingen
Ook in 2024 blijven we ons als Altena proactief inzetten op het opvangen van vluchtelingen, asielzoekers en het huisvesten van statushouders. De taakstellingen zullen blijven stijgen en daar zijn wij op voorbereid. Samen met onze maatschappelijke partners gaan we ervoor zorgen dat vluchtelingen snel kunnen inburgeren en integreren in onze samenleving om zo snel mogelijk een volwaardig onderdeel van onze samenleving te zijn.
Daarvoor is het van belang dat wij ons extra gaan inzetten op alle bijbehorende thema's als zorg, onderwijs, werk en inkomen, sport, mobiliteit en het huisvestingsvraagstuk. We gaan op zoek naar alternatieve, menswaardige vormen van huisvesting en naar een goede wijze van begeleiding. Daarbij verliezen wij onze eigen inwoners niet uit het oog.

Kansengelijkheid

Preventief jeugdbeleid
In 2023 is het preventief jeugdbeleid ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Altena richt zich in het preventief jeugdbeleid tot alle (toekomstige) jonge inwoners en hun directe omgeving van -9 maanden tot en met 27 jaar. We doen dit in samenwerking met onze maatschappelijke partners en de samenleving om te zorgen dat alle jeugdigen van onze gemeente gewoon, gezond en kansrijk opgroeien. We gaan inzetten op het creëren van een samenhangend aanbod van preventieve voorzieningen zoals Buurtgezinnen, On My Way en de Voorleesexpress. Daarnaast gaan we investeren in ouderschapsondersteuning door onder andere het bieden van Voorzorg en Stevig Ouderschap in samenwerking met de GGD. Ook het in het kader van Kansrijk Altena ingezette traject Entree opleiding is geëvalueerd en willen we deze bestuursperiode voortzetten. In de meerjarenbegroting is € 100.000 opgenomen voor kortdurende hulpverlening (laagdrempelige ondersteuning zonder jeugdhulpindicatie). We onderzoeken momenteel op welke wijze we dit gaan inzetten en verwachten hiermee in de eerste helft van 2024 te kunnen starten.

Werken volgens de Regiovisie Jeugdhulp en Norm voor Opdrachtgeverschap
In 2024 gaan we verder met de implementatie van de Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd. Op basis van de vastgestelde Regiovisie WBO Jeugd is in 2023 vastgesteld volgens welke strategie Altena en de gemeenten in de regio stapsgewijs gaan werken volgens de visie. Het jaar 2024 zal in het teken staan van het invulling geven aan een uitvoeringsagenda en het opstellen en uitvoeren van een implementatieplan.

Hervormingsagenda Jeugd
In juni 2023 is de landelijke Hervormingagenda Jeugd vastgesteld door de VNG, het Rijk, cliëntenorganisaties, vakbonden en brancheorganisaties in de jeugdzorg. Het is een agenda voor de jaren 2023 tot 2028, met een groot aantal beleidsmaatregelen die moeten zorgen dat de gezinnen die het het hardst nodig hebben passende hulp krijgen. Onderdeel van de afspraken is een inspanningsverplichting voor gemeenten, die beoordeeld wordt door een deskundigencommissie. De agenda past gelukkig heel goed bij de Regiovisie Jeugd die Altena en de regiogemeenten in 2022 vaststelden. De beleidsmaatregelen vragen wel om aanpassing van bestaand beleid, of om opstellen van nieuw beleid. In 2024 inventariseren we of en welk beleid er nodig is op de volgende acties die in de Hervormingsagenda genoemd staan: invoeren doorbraakmethode, brede invoering poh-jeugd ggz, voorkomen en verkorten residentiële zorg, frictiekosten voorkomen en verkorten residentiële zorg, normaliseren voogdijondersteuning en investering kwaliteitsagenda en kwaliteitscyclus.

De kostprijs van gesloten jeugdhulp wordt hoger, door de opdracht van het Rijk om de voorziening kleinschaliger te maken. Gesloten jeugdhulp is een cruciale voorziening waarvoor we in regionaal verband een beschikbaarheidsfinanciering betalen. De hoogte van het voorschot is gebaseerd op een verdeelsleutel op basis van aantal minderjarige inwoners en is hoger dan het bedrag dat in de begroting is geraamd. Het is mogelijk dat het voorschot na afloop deels wordt terugbetaald, omdat tussen de regiogemeenten afgerekend wordt op basis van aandeel in gebruik. Op basis van het sterk wisselende werkelijke gebruik over de afgelopen jaren is besloten om vooralsnog de huidige begroting te handhaven.

Gezond leven

Het uitgangspunt voor de gemeente Altena is dat vitaal wonen, leren, werken zorgen en recreëren de basis is. We willen koploper zijn in de regio op het gebied van vitaliteit. Een vitale plattelandsgemeente met gezonde en gelukkige inwoners. We investeren in vitaliteit door het organiseren van een infrastructuur waar sport en bewegen en een gezonde leefstijl centraal staan. De uitvoering van de projecten en initiatieven zijn geborgd in het programma Vitaal Altena.

Gezond en Actief Leven Akkoord

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) omvat een breed scala aan activiteiten, die variëren van de landelijke subsidie sportcoaches en Kansrijke Start tot Welzijn op recept, versterking gezondheid van kwetsbare groepen en Een tegen eenzaamheid. GALA wordt, na aanvraag, aan gemeenten uitgekeerd als specifieke uitkering (SPUK). Op basis van onderzoek van de GGD West-Brabant blijkt dat binnen Altena drie thema's bijzondere aandacht verdienen: Vitaal ouder worden, Gezonde leefstijl en Sociale basis. Deze drie thema's komen integraal terug in de ambities en doelstellingen van de programmalijn Vitaal Leven, wat onderdeel is van het programma Vitaal Altena. De uitvoering van het GALA wordt integraal gecoördineerd vanuit de programmalijn Vitaal Leven. In het GALA van plan aanpak zijn diverse beleidskaders, waaronder het beleidskader Vitaal Leven, Agenda Armoedepreventie en –bestrijding en de subsidietender Oog voor Elkaar, de Regiovisie Jeugd en het beleidskader preventief jeugdbeleid integraal met elkaar verbonden. Aansluitend bij de op te stellen visie Sociale basis wordt ingezet op enerzijds uitbreiding van ontmoetingsmogelijkheden en laagdrempelige informatieverstrekking voor inwoners, advies en dienstverlening in verschillende kernen. Met name opvoedondersteuning, minimaregelingen, huis op maat en positieve gezondheid zijn thema's die extra aandacht krijgen.

Vitaal leven

In 2023 is het Beleidskader Vitaal Leven vastgesteld en geeft de gemeente sindsdien uitvoering aan het beleid. In de uitvoering van het beleid wordt aangesloten bij het programma Vitaal Altena, waar diverse beleidsdoelen en initiatieven vanuit inwoners, ondernemers, organisaties en de gemeente samen komen. Het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integraal Zorgakkoord vormen ook een belangrijke basis voor de uitvoering van de plannen en initiatieven die er zijn op het gebied van Vitaal ouder worden, Gezonde leefstijl en Sociale basis. De uitvoering zal integraal gecoördineerd worden vanuit het programma Vitaal Altena.

Opgroeien in een kansrijke omgeving

Om stappen te zetten bij het terugdringen van middelengebruik zijn we de komende vier jaar aangehaakt bij het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving, onder begeleiding van het

Trimbos Instituut. Het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving verloopt volgens een vaste cyclus: van monitoring naar dialoog, beleidsvorming en uitvoering. Najaar 2022 is een nulmeting uitgevoerd, najaar 2023 wordt er opnieuw een meting uitgevoerd. Daarna wordt de monitor onderdeel van een tweejaarlijkse cyclus. De nulmeting is in mei 2023 besproken met lokale partners en samen zijn 4 speerpunten gekozen die begin 2024 zijn uitgewerkt tot concrete plannen.

2.2 Doelenbomen Altena samenredzaam

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Sociaal domein		
We werken informatie-gestuurd. We monitoren en evalueren op basis van data de impact van ons beleid en hebben daarbij een passend instrument waarmee zowel de raad als de gemeentelijke organisatie kunnen sturen binnen het sociaal domein.	• We leveren frequente rapportages op aan de stakeholders, zodat er bij het constateren van afwijkingen en bijzonderheden kan worden besloten aan welke knoppen gedraaid moet worden. • We leveren een scherpe analyse die niet eenmalig is, maar een continue activiteit. • We intensiveren ons partnerschap met regiogemeenten, externe verwijzers zoals artsen en jeugdbeschermers, en zorgaanbieders. • We benchmarken onze gegevens met de andere omliggende gemeenten en de P10 en M50 gemeenten.	2024-2026
Door middel van een inwonersbudget (vervolgtraject Maatschappelijke Agenda) willen we de samenwerking tussen de inwoners en de gemeente versterken. Dit experiment omtrent burgerparticipatie gaat om vertrouwen, eigenaarschap, regie, gelijkwaardigheid en transparantie.	• We zetten het inwonersbudget in om te experimenteren met een gelijkwaardige samenwerking met inwoners. • We geven dit gehele proces transparant weer op Aan de Slag. • We evalueren de eerste ronde van het inwonersbudget met de gemeenteraad om zo eventueel bij te sturen voor de tweede ronde. • We zorgen ervoor dat het gehele proces toegankelijk is voor alle inwoners (digitaal en fysiek) en dat er wordt gecommuniceerd in toegankelijke taal.	2024-2025
Bestaanszekerheid		
We proberen financiële problemen bij onze inwoners te voorkomen. We pakken schuldenproblematiek vroegtijdig aan en we voorkomen dat een inwoner terugvalt en opnieuw schulden maakt.	• We stellen een beleidsplan schuldhulpverlening op voor de jaren 2024-2027. • We verbeteren de toeleiding van inwoners naar passende ondersteuning, we zetten activiteiten op om financiële vaardigheden van inwoners te ontwikkelen en zetten in op interne (afdelingen gemeente) en externe (partijen) signalering van financiële problemen. • We ontwikkelen Vroeg Eropaf verder door, verbeteren de ketensamenwerking en de monitoring van casussen. • We zetten in op het verbeteren van financiële vaardigheden van inwoners tijdens een hulpverleningstraject en bieden goede nazorg.	2024 - 2027

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Zoveel mogelijk inwoners doen mee in de samenleving en doen dit bij voorkeur via betaald werk. We ondersteunen onze inwoners bij het vinden en behouden van betaald werk.	• We geven uitvoering aan de samenwerkingsovereenkomst tussen MidZuid en de gemeente Altena. • We sluiten meer aan bij de samenwerking in de arbeidsmarktregio West-Brabant waar de gemeente Altena toe behoort. • Met de vier Dongemond-gemeenten werken we verder aan de doorontwikkeling van MidZuid en vervolgen we het proces over van MidZuid.	2024
We bereiken een groter deel van de inwoners die gebruik mogen maken van minimaregelingen.	• Op basis van onderzoek en overleg in het voorgaande jaar richten we twee inlooppunten in de kernen in, waar kwetsbare inwoners langs kunnen komen voor informatie, advies en ontmoeting. Een belangrijk onderdeel van deze inloop is het informeren over en helpen met het gebruik van minimaregelingen. • We sluiten zoveel mogelijk aan bij de subsidietender Oog voor Elkaar. Deze inzet loopt gelijk op en wordt afgestemd met de ontmoetingsplekken Sociale basis, waarbij we de personele en financiële inzet zo veel effectief mogelijk inzetten. Hierbij zal ook aandacht zijn voor het aansluiten bij bestaande activiteiten in het dorp. Ondersteuning vanuit de GGZ en ervaringsdeskundigen zullen meegenomen worden.	2024
We verstevigen de sociale basis met de middelen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord. We gebruiken bestaande ontmoetingsplekken om de inwoners zo laagdrempelig mogelijk te ondersteunen en te stimuleren bij gezond leven. We vergroten de sociale kring en mentale weerbaarheid van inwoners.	• We stellen een uitvoeringsplan op waarbij we de punten Gezond Leven, Vitaal oud worden en Sociale basis versterken meenemen. • We onderzoeken in hoeverre we in samenwerking met bestaande ontmoetingsplekken meer aandacht kunnen geven aan gezonde voeding. • We verzorgen doorverwijzing naar vrijwillige ouderenadviseurs, mantelzorgondersteuning, vrijwilligerswerk en activiteiten in de buurt. • We moedigen bezoekers van de ontmoetingsplekken actief aan om bewegingsactiviteiten, zoals valpreventie en deelname aan sportverenigingen, te ondernemen en de gestarte Vitaliteitscentra te bezoeken. • In overleg met Hometeams maken we een start met een Welzijn op recept aanpak. Waar dat kan zetten we vrijwillige ouderenadviseurs en een welzijnscoach in om de zelfredzaamheid van inwoners te versterken.	2024 2024 2024 2024 2024
We maken de Wmo toekomstbestendig	• We onderzoeken hoe we innovatie (zowel inhoudelijk als financieel) in kunnen zetten in de uitvoering van de Wmo. Voor de huishoudelijke ondersteuning wordt in 2024 een pilot reablement uitgevoerd.	2024

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
	• We voeren voor het product begeleiding een evaluatie uit.	2024
We willen een bijdrage leveren aan het humane probleem rondom vluchtelingen opvang in Nederland en ons sterk maken voor iedereen die onze steun nodig heeft, ongeacht afkomst of verblijfsstatus.	• We openen locatie(s) voor asielopvang. • We bieden intensieve begeleiding aan nieuwkomers in de eerste 6 maanden in onze samenleving samen met woningbouwcorporaties en vluchtelingenwerk	2024 2024
We streven naar een inclusieve samenleving waarin men respect heeft voor elkaar, waarin iedereen mee kan doen en waarin niemand aan de zijlijn staat. In een inclusieve samenleving is er sprake van gelijkwaardigheid en heeft iedereen dezelfde rechten om zelfstandig mee te doen op alle terreinen van het leven. Dat kan alleen als men rekening met elkaar houdt en geen drempels opwerpt voor de ander om mee te kunnen doen.	• In 2024 stellen we de lokale inclusie agenda op met een visie voor Inclusief Altena. • We vertalen de visie en agenda door naar een programma van concrete acties en activiteiten voor 2025.	2024-2025
Kansengelijkheid		
Jeugdigen in Altena groeien zo gezond, kansrijk en zo gewoon mogelijk op.	We borgen de initiatieven en acties uit het preventief jeugdbeleid in de samenleving. De komende drie jaar ligt de focus op: - *Mentale weerbaarheid.* We zetten in op het bieden van kortdurende hulpverlening. In 2024 werken we aan een concreet voorstel hoe en in welke vorm we kortdurende hulpverlening bieden. - *Opvoedondersteuning.* We nemen deel aan de landelijke campagne Kansrijke Start. We vormen een lokale coalitie rondom het thema Kansrijke Start. We investeren in de preventieve interventies Voorzorg en Stevig Ouderschap, trajecten die zorg biedt aan kwetsbare (toekomstige) ouders met een minder makkelijke start. We continueren de pilot Buurtgezinnen, een preventieve interventie waarin hulpgezinnen gekoppeld worden aan steungezinnen. - *Vrijetijdsbesteding.* We gaan aan de slag met het creëren van ontmoetingspunten voor jongeren.	2024-2026

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Jeugdigen in Altena krijgen de juiste en beste hulp, zo dichtbij mogelijk.	De komende jaren implementeren we de vastgestelde regiovisie op jeugdhulp in WBO, de landelijke Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd en de Hervormingsagenda Jeugd. Daarvoor gaan we het volgende doen: - We maken regionale afspraken over een gezamenlijke strategie om de visie en landelijke convenanten te implementeren - We richten een gemeenschappelijke regeling op, waarin we als regio samen de jeugdzorg zorgvuldig organiseren en professionaliseren - We onderzoeken waar de landelijke Hervormingsagenda Jeugd vraagt om nieuw of aangepast beleid in Altena, en leggen als dat nodig is beleidsvoorstellen voor.	H2-2023 / Uitgangspunten GR Q4-2023 Oprichting GR 2025 Q1-Q3 2024
Gezond leven		
Vitaal Altena staat voor een vitale plattelandsgemeente met gezonde en gelukkige inwoners. Het programma Vitaal Altena heeft vijf strategische doelen. Deze sluiten aan bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Beleidskader Vitaal Leven 1. Gezondheid staat meer centraal in onze fysieke en sociale leefomgeving 2. We zetten meer in op het versterken van de sociale basis 3. We zetten meer in op preventie en gezonde leefstijl 4. We stimuleren jong en oud om meer te sporten en te bewegen 5. We staan samen voor een vitalere plattelandsgemeente	• We geven uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord en het beleidskader Vitaal Leven binnen de programmalijnen van het programma Vitaal Altena • We geven uitvoering aan projecten en initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van de vitaliteit van onze inwoners	2023-2029
We pakken onze rol bij het terugdringen van gebruik van middelen.	We gaan aan de slag met werkgroepen die na gaan denken over de volgende acties: - We versterken de bewustwording van ouders over de (gevolgen van) alcoholgebruik en helpen hen dit bespreekbaar te maken met hun kinderen;	Start werkgroepen Q4 2023 Opleveren plannen Q1 2024

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
	- We zorgen voor een betere afstemming tussen scholen in de voorlichting en interventies naar ouders en leerlingen; - We organiseren meer vrijetijdsactiviteiten voor jongeren aansluitend bij hun eigen behoefte - We brengen de ouders van jongeren samen en informeren hen vanuit een positieve insteek.	Uitvoering 2024
We streven naar een rookvrije generatie en rookvrije zwangerschap. We willen minder overgewicht onder onze inwoners en willen dat zij meer bewegen. We willen we minder problematisch alcoholgebruik.	We borgen de initiatieven en acties uit het beleidskader Gezond Leven en de lokale uitwerking van het gezond en actief leven akkoord: • We zetten in op een rookvrije sportkantine en ontmoediging van roken in bushokjes. Daarnaast zetten we in op voorlichting en campagnes, om bewustwording te creëren en bij te dragen aan de rookvrije generatie • We arrangeren projecten om gezonde voeding te promoten, zoals de uitvoering van de Gezonde School Aanpak; • We geven uitvoering aan het herijkte sportakkoord; • We continueren de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO).	doorlopend
Wij willen een dementievriendelijke gemeente zijn.	• Samen met netwerkpartners en de gemeenschap initiëren we projecten rondom dementie • Opstellen plan van aanpak dementievriendelijke gemeente 2023-2026 vast te stellen door college.	Plan 2023-2026 gereed Q4 2023 Uitvoering in 2024
Wij willen eenzaamheid bestrijden.	• Het meldpunt signalering eenzaamheid in Werkendam zal worden voortgezet. Meldingen worden (binnen privacyregels) digitaal gedaan en opgevolgd door een (telefonisch) huisbezoek. • De eerste stappen naar een inloop- en ontmoetingspunt voor kwetsbare inwoners worden gezet. • Het beginnend netwerk van verenigingen (signalerende rol richting het meldpunt) verstevigen, in het bijzonder sport- en winkeliers bijvoorbeeld • We onderzoeken de mogelijkheid om workshops voor vrijwilligers en anderen te organiseren zodat de aandacht voor de omgang met mensen met een beperkt sociaal netwerk versterkt wordt.	2024

2.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar) (2022)	608,7	825,4
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12-21 jaar) (2021)	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar) (2021)	2	6
Werkloze jongeren (% 16-22 jaar) (2021)	1	2
Netto arbeidsparticipatie (2022)	74,9	72,2
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners) (2021)	172,0	431,2
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jr) (2022)	98,0	197,7

	Altena	Nederland
Jongeren met jeugdhulp (% jongeren tot 18 jaar)(2022)	11,9	13,2
Jongeren met jeugdbescherming (% jongeren tot 18 jaar) (2022)	0,8	1,2
Jongeren met jeugdreclassering (% jongeren 12-23 jaar) (2022)	geen data	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners) (2022)	600	700

Bron: https://www.waarstaatjegemeente.nl

2.4 Financieel overzicht

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Programma: 2 Altena Samenredzaam	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	6.891 N	11.847 N	7.457 N	4.391 V	7.095 N	7.118 N	7.115 N
6.2 - Wijkteams	1.812 N	3.181 N	2.652 N	529 V	2.652 N	2.652 N	2.652 N
6.3 - Inkomensregelingen	12.613 N	13.384 N	12.828 N	556 V	12.832 N	12.856 N	12.863 N
6.4 - Begeleide participatie	3.759 N	3.962 N	3.749 N	213 V	3.571 N	3.548 N	3.474 N
6.5 - Arbeidsparticipatie	1.395 N	1.209 N	1.549 N	340 N	1.500 N	1.452 N	1.473 N
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.254 N	2.004 N	2.000 N	4 V	2.000 N	2.000 N	2.000 N
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	9.058 N	-	-	-	-	-	-
6.71a - Huishoudelijke hulp (WMO)	-	4.968 N	5.200 N	232 N	5.200 N	5.200 N	5.200 N
6.71b - Begeleiding (WMO)	-	4.222 N	4.721 N	499 N	4.454 N	4.454 N	4.454 N
6.71c - Dagbesteding (WMO)	-	90 N	212 N	123 N	212 N	212 N	212 N
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	89 N	217 N	128 N	217 N	217 N	217 N
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	9.706 N	-	-	-	-	-	-
6.72a - Jeugdzorg begeleiding	-	2.991 N	2.227 N	764 V	2.193 N	2.193 N	2.193 N
6.72b - Jeugdzorg behandeling	-	2.413 N	2.269 N	144 V	2.239 N	2.239 N	2.239 N
6.72c - Jeugdzorg dagbesteding	-	3.001 N	2.780 N	221 V	2.753 N	2.753 N	2.753 N
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	521 N	454 N	67 V	450 N	450 N	450 N
6.73a - Pleegzorg	-	1.322 N	1.243 N	78 V	1.243 N	1.243 N	1.243 N
6.73b - Gezinsgericht	-	1.290 N	1.270 N	20 V	1.270 N	1.270 N	1.270 N
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig	-	1.134 N	1.189 N	55 N	1.189 N	1.189 N	1.189 N
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	347 N	340 N	7 V	336 N	336 N	336 N
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	931 N	912 N	19 V	912 N	912 N	912 N
6.74c - Gesloten plaatsing	-	760 N	756 N	5 V	756 N	756 N	756 N
6.81 - Geëscaleerde zorg18+	244 N	-	-	-	-	-	-
6.81a - Beschermd wonen (WMO)	-	382 N	453 N	71 N	453 N	453 N	453 N
6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	3.710 N	29 N	-	29 V	-	-	-
6.82a - Jeugdbescherming	-	642 N	648 N	6 N	648 N	648 N	648 N
6.82b - Jeugdreclassering	-	671 N	638 N	32 V	638 N	638 N	638 N
7.1 - Volksgezondheid	2.615 N	3.983 N	4.285 N	301 N	4.289 N	3.450 N	3.731 N
Totaal lasten	**54.058 N**	**65.373 N**	**60.049 N**	**5.324 V**	**59.105 N**	**58.240 N**	**58.474 N**
Baten							
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	4.993 V	7.114 V	1.134 V	5.980 N	1.045 V	1.046 V	1.046 V
6.2 - Wijkteams	-	-	-	-	-	-	-
6.3 - Inkomensregelingen	8.576 V	9.683 V	9.920 V	236 V	9.995 V	10.041 V	10.041 V
6.4 - Begeleide participatie	-	-	-	-	-	-	-

Programma: 2 Altena Samenredzaam	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.5 - Arbeidsparticipatie	-	-	-	-	-	-	-
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	109 V	414 V	414 V	-	644 V	644 V	644 V
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	333 V	-	-	-	-	-	-
6.71a - Huishoudelijke hulp (WMO)	-	17 V	17 V	-	17 V	17 V	17 V
6.71b - Begeleiding (WMO)	-	54 V	54 V	-	54 V	54 V	54 V
6.71c - Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	4 V	-	-	-	-	-	-
6.72a - Jeugdzorg begeleiding	-	-	-	-	-	-	-
6.72b - Jeugdzorg behandeling	-	-	-	-	-	-	-
6.72c - Jeugdzorg dagbesteding	-	-	-	-	-	-	-
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-	-	-	-	-	-
6.73a - Pleegzorg	-	-	-	-	-	-	-
6.73b - Gezinsgericht	-	-	-	-	-	-	-
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-	-	-	-
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	-	-	-	-	-	-
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-	-	-	-
6.74c - Gesloten plaatsing	-	-	-	-	-	-	-
6.81 - Geëscaleerde zorg18+	512 V	-	-	-	-	-	-
6.81a - Beschermd wonen (WMO)	-	1.340 V	703 V	637 N	-	-	-
6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	-	-	-	-	-
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	5 V	-	-	-	-	-	-
6.82a - Jeugdbescherming	-	-	-	-	-	-	-
6.82b - Jeugdreclassering	-	-	-	-	-	-	-
7.1 - Volksgezondheid	48 V	1.101 V	1.071 V	30 N	1.071 V	V	V
Totaal baten	**14.581 V**	**19.722 V**	**13.312 V**	**6.410 N**	**12.826 V**	**11.802 V**	**11.802 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	403 N	403 N	403 N	-	403 N	403 N	403 N
0.10 - Onttrekking reserves	854 V	1.941 V	618 V	1.322 N	292 V	287 V	284 V
Totaal reserves	**451 V**	**1.538 V**	**215 V**	**1.322 N**	**111 N**	**116 N**	**119 N**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**39.026 N**	**44.113 N**	**46.522 N**	**2.409 N**	**46.391 N**	**46.555 N**	**46.791 N**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma: 2 Altena Samenredzaam	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	44.113 N
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	15 N
diverse Bijstelling salarislasten	1.619 N
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	260 N
6.2 - Wijkteams	234 V
6.3 - Inkomensregelingen	1.059 V
6.4 - Begeleide participatie	186 V
6.5 - Arbeidsparticipatie	62 V
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	21 V
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	-
6.71a - Huishoudelijke hulp (WMO)	78 N
6.71b - Begeleiding (WMO)	354 N
6.71c - Dagbesteding (WMO)	-
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	-
6.72a - Jeugdzorg begeleiding	92 V
6.72b - Jeugdzorg behandeling	91 V
6.72c - Jeugdzorg dagbesteding	95 V
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig	14 V
6.73a - Pleegzorg	24 V
6.73b - Gezinsgericht	24 V
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig	23 V
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	11 V
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	19 V
6.74c - Gesloten plaatsing	12 V
6.81 - Geëscaleerde zorg18+	-
6.81a - Beschermd wonen (WMO)	578 N
6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	-
6.82a - Jeugdbescherming	11 V
6.82b - Jeugdreclassering	11 V
7.1 - Volksgezondheid	172 N
0.10 - Reserves	1.322 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	2.409 N
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**46.522 N**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

Diverse bijstellingen salarislasten **1.619 N**
Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 op de (doorbelasting van de) salarissen komt onder andere door de Cao-gevolgen die voor een mutatie zorgen in 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke doorbelasting van de salarissen in 2023 waarin deze niet zat. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden, waardoor er verschuivingen tussen programma's hebben plaatsgevonden.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie **260 N**
In 2023 zijn budgetten beschikbaar gesteld via de algemene uitkering gemeentefonds voor leerlingenvervoer en taal voor ontheemden in het kader van de opvang Oekraïne € 113.000 voordelig. In 2024 is er een eenmalige baat door het beschikbaar hebben van dekking voor salariskosten voor de projectleider Oekraïne als gevolg van ontvangsten van het Rijk € 90.000 voordelig.
Op basis van het MJOP moet aan de accommodatie Tavenu in 2024 preventief onderhoud worden uitgevoerd om de levensduur van machines te verlengen en daardoor hogere kosten in de toekomst te voorkomen, € 300.000 nadelig.
In 2024 zijn voor het preventief jeugdbeleid aanvullende middelen nodig, € 200.000 nadelig.

6.2 Wijkteams **234 V**
Er wordt met ingang van 2023 extra ingezet op het Meldpunt Crisiszorg en Veilig Thuis. Het bedrag voor Veilig Thuis wordt verhoogd, zodat alle wettelijke taken uitgevoerd kunnen worden, voor 2024 € 86.000 nadelig.
In 2022 en 2023 zijn incidenteel middelen opgenomen voor het opzetten en uitwerken van de Regiovisie jeugdhulp en Norm voor Opdrachtgeverschap, € 350.000 voordelig.

6.3 Inkomensregelingen **1.059 V**
In 2023 is de energietoeslagen verantwoord onder de bijzondere bijstand. Voor 2024 is daar nog niets over bekend.

6.4 Begeleide participatie **186 V**
De gemeentelijke bijdrage MidZuid zal voor 2024 nog verder geactualiseerd worden.

6.71b - Begeleiding (WMO) **354 N**
De lasten nemen toe door zowel aantallen als tariefsverhogingen.

6.81a Beschermd wonen (WMO) **578 N**
In 2023 zijn baten ontvangen via integratie uitkering beschermd wonen voor 2022 en 2023 voor loon, prijsbijstelling en de volume-indexatie.

7.1 Volksgezondheid **172 N**
Vanaf 2024 is op grond van de begroting 2024 van de GGD sprake van een structurele stijging van de gemeentelijke bijdrage aan de GGD, € 127.000 nadelig. Tevens verwerking amendement CU inzake Voorkomen en terugdringen gokverslaving € 50.000 (eenmalig voor onderzoek).

0.10 Reserves **1.322 N**

- In 2023 heeft voor een bedrag van € 1.230.000 resultaatbestemming uit 2022 plaatsgevonden. In 2024 zijn deze resultaatbestemmingen niet meer van toepassing.
- In 2023 staan eenmalige onttrekkingen uit de algemene reserve geraamd ter dekking van de kosten voor het verder doorontwikkelen van de Regiovisie jeugdhulp en de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Het gaat om afkoop van inzet ambtelijke capaciteit NvO (€ 200.000) en dekking van programmakosten NvO (€ 201.000).
- In 2024 staat een hogere onttrekking (€ 300.000) uit de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen dan in 2023, dit is bestemd voor onderhoudsmaatregelen aan het Tavenu.

Programma 3. Veelzijdig Altena

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van Ooijen	Kansengelijkheid
Wethouder Sheikkariem	Gezond leven
Wethouder Van Ooijen	Visie op Werken in Altena 2023 -2026
Wethouder Van Hunnik	Natuur, landschap en water en Gebiedsgerichte Aanpak groen blauw (NPLG)
Wethouder Schipper	Gebiedsgerichte aanpak groenblauw (NPLG), waaronder agrarische sector
Wethouder Tanis	Bedrijventerreinen
Wethouder Tanis	Maritiem
Wethouder Van Hunnik	Cultuur en cultuurhistorie*
Wethouder Schipper	Recreatie en toerisme
Wethouder Sheikkariem	Strategisch accommodatie-/ vastgoedbeleid

** Burgemeester Lichtenberg: oorlogsmuseum*

3.1 Beleid

Kansengelijkheid

Binnen het preventief jeugdbeleid werken we steeds integraler aan het versterken van de mentale veerkracht en weerbaarheid van kinderen en jongeren. De afgelopen jaren hebben we dat met de extra middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) ook financieel goed vorm kunnen geven. Met een forse investering in formatie binnen het preventieve voorveld, een collectief trainingsaanbod voor jeugdigen, specifieke interventies op het gebied van schoolverzuim maar ook kwetsbare zwangeren, ouderschap en opvoeding, kunnen we in 2024 steeds meer van het ingezette beleid gaan bestendigen. We werken bovendien hard aan de samenwerking met onze educatieve en maatschappelijke partners. Onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp weten elkaar steeds beter te vinden en in 2024 gaan we daar de eerste vruchten van plukken. We monitoren en evalueren om daar waar nodig bij te schaven, maar de kaders voor een kansrijke omgeving staan.
In 2023 wordt het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs geactualiseerd. Dit kan leiden tot stijgende kosten in 2024. In de loop van 2023 is hier meer zicht op. Dit geldt ook voor leerlingenvervoer. In 2023 vindt een nieuwe aanbesteding plaats voor deze gemeentelijke taak, die doorwerkt in 2024.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2024 wordt in de tweede helft van 2023 herijkt. Het eerset kwartaal van 2024 zal de herijkte versie aan de raad worden voorgelegd.
In het kader van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2024 lopen zes nieuwbouwprojecten:

- Het MFA Almkerk
- Brede school Genderen
- Brede school Wijk en Aalburg
- Brede school Veen
- Kindcentrum Werkendam
- Vervanging Duroxvleugel Altena College

Met de bouw van het MFA Almkerk (Hart van Almkerk) zal naar verwachting in Q1 2024 gestart worden. De sloop van Het Verlaat zal in september/oktober 2023 plaatsvinden.
Voor de projecten in Genderen, Wijk en Aalburg, Veen en Werkendam zijn de bouwteams (dat wil zeggen architecten, adviseurs en aannemers) aanbesteed en zijn de architecten inmiddels aan de slag. Naar verwachting zal de bouw van deze projecten starten rond de zomer van 2024. De vervanging van de Duroxvleugel van het Altena College zal voor de start van het schooljaar 2023-2024 worden afgerond.

Gezond leven

Sportverenigingen

We investeren in het vervangen en onderhoud van de sportvelden van de sportverenigingen. Naar aanleiding van een onderzoek is een meerjaren investerings- en onderhoudsplan (MIOP) opgesteld voor de vervanging van de diverse kunstgras- en natuurgrasvelden van de voetbal- en korfbalverenigingen die aan het einde van hun levensduur zijn. Binnen de kadernota is reeds in deze vervangingsopgave voorzien. Via een separaat raadsvoorstel zal deze opgave financieel worden vertaald. We zullen de vervangingsopgave betrekken bij het opstellen van het beheerplan gemeentelijke accommodaties. Daarnaast zullen in 2024 middelen worden ingezet voor de renovatie van de kleedkamers van VV Woudrichem. Om inwoners met plezier te laten sporten en bewegen en sportverenigingen te ondersteunen op de uitdagingen die er zijn in het kader van 'sportvereniging van de toekomst' geven we uitvoering aan het herijkte sportakkoord. Daarnaast voegen we twee buurtsportcoaches toe aan de formatie en borgen we de rol van coördinator Sport en Preventie. Zij kunnen helpen op interne (bijvoorbeeld vrijwilligers, financiën en respect) en externe (bijvoorbeeld maatschappelijke waarde en samenwerking) thema's die spelen bij deze organisaties die voornamelijk varen op vrijwilligers. Hiervoor wordt ingezet op een hogere financiële bijdrage van de scholen.

Sportaccommodaties

Als gevolg van de sloop van Het Verlaat en de gymzaal in Wijk en Aalburg worden de gebruikers van deze sportaccommodaties tijdelijk ondergebracht in andere sportaccommodaties totdat Het Hart van Almkerk en de brede school Wijk en Aalburg gereed zijn. Daarnaast is inmiddels gestart met de voorbereiding van de uitbreiding, verduurzaming en renovatie van d'Alburcht. Verwacht wordt deze werkzaamheden zo uit te kunnen voeren dat dit geen tot weinig gevolgen heeft voor de gebruikers. De gymzaal in Veen zal gesloopt worden als de brede school Veen gereed is.

Natuur, landschap en water

Om een goed functionerend netwerk van ecologische verbindingszones te realiseren ligt er, naast de 28 km die reeds is aangelegd, nog een opgave voor 15 km. Deze opgave is vastgelegd in de Interim Omgevingsverordening van de provincie en het belang hiervan is onderkend in het Bestuursakkoord. In deze Begroting zijn de benodigde gemeentelijke middelen hiervoor opgenomen vanaf 2025. Hierbij is rekening gehouden met de gebruikelijke cofinanciering vanuit andere partijen, maar deze is nu nog niet zeker.

Vanuit het Programma onder de Omgevingswet 'Water, riolering en groen' wordt in 2024 beleid voor duurzaam bouwen en inrichten voorbereid. Hierin komen ook thema's als percentage groen, natuurinclusiviteit, reductie drinkwatergebruik, klimaatadaptatie en biodiversiteit aan bod.
In 2024 gaan we verder met het beschermen van landschappelijke kernkwaliteiten.

Gebiedsgerichte aanpak groenblauw (NPLG)

In 2023 is met het rapport 'Mé mekoare' en de deelname aan de Gebiedstafel Biesbosch een goede basis gelegd voor de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA) voor Altena. In 2024 gaan we het proces verder vervolgen, door een gebiedsvisie op te stellen met hulp van de provincie Noord-Brabant als onderdeel van het BPLG en de verschillende overlegtafels beter te organiseren. Naast het proces gaan we steviger inzetten op de uitvoering van concrete projecten, waarbij we de participatie van individuele boeren aan deze projecten willen vergroten door het doen van keukentafelgesprekken. Voor 2024 heeft de gemeenteraad hiervoor middelen beschikbaar gesteld. De provincie stelt extra middelen beschikbaar ter ondersteuning van het gebiedsproces.

Economie en ondernemen

Visie op werken in Altena

In 2023 is de uitvoeringsagenda bij de 'Visie op Werken in Altena' vastgesteld. De gemeente speelt bij de uitvoering van het economisch beleid een faciliterende rol. Dat betekent dat we stimuleren, verbindingen leggen, meewerken en ook op andere manieren ruim baan geven aan marktinitiatieven die bijdragen aan het realiseren van de door de raad geformuleerde ambities en doelstellingen. Een belangrijk onderdeel om dat te bewerkstelligen is het cofinancieringsfonds waarbij gemeente en bedrijfsleven samen investeren in structurele samenwerking en incidentele projecten (bv. bedrijvenparkmanagement, centrummanagement, WMI). Hiervoor is vanaf 2024 budget beschikbaar.

Daarnaast wordt/is in 2023 een economische adviesraad opgericht. Vanaf 2024 zal deze economische adviesraad actief bijdragen aan het realiseren van de ambities uit de visie op werken. Het Ondernemershuis Altena ontvangt extra middelen om de belangrijke centrale positie te ondersteunen die het OHA vervult als centrale vertegenwoordiger van alle ondernemers/ondernemersverenigingen.

Bedrijventerreinen

Op de bestaande bedrijventerreinen in Altena is nagenoeg alle ruimte uitgegeven en bezet met bedrijvigheid. Er is echter een grote vraag naar ruimte voor nieuwbouw, met name vanuit lokaal

gevestigde bedrijven. Om beter op de ruimte vraag nu en in de toekomst te kunnen inspelen is in 2023 een bedrijventerreinagenda vastgesteld.
Deze agenda geeft een onderbouwing van de opgaves en de te nemen stappen waaraan gewerkt moet worden. Verder geeft deze koers en richting voor zowel de kwantitatieve als kwalitatieve ontwikkeling van de bedrijventerreinen in Altena. De uitvoering van de verschillende projecten en acties uit de bedrijventerreinagenda vormen de kern van de bedrijventerreinstrategie van Altena.
In 2024 wordt onder meer gewerkt aan de volgende activiteiten en projecten: Subregionaal Bedrijventerrein Giessen wordt bouwrijp gemaakt en er wordt gestart met de uitgifte. Verder zoeken we naar mogelijkheden om op bestaande bedrijventerreinen indien passend met contourcorrecties enige ruimte te bieden. Ook gaan we in 2024 actief aan de slag met onderzoek naar herstructurering van bedrijven die klem zitten op de huidige locatie. In 2024 wordt besloten over de locatie voor het nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein Werkendam Noord (als onderdeel van de gebiedsvisie). Na besluitvorming wordt de ontwikkeling van deze locatie verder voorbereid.

Maritiem
Havenvisie
Het maritieme cluster is een belangrijk speerpunt en een economisch visitekaartje voor Altena. Het optimaliseren van de positie en de kansen voor het cluster vraagt om een samenhangende aanpak en visie voor de toekomst. In 2023 is hiermee een start gemaakt. Samen met ontwikkelingen in 2024 moet dit in 2025 leiden tot een integrale toekomstvisie op de havens. Een visie op de havens maakt onderdeel uit van de bedrijventerreinagenda.

Insteekhaven
De haalbaarheidsstudie voor de insteekhaven wordt afgerond op basis waarvan een go/nogo besluit kan worden genomen. Bij een go-besluit wordt het plan voor de insteekhaven nader uitgewerkt.

Derde haven
In vervolg op het MIRT-onderzoek is een kwartiermaker bezig met het concretiseren van de haalbaarheid van een derde haven. Op basis hiervan kan worden besloten of en op welke wijze de volgende stap wordt genomen in de ontwikkeling van de derde haven.

Maritieme campus
De businesscase voor de maritieme campus wordt afgerond. De campus ontwikkelt zich door en we bepalen onze rol hierin in samenwerking met de provincie.

Cultuur en cultuurhistorie

In 2024 wordt de cultuurvisie geëvalueerd en herijkt waar nodig. De evaluatie vormt onder andere de basis voor de ontwikkeling van een subsidieregeling voor musea en het herzien van de subsidieregeling cultuurparticipatie. We geven uitvoering aan de tijdelijke subsidieregeling ter stimulans van de culturele sector (mede met het oog op de nasleep van corona). Tevens wordt in 2024 samen met het Visserijmuseum gewerkt aan de doorontwikkeling van het Arsenaal. In samenwerking met de Stichting Oorlogsmuseum Veen en het Brabants Landschap worden de volgende stappen gezet in het huisvesten van het oorlogsmuseum.

De evaluatie van het bibliotheekwerk die in 2023 is uitgevoerd wordt doorvertaald naar een nieuwe werkwijze en afspraken met de bibliotheek. Het uitvoeringsprogramma voor de vestingagenda is in 2023 vastgesteld. De uitvoering hiervan wordt ter hand genomen.

Recreatie en toerisme

Een van de speerpunten uit de visie balanceren in de Biesbosch, het uitvoeringsprogramma van de Herijkte visie Recreatie & Toerisme 2021-2025 en het bestuursakkoord 2022-2026 is om inzicht te krijgen in het recreatief gebruik van Nationaal Park de Biesbosch, de schil rondom de Biesbosch en rest van de gemeente Altena en de monitoring en sturing daarvan. Om dit mogelijk te maken, gaan we de komende jaren aan de slag met bestemmingsmanagement.
In 2023 is de aanpak hiervoor samen met de partners in het Biesboschnetwerk uitgewerkt. In 2024 wordt gestart met een nulmeting van het recreatief gebruik en wordt er een begin gemaakt met het analyseren van de verzamelde data. Het analyseren van de verzamelde data bestaat uit een vraag en aanbod analyse en een druk en draagkracht analyse.

In het hele proces worden belanghebbenden zoals het Biesboschnetwerk, ondernemers, de bezoekerscentra en de toeristische marketingorganisaties, aangevuld met partijen die een rol of kans zien voor zichzelf, actief betrokken.

Het cultureel erfgoed in Altena is een belangrijk onderdeel van het toeristisch product. Het zichtbaar en beleefbaar maken is daarom een belangrijk aandachtspunt. In zowel het bestuursakkoord 2022-2026 als de Herijkte visie Recreatie & Toerisme 2021-2025 wordt verwezen naar het digitaal ontsluiten van dit soort informatie met QR-codes. In 2023 is het plan van aanpak uitgewerkt en is subsidie aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant voor de uitvoering. In 2024 starten we met een pilot waarin we met verschillende soorten routes gaan meten welke combinatie van communicatiemiddelen het beste werkt om het cultureel erfgoed van Altena digitaal te ontsluiten.

Een ander speerpunt uit de Herijkte visie Recreatie & Toerisme 2021-2025 is de doorontwikkeling van de visie en de organisatiestructuur van de VVV met betrekking tot gebiedsmarketing en promotie. We onderzoeken in overleg met betrokken partijen hoe dit in de toekomst verder vormgegeven kan worden en kan aansluiten op het bestemmingsmanagement.

Strategisch accommodatie- / vastgoedbeleid

De afgelopen jaren zijn in het kader van harmonisatie vanuit de voormalige gemeenten belangrijke stappen gezet. Denk daarbij aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voor de gemeentelijke gebouwen zijn meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) opgesteld. Hierin is het benodigde planmatige onderhoud voor de verschillende gebouwen voor de komende jaren opgenomen. In 2023 wordt voor de uitvoering van de MJOP's een beheerplan opgesteld. Tevens zal bekeken worden of bijvoorbeeld de eventuele duurzaamheidsmaatregelen en maatregelen ten behoeve van toegankelijkheid hierbij meegenomen kunnen worden. Ook het vraagstuk omtrent de huisvesting voor de gemeentelijke organisatie behoort tot de gemeentelijke gebouwen (zie programma 6).

De accommodaties Tavenu, AquaAltena en Bijtelskil zullen in 2024 een investering vragen aan de hand van het MJOP. Het gaat hierbij om preventief onderhoud om de levensduur van machines te

verlengen en daardoor hogere kosten in de toekomst te voorkomen. Er wordt ook gelet op de duurzaamheid van de investeringen. Dekking van deze lasten vindt plaats vanuit de daarvoor bestemde reserve Onderhoud gebouwen.
In 2023 is gestart met de voorbereidingen voor de uitbreiding, verduurzaming en renovatie van d'Alburcht in Wijk en Aalburg. Naar verwachting vindt de daadwerkelijke uitvoering in 2025 plaats.

In 2021 heeft de gemeente Altena het strategisch vastgoedbeleid vastgesteld. Dit beleid zal nu worden aangevuld met een strategisch beleid voor maatschappelijk vastgoed. Dit strategisch beleid draait om vraagstukken zoals "welke voorzieningen zijn in een kern noodzakelijk en wenselijk", "wat is het maatschappelijk en financieel rendement van de gemeentelijke voorzieningen" en "wat komt er op ons af met betrekking tot onderhoud, verduurzaming, renovatie en vervangende nieuwbouw van gemeentelijk vastgoed". De raad heeft hiervoor in Q2 van 2023 een uitgangspuntennotitie vastgesteld. Deze uitgangspuntennotitie wordt in 2023 verder uitgewerkt tot een nota. We streven ernaar om deze nota strategisch accommodatiebeleid in Q1 van 2024 aan de raad voor te leggen.

3.2 Doelenbomen Veelzijdig Altena

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Kansengelijkheid		
We zetten de middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) in om de achterstanden op sociaal-emotioneel gebied, die in het onderwijs ontstaan zijn door corona, te verminderen.	• We investeren in het verbeteren van de mentale belastbaarheid en weerbaarheid van kinderen en jongeren. De afgelopen periode zijn hiervoor diverse interventies ingezet die gecontinueerd en/of geïntensiveerd worden. • De restmiddelen vanuit het NPO zetten we tot en met schooljaar 2024-2025 in samenspraak met onderwijs en kinderopvang daar in waar nodig.	2022-2025
We verbinden onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp door de preventieve aanpak verder door te voeren. We werken samen op basis van relatie en vertrouwen. We werken samen rondom het kind en we innoveren en monitoren op het snijvlak tussen onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp.	• De verbindingsfunctionarissen onderwijs en jeugdhulp hebben korte lijnen met de scholen om mee te denken over passende ondersteuning voor een kind. • We werken aan een warme overdracht tussen kinderopvang en basisschool en tussen basisschool en voortgezet onderwijs. • We experimenteren met een onderwijszorgarrangement bij sbo De Akker waarbij onderwijs- en jeugdhulpondersteuning door 1 hulpverlener in de klas wordt geboden.	2024-2026
We bieden kinderen een zo goed mogelijke start op de basisschool, waarbij het onderwijs en de kinderopvang gefaciliteerd is om onderwijsachterstanden zo goed mogelijk aan te pakken. We laten de educatieve partners met elkaar samenwerken om aanbod en voorzieningen te verbinden.	• Doelgroeppeuters starten op 2,5-jarige leeftijd met voorschoolse educatie (VE) en nemen 16 uur per week deel. • We verbeteren de toeleiding en het bereik van het VE-aanbod. • We zorgen samen met de kinderopvang en de basisscholen voor een doorgaande zorg- en leerlijn, zowel in overdracht van voor- naar vroegschool, als in ontwikkeling en zorg. • We financieren de Taalklas waar leerlingen in de basisschoolleeftijd die de Nederlandse taal nog niet machtig zijn intensief taalonderwijs krijgen. • We hebben een focus op taal. Daarvoor zetten we onder andere de BibliotheekCultuurpuntAltena in met BoekStart, Bibliotheek op school en kinderopvang en de Voorleesexpress. • We werken aan zicht op bereik, kwaliteit en opbrengsten. Hiervoor gebruiken we de Peutermonitor.	2022-2025
Goede, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting waar schoolbesturen eigentijds onderwijs kunnen verzorgen in een veilige, uitdagende leeromgeving waar de leerling centraal staat. Huisvesting die een multifunctionele rol in het dorp of de wijk mogelijk maakt door samenwerking met kinderopvang en andere	• We houden de gemeenteraad op de hoogte van de stand van zaken van de uitvoering van het IHP: - MFA Almkerk - Kindcentrum Werkendam - Brede school Genderen - Brede school Wijk en Aalburg - Brede school Veen	doorlopend

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
maatschappelijke partners die een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van een kind.	• Het IHP 2020-2024 wordt herijkt.	Q1 2024
We verbeteren de samenwerking tussen onderwijs, gemeente en bedrijfsleven.	We geven uitvoering aan de actie-agenda van 'Onderwijs naar Arbeidsmarkt'. Concrete acties hieruit zijn: - We faciliteren de kopgroep 'van onderwijs naar arbeidsmarkt' met bijbehorende werkgroepen. - We ondersteunen en faciliteren een onderwijs en arbeidsmarkt evenement. - De ontwikkelingen van de maritieme campus Werkendam worden benut en een samenwerking met het I-lab Gorinchem wordt verder onderzocht - We zoeken proactief aansluiting bij regionale initiatieven in onze eigen arbeidsmarktregio West-Brabant en buurgemeenten die hierbuiten vallen (bijvoorbeeld Waalwijk en Gorinchem)	doorlopend
Gezond leven		
We koesteren het sportieve karakter van Altena, door sportverenigingen te ondersteunen en in te zetten op meer sportmogelijkheden in de buitenruimte.	• We zetten de buurtsportcoaches breder in. We geven uitvoering aan het herijkte sportakkoord waarbij we sport- en beweegaanbieders betrekken. • Uitvoering geven aan het speelbeleid (indien er een PM-post opgenomen was in de kadernota). • Opstellen en implementeren nieuwe subsidieregeling buitensportaccommodaties sport en bewegen.	doorlopend doorlopend doorlopend
We willen investeren in het verhogen van de kwaliteit en toegankelijkheid van bestaande sportlocaties en in het verduurzamen van de gemeentelijke accommodaties.	We leveren een strategisch accommodatiebeleid voor de maatschappelijke accommodaties. We geven uitvoering aan een nieuwe subsidieregeling compensatie energiekosten en stellen een regeling op voor verduurzaming accommodaties.	Q1 2024 Q4 2024
Economie en ondernemen		
We verkrijgen duidelijkheid in toekomstige ontwikkellocaties voor de vestiging van bedrijven in Altena	• We ronden de gebiedsvisie voor Werkendam Noord af waarin de definitieve locatie voor een bedrijventerrein wordt voorgelegd • We onderzoeken of SRBT Giessen op termijn verder kan worden uitgebreid	Q1 Q4
Er wordt duidelijkheid verkregen over de haalbaarheid van het plan voor de insteekhaven We willen een vervolgstap zetten in het verkrijgen van inzicht in de haalbaarheid van de derde haven	• Go/ no go besluit op basis van de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek wat door het ROB wordt uitgevoerd. • Het onderzoek van de kwartiermaker derde haven wordt afgerond en voor besluitvorming aangeboden. • Mede op basis van de resultaten uit de businesscase maken we een keuze op welke wijze we als gemeente willen participeren in de maritieme campus	Q2 Q4 Q4

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
We bepalen de rol en scope van de gemeente in de maritieme campus.		
Natuur, landschap en water		
Kernkwaliteiten van ons waardevolle landschap beschermen.	• We brengen kernkwaliteiten in kaart of maken ze zichtbaar. • We toetsen ontwikkelingen op bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten en bieden hiervoor een handreiking. • Binnen de Gebiedsgerichte aanpak (GGA) voor het gebiedsprogramma voor het NPLG volgen we deze beschermende lijn.	2023 2023 en verder 2022 (op basis van andere bronnen) en verder
Behoud en vergroten van biodiversiteit.	• Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen krijgen concrete invulling in ons beleid en laten we integraal meenemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. • We geven uitvoering aan de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. • Binnen de GGA voor het gebiedsprogramma voor het NPLG nemen we als doelen het behoud en het vergroten van biodiversiteit mee. Bij de transitie is het een kans.	2023 en verder vanaf 2022 vanaf 2022
Gebiedsgerichte Aanpak groenblauw (NPLG), waaronder agrarische sector		
Beter inzicht verwerven in de vraagstukken en uitdagingen van onze agrarische sector.	• Organiseren van keukentafelgesprekken, casustafels en ontwikkelen van maatregelen in samenwerking met de gebiedspartijen (GGA Polder van de Toekomst en GGA Biesbosch - Altenadeel) • Opgaven buitengebied op (ruimtelijke) kaarten zetten. Het gaat hierbij om de opgaven rondom water, natuur, landbouw, bodem en klimaat. Ontwikkeling en afstemming met ordenende structuren (circulaire economie en energie) en stedelijke en regionale leefomgeving (wonen, mobiliteit, brede welvaart) vinden parallel plaats.	2024 2024
We faciliteren de agrarische sector (onder andere ruimte voor duurzame agrarische bedrijfsontwikkeling, perspectief blijvers en stoppers, kavelruil, Altena als experimenteergebied).	• We halen gericht ruimtelijke belemmeringen in de eigen regelgeving weg (Omgevingsplan Altena), ook in samenwerking met andere overheden. De pilot van het ondersteuningsnetwerk agrarische ondernemers biedt hiervoor concrete aanknopingspunten. • We verkennen de mogelijkheid om via het grondbeleid de doelen te realiseren op het gebied van duurzame agrarische bedrijfsontwikkeling.	2023-2026
De belangen en kansen van Altena stevig positioneren in het gebiedsprogramma dat provincie Noord-Brabant moet indienen voor het NPLG.	• We participeren proactief in GGA's en gebiedsprogramma NPLG en zetten Altena en de belangen van ons landelijk gebied op de kaart aan regionale overlegtafels zoals van de Regio West-	2024

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
	Brabant, SRBT en het ruimtelijk voorstel. We brengen ons belang in bij landelijke lobbystructuren zoals M50 en P10. • We versterken de samenwerking met het Waterschap.	2022 en verder
Cultuur en cultuurhistorie		
De cultuurvisie is weer toekomstbestendig	• We evalueren de cultuurvisie • We actualiseren de cultuurvisie op basis van de evaluatie	Q1 en Q2 Q3 en Q4
We maken de keuze op welke manier we het muziekonderwijs voortzetten	We evalueren het muziekonderwijs en we komen met een nieuw meerjarenplan voor muziekonderwijs in Altena.	Q2
Een verbeterde en meerjarige samenwerking voor het openbaar bibliotheekwerk	De voltooide evaluatie van het bibliotheekwerk uit 2023 vertalen we door naar een nieuwe toekomstbestendige samenwerkingsvorm met Bibliotheek CultuurPunt Altena. In 2024 is er een maximaal budget van € 1.287.000 beschikbaar voor subsidieverstrekking aan Bibliotheek Cultuurpunt Altena voor de uitvoering van de wettelijke taken van het bibliotheekwerk. De diensten die zij leveren betreft Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) zijn hiervan uitgesloten.	Q3
Het realiseren van de ambities en verzilveren van kansen uit de Erfgoedvisie Altena 2022-2027.	• We stellen een uitvoeringsagenda op ter uitwerking van de Erfgoedvisie Altena 2022-2027. • We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda uit. Dit doen we onder meer door te stimuleren, faciliteren, samen te werken en nog meer naar buiten toe te treden. In de uitvoeringsagenda wordt ook extra aandacht besteed aan de waterlinies.	2023 2023-2026
We inventariseren en waarderen (wegen) voor het hele gemeentelijke grondgebied de cultuurhistorische waarden en vormen op basis hiervan beleidsuitgangspunten voor het vervolg.	• We stellen een digitale kwaliteitsatlas vast. • We onderzoeken of we deze kwaliteitsatlas ook voor iedereen digitaal kunnen ontsluiten.	2023
We vormen samen met de kerkeigenaren een visie op de kerkelijke gebouwen binnen de gemeente Altena.	• We stellen een kerkenvisie vast met decentralisatiegelden van het Rijk. • Als dat nodig is, stellen we een uitvoeringsagenda op voor eventuele vervolgstappen.	2024 2024 - 2025
Recreatie en toerisme		
We verkrijgen inzicht in het recreatief gebruik, en de impact daarvan, in Nationaal Park de Biesbosch, de schil rondom de Biesbosch en de rest van de gemeente Altena	• In het toeristisch seizoen wordt een nulmeting uitgevoerd. • We maken een start met het analyseren van de verzamelde data.	Q2/Q3 Q4

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Inwoners en bezoekers worden op een interactieve en digitale wijze geïnformeerd over de historische parels van Altena via QR-codes.	Uitvoeren van de pilot waarin we met verschillende soorten routes gaan meten welke combinatie van communicatiemiddelen het beste werkt om het cultureel erfgoed van Altena digitaal te ontsluiten.	Q2 2024
Strategisch accommodatie- / vastgoedbeleid		
Effectief en efficiënt beheer en / of onderhoud van ons vastgoed.	• We leveren een strategisch accommodatiebeleid voor de maatschappelijke accommodaties. • Uitbreiding, verduurzaming en renovatie d'Alburcht	Q1 2024 2023-2025

3.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Functiemenging (%) * (2022)	48,7	53,8
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar) (2022)	177,3	174,1

* De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

	Altena	Nederland
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2022) *	5,0	4,2
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2022) **	17	24
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (%) (2021)	1,6	1,9

* Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en / of kwalificatie plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven

** Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen / praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.

	Altena	Nederland
Niet-sporters (%) (2020)	55,7	49,2

3.4 Financieel overzicht

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Programma: 3 Veelzijdig Altena	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
2.3 - Recreatieve havens	66 N	66 N	110 N	44 N	105 N	105 N	92 N
3.1 - Economische ontwikkeling	591 N	638 N	501 N	137 V	481 N	511 N	509 N
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	40 N	303 N	257 N	46 V	257 N	257 N	257 N
3.3 - Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	188 N	316 N	338 N	22 N	296 N	296 N	295 N
3.4 - Economische promotie	453 N	409 N	421 N	12 N	421 N	421 N	420 N
4.1 - Openbaar basisonderwijs	211 N	1.359 N	202 N	1.157 V	202 N	202 N	202 N
4.2 - Onderwijshuisvesting	2.576 N	2.854 N	2.817 N	37 V	3.056 N	3.713 N	4.195 N
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.615 N	2.769 N	3.242 N	473 N	3.268 N	3.269 N	3.271 N
5.1 - Sportbeleid en activering	1.128 N	1.079 N	1.088 N	9 N	1.075 N	1.065 N	1.030 N
5.2 - Sportaccommodaties	4.083 N	4.533 N	4.329 N	204 V	3.958 N	4.005 N	3.762 N
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en -participatie	388 N	501 N	506 N	5 N	506 N	506 N	506 N
5.4 - Musea	507 N	499 N	515 N	16 N	515 N	514 N	513 N
5.5 - Cultureel erfgoed	766 N	670 N	722 N	52 N	700 N	697 N	696 N
5.6 - Media	1.192 N	1.306 N	1.265 N	41 V	1.259 N	1.259 N	1.259 N
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	120 N	125 N	122 N	2 V	122 N	122 N	122 N
Totaal lasten	**14.923 N**	**17.427 N**	**16.436 N**	**991 V**	**16.222 N**	**16.942 N**	**17.130 N**
Baten							
2.3 - Recreatieve havens	82 V	76 V	82 V	6 V	82 V	82 V	82 V
3.1 - Economische ontwikkeling	-	25 V	-	25 N	-	-	-
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	68 V	323 V	323 V	-	323 V	323 V	323 V
3.3 - Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	99 V	105 V	106 V	1 V	106 V	106 V	106 V
3.4 - Economische promotie	353 V	302 V	344 V	41 V	344 V	347 V	347 V
4.1 - Openbaar basisonderwijs	60 V	284 V	9 V	275 N	9 V	9 V	9 V
4.2 - Onderwijshuisvesting	187 V	156 V	194 V	38 V	194 V	194 V	194 V
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	915 V	1.011 V	1.016 V	5 V	1.017 V	1.019 V	1.020 V
5.1 - Sportbeleid en activering	251 V	133 V	133 V	N	133 V	123 V	87 V
5.2 - Sportaccommodaties	1.025 V	1.056 V	930 V	126 N	930 V	930 V	930 V
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en -participatie	38 V	27 V	27 V	-	27 V	27 V	27 V
5.4 - Musea	-	2 V	2 V	-	2 V	2 V	2 V
5.5 - Cultureel erfgoed	100 V	41 V	59 V	18 V	59 V	59 V	59 V
5.6 - Media	2 V	59 V	2 V	57 N	2 V	2 V	2 V
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1 V	3 V	3 V	-	3 V	3 V	3 V
Totaal baten	**3.180 V**	**3.604 V**	**3.231 V**	**374 N**	**3.231 V**	**3.226 V**	**3.192 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	1.841 N	1.996 N	2.011 N	15 N	2.011 N	2.011 N	2.011 N
0.10 - Onttrekking reserves	2.280 V	2.260 V	1.881 V	379 N	1.760 V	2.540 V	2.456 V
Totaal reserves	**439 V**	**263 V**	**131 N**	**394 N**	**251 N**	**529 V**	**444 V**

Programma: 3 Veelzijdig Altena	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**11.303 N**	**13.559 N**	**13.336 N**	**223 V**	**13.242 N**	**13.188 N**	**13.494 N**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma: 3 Veelzijdig Altena	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	13.559 N
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	194 N
diverse Bijstelling salarislasten	510 V
2.3 - Recreatieve havens	5 V
3.1 - Economische ontwikkeling	10 N
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	49 V
3.3 - Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	36 N
3.4 - Economische promotie	15 V
4.1 - Openbaar basisonderwijs	60 N
4.2 - Onderwijshuisvesting	106 V
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	31 N
5.1 - Sportbeleid en activering	30 V
5.2 - Sportaccommodaties	158 V
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en -participatie	14 N
5.4 - Musea	16 N
5.5 - Cultureel erfgoed	119 V
5.6 - Media	16 N
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2 V
0.10 - Reserves	394 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	223 V
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**13.336 N**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

Diverse Bijstelling kapitaallasten **194 N**

De kapitaallasten 2024 nemen ten opzichte van 2023 toe vanwege het Investeringsplan 2023. De stijging wordt vooral veroorzaakt door de investeringen ten behoeve van onderwijshuisvesting en sportaccommodaties.

Diverse Bijstelling salarislasten **510 V**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 op de (doorbelasting van de) salarissen komt onder andere door de Cao-gevolgen die voor een mutatie zorgen in 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke doorbelasting van de salarissen in 2023 waarin deze niet zat. Daarnaast heeft de jaarlijkse

actualisatie plaatsgevonden, waardoor er verschuivingen tussen programma's hebben plaatsgevonden.

4.2 Onderwijshuisvesting **106 V**

Het voordeel wordt veroorzaakt door hogere huurontvangsten € 50.000 en een voordeel doorbelastingen / uitgaven van overige goederen en diensten.

5.2 Sportaccommodaties **158 V**

In 2024 worden middelen ingezet voor de renovatie van de kleedkamers van VV Woudrichem. Dit gebeurt budgettair neutraal vanuit de reserve renovatie / vervanging kleedlokalen sportaccommodaties, € 138.000 nadelig.
De inkomensoverdrachten van het Rijk vanuit de specifieke uitkering Sport zijn onterecht meerjarig in de begroting meegenomen. Daarnaast is het opgenomen bedrag ook te hoog. De gemeente kan een uitkering aanvragen voor exploitatie van sportaccommodaties. Het jaar 2023 is het laatste jaar dat de regeling specifieke uitkering Sport van kracht is, € 155.000 nadelig.
In 2023 wordt de oude boekwaarde van het Verlaat conform raadsbesluit budgettair neutraal afgeboekt, € 221.000 voordelig ten opzichte van 2024.
In 2023 zijn er onvoorziene onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd bij zwembad Bijtelskil, € 183.000 voordelig ten opzichte van 2024.

5.5 Cultureel erfgoed **119 V**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 wordt veroorzaakt door de uitvoering van de kerkenvisie en erfgoedprojecten. Het budget voor kerkenvisie en erfgoedprojecten ad € 125.000 is in 2023 incidenteel.

0.10 Reserves **394 N**

- In 2023 heeft voor een bedrag van € 718.000 resultaatbestemming uit 2022 plaatsgevonden. In 2024 zijn deze resultaatbestemmingen niet meer van toepassing.
- Extra dotatie reserve kapitaallasten (€ 100.000 N). Het betreft een ophoging van de dotatie aan de reserve kapitaallasten ten behoeve van de dekking van de kapitaallasten van IHP investeringen.
- In 2024 staat er een hogere onttrekking (€ 217.000 V) uit de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen dan in 2023, dit is ter dekking van de onderhoudsmaatregelen van de zwembaden AquaAltena en Bijtelskil.
- In 2024 worden middelen ingezet voor de renovatie van de kleedkamers van VV Woudrichem. Dit gebeurt budgettair neutraal, waarmee in 2024 een hogere onttrekking (€ 138.000 V) uit de reserve renovatie / vervanging kleedlokalen sportaccommodaties staat dan in 2023.

Programma 4. Duurzaam Altena

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Sheikkariem	Programma implementatie Omgevingswet
Wethouder Sheikkariem	Integrale aanpak Veense Put
Wethouder van Ooijen	Arbeidsmigranten
Wethouder Schipper	Duurzaamheid
Wethouder Tanis	Wonen
Wethouder Schipper	Circulair voedselsysteem
Wethouder Schipper	Afval en grondstoffen'

**Wethouder Sheikkariem is portefeuillehouder Omgevingswet en ruimtelijke plannen*

4.1 Beleid

Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking, die meer dan 25 wetten vervangt. Lopende ruimtelijke procedures worden nog onder de Wet op de ruimtelijke ordening afgerond. De kaders voor het omgevingsbeleid, met ambities en doelen, staan in de Omgevingsvisie Altena 2040.

Het omgevingsplan van rechtswege ontstaat als de wet van kracht wordt. Dit "tijdelijk" omgevingsplan wordt vanaf 2024 stapsgewijs in een aantal jaar opgebouwd tot het Omgevingsplan Altena. Alle lokale regelgeving (met uitzondering van openbare orde en veiligheid) wordt hierin, al dan niet gewijzigd, ook opgenomen. Aangezien dit het tweede kaderstellend instrument is, zal de gemeenteraad hierover de besluiten nemen (tenzij gemandateerd).

Het delegatiebesluit Omgevingswet Altena 2022 is van toepassing. Dat geldt ook voor de op 1 juni 2021 door de raad vastgestelde (geamendeerde) tabel 1 over het recht van advies en verplicht gestelde participatie.

Het college begint met het opstellen van Programma's onder de Omgevingswet en stelt die vast. De raad wordt hierbij op verschillende wijzen betrokken. Deze Programma's worden geordend in het Beleidshuis Altena.

Arbeidsmigranten

In 2023 heeft de raad nieuw beleid voor huisvesting van arbeidsmigranten vastgesteld, waarbij de belangen van de arbeidsmigranten zelf, van de ondernemers én van de inwoners zo goed als mogelijk worden gewaarborgd. Uitgangspunt hierbij is een stelsel van schaarse rechten voor grootschalige huisvesting (100-150 plaatsen). Deze vorm heeft de voorkeur vanwege de kwaliteit van huisvesting, de mogelijkheid om wonen los te zien van werken en professioneel beheer. Dit

nieuwe beleid geeft aanleiding tot intensivering van toezicht en handhaving op huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten in het algemeen en locaties voor seizoensarbeid in het bijzonder (zie programma 6).

Duurzaamheid

De ambities op het vlak van duurzaamheid zijn onverminderd hoog. Speerpunten voor 2024 zijn de uitvoering van de Warmtevisie, de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en het opzetten van de openbare laadinfrastructuur. Daarnaast geven we aandacht aan het onderzoeken van de kansen voor aquathermie, de verduurzaming van de Woudrichemse Vesting, onderzoek naar de potentie van groen gas en verduurzaming van bedrijventerreinen. Er komt jaarlijks aanvullende financiering vanuit het Rijk voor het uitbreiden van ambtelijke capaciteit en het inhuren van externe expertise voor de verduurzaming van onze gemeente (CDOKE/Jetten-gelden) Hiermee kunnen grote stappen gezet worden. Naar verwachting zal eind 2024 de RES2.0 voor akkoord worden voorgelegd aan de raad.

Met ingang van 2024 valt de uitvoering van de zogenaamde bodemtaken onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Praktisch gezien wordt dit uitgevoerd door de OMWB. De uitvoering van deze wettelijke taken vraagt een extra budget van jaarlijks €25.000.

Wonen

De gemeente Altena heeft de ambitie om in de periode 2021-2030 minimaal 3.000 nieuwe woningen toe te voegen. Daarvan zijn in de eerste twee jaar ongeveer 500 gerealiseerd. In het voorjaar 2023 heeft de gemeente Altena, samen met de andere gemeenten in de regio, een Woondeal gesloten met het Rijk. In deze woondeal geven we aan welke bijdrage we gaan leveren om de landelijk doelstelling van 900.000 extra woningen in 2030 te halen. Onze Woonvisie voorziet in ons aandeel van die kwantitatieve opgave, maar behoeft bijstelling als het gaat om de kwalitatieve invulling. In de Woondeal is afgesproken dat van de nieuwbouw minimaal 70 procent in het betaalbare segment valt, waarvan minimaal 30 procent sociale huur. In 2023 stelt het college het programmaplan Wonen vast waarvan de uitvoering direct start en doorloopt in 2024 en verder. Vooruitlopend op vaststelling is in deze Begroting al wat extra budget opgenomen om als gemeente meer de regie te pakken. We gaan gebiedsvisies- en strategieën opstellen, waarin we de kansen op inbreiding, uitbreiding en transformatie verkennen om extra woningbouwcapaciteit toe te voegen. Het totale financiële effect voor het Programma Wonen wordt betrokken bij het opstellen van de begroting van 2025 en verder.

Daarnaast willen we met gemeentelijke woningbouwimpulsgelden innovatieve woonvormen, zoals CPO, flexwonen en tiny housing, stimuleren en faciliteren. In 2024 kan dit grotendeels gedekt worden uit bestaande budgetten. Voor de jaren daarna is er geen dekking in formele zin; voor die jaren is het onze opdracht om beschikbare middelen van medeoverheden, met name het Rijk, naar de gemeente Altena te halen.

Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen

Dit jaar is het programma Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen gestart. In het vast te stellen programmaplan zijn vijf lijnen gedefinieerd waar uitvoering aan gegeven dient te worden (opvang / huisvesting Oekraïense ontheemden, opvang asielzoekers, huisvesting

vergunninghouders, huisvesting arbeidsmigranten en realisatie woningen). Voor een belangrijk deel kan dit ingevuld worden vanuit bestaande budgetten en capaciteit, maar aanvullend is voor de komende jaren nog een programmabudget nodig. Hiervoor is bij de jaarrekening 2022 een bestemmingsreserve gevormd gevoed door de niet bestede gelden 2022 voor de opvang van Oekraïners.

Circulair voedselsysteem

In 2024 gaan we samen met onze partners door met de uitvoering van verschillende inspanningen binnen het programma. Er is veel energie, enthousiasme en ondernemerschap. We bouwen daarbij door op de inzichten van verschillende onderzoeken en op de ervaringen van experimenten en pilots. Denk bijvoorbeeld aan Dutch Food Week Altena, waarbij een steeds bredere groep van organisatoren meedoet en samenwerkt om activiteiten te organiseren voor inwoners en ondernemers. En bijvoorbeeld het 'transitielab' korte keten, waarbij gemeente en ondernemers steeds via kleinschalige experimenten en onderzoeken belemmeringen proberen weg te nemen die een succesvolle korte keten in de weg staan. In 2024 maken we ook inzichtelijk hoe we de partnersamenwerking kunnen intensiveren om te komen tot nog meer gedeeld eigenaarschap voor het realiseren van de doelen van het programma. Het werven van additionele financiële middelen voor het programma speelt hierbij een belangrijke rol, om de uitvoering van de plannen mogelijk te maken.

Afval en grondstoffen

De gemeente Altena presteert goed op het gebied van reductie en hergebruik van materialen. We gaan in 2024 voort op de ingeslagen weg. Investeringen in de vervanging van bovengrondse glasbollen en de huisvesting van milieustation Giessen (inclusief zonnepanelen) zijn nodig om het serviceniveau op peil te houden. Dekking van de kapitaallasten die met deze investeringen samenhangen vindt plaats vanuit de afvalstoffenheffing.

4.2. Doelenbomen Duurzaam Altena

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Omgevingswet		
Toepassen van de regels en werken naar de doelen van de Omgevingswet.	• Vaststellen van een of meer eerste wijzingen van het "tijdelijk" omgevingsplan (waarmee het Omgevingsplan Altena wordt opgebouwd) . • Het (leren van) evenwichtig toekennen van functies aan locaties. • Leren) werken naar de doelen van de Omgevingswet: integraal en samenhangend en met een balans tussen beschermen en benutten.	vanaf 2024 vanaf 2024 vanaf 2024
Veense Put		
De ruimtelijke, juridische en feitelijke situatie op de Veense Put op rechtvaardige wijze in overeenstemming met elkaar brengen.	• Met de eigenaren sluiten we anterieure overeenkomsten met het oog op de realisatie van de gewenste kwaliteitsverbetering en het mogelijk maken van permanente bewoning op de Veense Put. • Aansluitend wordt een wijziging van het Omgevingsplan voorbereid.	2024 en verder 2024 en verder
Arbeidsmigranten		
We gaan op zorgvuldige wijze ruimte bieden aan de ontwikkeling van huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten.	• Monitoren en handhaven beleidsregels arbeidsmigranten.	2024
Duurzaamheid		
Uitvoering Warmtevisie Altena 2021.	• We stellen uitvoeringsplannen op voor spoor A en B van de Warmtevisie • We voeren deze plannen uit in samenwerking met onder andere de woningcorporaties. • We zetten ons in om belemmeringen voor verduurzaming van Woudrichemse vesting en monumenten weg te nemen. • We doen onderzoek naar het lokaal toepassen van alternatieve warmtebronnen zoals groen gas en aquathermie.	Q3 2023 – Q1 2024 Q4 2023 en verder Q3 2023 en verder Q3 2023 en verder
Openbare laadinfrastructuur.	We stellen een plaatsingsplan op (Q3 2023) en zorgen voor de uitvoering.	Q3 2023 en verder

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Altena energie-eiland.	• We verkennen mogelijkheden in samenwerking met Enexis en de provincie Noord-Brabant met inbreng van verschillende lokale partijen Altena Nieuwe Energie. • We stimuleren het plaatsen van zonnepanelen op bedrijven(terreinen) en zetten ons in om op bedrijventerrein de Rietdijk een Smart Energy Hub op te zetten (met ondersteuning vanuit de RES).	2024 Q2 2023 en verder
RES 2.0	We herijken de RES 1.0 naar RES 2.0 in 2024.	Oplevering eind 2024
De openbare verlichting uitvoeren in 100% LED.	We vervangen conventionele verlichting door LED-verlichting.	2024
Gebruikmaken van (alternatieve) vormen van energieopslag.	We doen onderzoek naar (alternatieve) vormen van energieopslag. (Onderdeel van Altena Energie Eiland)	2024
Wonen		
Kaders formuleren voor het aanbieden van woonruimte voor inwoners met een zorgvraag.	Vaststellen Woonzorgvisie.	2024
Het woonaanbod in de 21 kernen van Altena in 2030 is duurzaam, veelzijdig, kwalitatief, authentiek en passend bij de sociale cohesie van de kernen en de levensfase van de inwoners.	• Uitvoeren van het Uitvoeringsplan Wonen. • Opstellen dorpsstrategie Woudrichem. • Opstellen dorpsstrategie Sleeuwijk. • Stimuleren bijzondere woonvormen. • Realiseren van 1 of 2 projecten met flexwoningen.	2024 2024 2024 2024 2024
Circulair voedselsysteem		
Voortgang boeken op de weg naar een circulair voedselsysteem 7.	• Coördineren van het transitielab korte keten, waarin de gemeente samen met gebiedspartijen concrete experimenten, projecten en onderzoeken uitvoert • Het verder opbouwen en versterken van het ondersteuningsnetwerk voor agrarische ondernemers op basis van de pilot uit 2023 • Uitvoering plan van aanpak voor een meer biologische en lokale kantine en catering in samenwerking met MidZuid • Actieve deelname aan de carbon farming pilot, om de samenwerking tussen bedrijven en boeren in Altena te vergroten • Inzichtelijk maken hoe we de partnersamenwerking kunnen intensiveren om te komen tot nog meer gedeeld eigenaarschap voor het realiseren van de doelen van het programma	2024

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Meer externe financiering voor het programma circulair voedselsysteem	• Deelname aan subsidieproces voor de Regiodeal West-Brabant met twee projectfiches rondom duurzaam bodembeheer en gezonde en plantaardige voeding • Verkennen nieuwe kansen voor externe financiering van het programma circulair voedselsysteem in samenwerking met onze subsidieadviseur	2024
Groeiende bewustwording bij onze inwoners over herkomst en gebruik van gezonde voeding	• Organiseren 4e editie van Dutch Food Week Altena • Uitvoering geven aan het communicatieplan van het programma circulair voedselsysteem	Q3 2024 2024

4.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner) (2021) *	86	169
Hernieuwbare elektriciteit (%) (2021)	17,7	33,2
Opgesteld vermogen zonne-energie (Wattpiek/inw) (2022)	1.231,1	1.088,2
Energielabel woningen (percentage B of beter) (2022)	50,8	48,8

* Exclusief milieustations

	Altena	Nederland
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000) (2023)	378	369
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen (2022)	13,5	9,3
Demografische druk* (%) (2023)	77,4	70,3

* De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot het aantal personen van 15 tot 65 jaar.

	Altena	Nederland
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€) (2023)	865	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€) (2023)	919	942

Bron: https://www.waarstaatjegemeente.nl

4.4 Financieel overzicht

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Programma: 4 Duurzaam Altena	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
3.1 - Economische ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.189 N	6.696 N	6.345 N	351 V	6.340 N	6.387 N	6.431 N
7.2 - Riolering	4.183 N	4.553 N	4.064 N	489 V	4.119 N	4.246 N	4.229 N
7.3 - Afval	5.411 N	6.514 N	6.593 N	79 N	6.615 N	6.613 N	6.612 N
7.4 - Milieubeheer	1.906 N	3.990 N	3.359 N	630 V	3.026 N	2.234 N	2.672 N
8.1 - Ruimte en leefomgeving	2.384 N	3.056 N	2.545 N	511 V	2.609 N	2.561 N	2.561 N
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	9.730 N	18.126 N	9.617 N	8.508 V	9.371 N	8.689 N	6.033 N
8.3 - Wonen en bouwen	1.480 N	1.812 N	1.866 N	54 N	1.838 N	1.810 N	1.756 N
Totaal lasten	**30.283 N**	**44.747 N**	**34.390 N**	**10.358 V**	**33.919 N**	**32.539 N**	**30.293 N**
Baten							
3.1 - Economische ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	64 V	102 V	32 V	70 N	32 V	32 V	32 V
7.2 - Riolering	7.021 V	7.458 V	6.852 V	607 N	6.907 V	7.034 V	6.491 V
7.3 - Afval	6.040 V	8.490 V	8.966 V	475 V	8.966 V	8.966 V	8.943 V
7.4 - Milieubeheer	179 V	2.097 V	1.042 V	1.055 N	1.050 V	221 V	621 V
8.1 - Ruimte en leefomgeving	179 V	230 V	23 V	207 N	23 V	23 V	23 V
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	9.083 V	17.897 V	9.495 V	8.402 N	9.249 V	8.567 V	5.904 V
8.3 - Wonen en bouwen	2.496 V	2.451 V	2.768 V	317 V	2.768 V	2.768 V	2.768 V
Totaal baten	**25.063 V**	**38.725 V**	**29.177 V**	**9.548 N**	**28.995 V**	**27.611 V**	**24.781 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	596 N	7 N	7 N	-	7 N	7 N	7 N
0.10 - Onttrekking reserves	3.420 V	1.780 V	238 V	1.543 N	238 V	238 V	238 V
Totaal reserves	**2.824 V**	**1.774 V**	**231 V**	**1.543 N**	**231 V**	**231 V**	**231 V**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**2.396 N**	**4.248 N**	**4.981 N**	**733 N**	**4.693 N**	**4.697 N**	**5.281 N**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma: 4 Duurzaam Altena	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	4.248 N
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	336 N
diverse Bijstelling salarislasten	1.140 N
3.1 - Economische ontwikkeling	-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	796 V
7.2 - Riolering	96 V
7.3 - Afval	589 V
7.4 - Milieubeheer	64 N
8.1 - Ruimte en leefomgeving	397 V
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	107 V
8.3 - Wonen en bouwen	365 V
0.10 - Reserves	1.543 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	733 N
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**4.981 N**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

Diverse Bijstelling kapitaallasten **336 N**

De kapitaallasten 2024 nemen ten opzichte van 2023 toe toenemen vanwege het Investeringsplan 2023. De stijging wordt vooral veroorzaakt door de investeringen ten behoeve van riolering en groenvoorzieningen.

Diverse Bijstelling salarislasten **1.140 N**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 op de (doorbelasting van de) salarissen komt onder andere door de Cao-gevolgen die voor een mutatie zorgen in 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke doorbelasting van de salarissen in 2023 waarin deze niet zat. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden, waardoor er verschuivingen tussen programma's hebben plaatsgevonden.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie **796 V**

Water: In 2023 zijn eenmalig diverse water beheersplannen samengesteld € 230.000 en zijn kosten Vissershang € 600.000 via dit taakveld ten laste van de reserve gebracht. De onttrekking uit de reserve is elders verantwoord.
Groen: diverse algemene aframingen verlagen het groenbudget voor 2024 met € 35.000.

7.3 Afval **589 V**

De kosten van het product afval nemen toe. Om te voorkomen dat de voorziening afval negatief wordt stijgt het tarief. De opbrengst afvalstoffenheffing stijgt met € 701.000. Deze meeropbrengst wordt volledig verrekend met de meerkosten afvalinzameling en verwerking en met de voorziening reiniging.

Behalve de kosten van afvalinzameling worden aan het product afval ook nog een aantal overige kosten toegerekend en worden dus van dekking voorzien uit de afvalstoffenheffing.
Ten opzichte van de verhoging afvalstoffenheffing staan hogere kosten op onderhoud en inhuur milieustation ad € 63.000, een hogere kostenpost ad € 33.000 op afvalinzameling, de diverse afvalstromen die € 72.000 meer gaan kosten, de kosten van de diverse milieustations zullen € 40.000 lager uitvallen en kleine posten die verlaagd zijn met € 16.000.
De verhoging van de opbrengst afvalstoffenheffing ten opzichte van de hogere kosten levert op taakveld afval een voordeel op van € 589.000, onder andere taakvelden zijn ook kosten die toerekenbaar zijn aan de afvalstoffenheffing waardoor de verhoging afvalstoffenheffing volledig kostendekkend is.

8.1 Ruimte en leefomgeving **397 V**

In 2023 zijn eenmalig de kosten/opbrengsten van bestemmingsplannen bijgesteld met € 165.000.
Voor de invoering van de omgevingswet is in 2023 eenmalig € 483.000 meer begroot.
Het beleid arbeidsmigranten is in 2023 opgesteld. In 2024 zijn hiervoor geen middelen meer opgenomen € 75.000.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) **107 V**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 komt onder andere door afwaardering van de aankoop Oudendijk 7 te Woudrichem. De afwaardering wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve grondexploitatie (zie toelichting 0.10 reserves).

8.3 Wonen en bouwen **365 V**

In 2023 is de verwachte opbrengst voor leges omgevingsvergunningen neerwaarts bijgesteld. Vanwege de onduidelijkheid van het effect van de omgevingswet en de wet kwaliteitsborging voor het bouwen (wkb) is de verwachte opbrengst voor 2024 en verder gehandhaafd € 300.000 voordelig.

0.10 Reserves **1.543 N**

- In 2023 heeft voor een bedrag van € 535.000 resultaatbestemming uit 2022 plaatsgevonden. In 2024 zijn deze resultaatbestemmingen niet meer van toepassing.
- Lagere onttrekking Algemene reserve grondexploitatie (€ 141.000 N). Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 komt door een incidentele onttrekking uit de reserve grondexploitatie ter dekking van de afwaardering van de aankoop Oudendijk 7 te Woudrichem.
- Geen onttrekking reserve duurzaamheidsfonds in 2024 (€ 250.000 N) Het project Elaadpalen is doorgeschoven naar 2024.
- Geen onttrekking reserve Baggeren Vissershang in 2024 (€ 394.000 N) Ter dekking van de kosten Baggeren Vissershang is in 2023 € 394.000 onttrokken aan de reserve.
- In 2023 wordt het deel van de dekkingsreserve kapitaallasten dat betrekking heeft op het Verlaat conform raadsbesluit budgettair neutraal afgeboekt , € 221.000 nadelig ten opzichte van 2024. De afboeking van de boekwaarde van het Verlaat (2023) is op programma 3 verantwoord.

Programma 5. Bereikbaar Altena

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Tanis	Uitwerken mobiliteitsvisie
Wethouder Tanis	Ontsluiting kern Werkendam
Wethouder Tanis	A27 en onderliggend wegennet
Wethouder Tanis	Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen
Wethouder Schipper	Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting

5.1 Beleid

Uitwerken Mobiliteitsvisie

In 2021 heeft uw raad de Mobiliteitsvisie 2040 Altena Samen Vooruit vastgesteld. Leidende principes daarin zijn veiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Binnen het programma Mobiliteit wordt onder andere invulling gegeven aan de 22 projecten die in de visie zijn geformuleerd. Daarnaast wordt naast lopende en voor 2024 geplande zaken in 2024 extra ingezet op een drietal onderwerpen.

Ten eerste wordt op basis van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid gestart met het concreet aanpakken van de projecten met de hoogste prioriteit op het gebied van verkeersveiligheid. Daarvoor is vanaf 2024 jaarlijks een investering nodig van € 500.000.

Ten tweede gaan we in 2024 de openbaar vervoersknooppunten (HUB's) in onze gemeente opwaarderen. Dit draagt bij aan een meer en beter gebruik van het openbaar vervoer, één van de speerpunten in onze Mobiliteitsvisie. Dit vergt in 2024 een eenmalige investering van € 600.000.

Ten derde wordt, op verzoek van de raad, het kruispunt Midgraaf-Duijlweg in Almkerk opnieuw ingericht. Voor de jaarschijf 2024 en 2025 wordt vooralsnog een investeringsbedrag van € 400.000 opgenomen. Of dit toereikend zal zijn is mede afhankelijk van de uiteindelijk gekozen variant. De kapitaallasten van al deze investeringen kunnen gedekt worden uit de bedragen die op basis van het programma Mobiliteit reeds in de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Ontsluiting kern Werkendam

In 2024 wordt verder gewerkt aan een nieuwe, betere ontsluiting van de kern Werkendam. Deze wordt gerealiseerd door middel van een nieuwe weg in het gebied ten noorden van de Schans. Hierbij wordt nadrukkelijk de afstemming gezocht met de plannen voor een nieuw bedrijventerrein en mogelijk een nieuwe woonlocatie in datzelfde gebied.

A27 en onderliggend wegennet

Een majeur project dat de komende jaren zijn beslag zal gaan krijgen, is de verbreding van de A27, waarmee Rijkswaterstaat, samen met de aanliggende gemeenten, wil zorgen voor een betere doorstroming en een oplossing voor het fileknelpunt bij de Merwedebrug. Ook Altena zal de vruchten kunnen plukken van een betere bereikbaarheid. Tegelijkertijd zoeken we samen via de Slimme Aanpak naar mogelijkheden om de overlast tijdens het werk, bijvoorbeeld in de vorm van sluipverkeer, zoveel mogelijk te beperken.

Altena zet een Omgevingsmanager in op dit omvangrijke dossier die als 'verbindingsofficier' tussen de aannemerscombinatie ALSÉÉN, Rijkswaterstaat , inwoners, bedrijven en het gemeentebestuur functioneert. Hij/zij wordt aanspreekpunt voor alle vragen omtrent de (voorbereidende) werkzaamheden die de komende jaren plaatsvinden.

In de loop van 2024 zal ALSÉÉN de eerste vergunningen voor relatief kleine werkzaamheden aanvragen. De vergunningaanvraag voor de Merwedebrug wordt volgens opgave van ALSÉÉN in 2025/2026 ingediend. De drie partijen, ALSÉÉN, Rijkswaterstaat en Altena, maken afspraken over de wijze waarop de omvangrijke hoeveelheid werkzaamheden die vanwege dit dossier op het bord van Altena komen kunnen worden gepland en gefinancierd. Dit gebeurt in samenhang met een beschouwing van de legeskosten voor de te verlenen vergunningen.

Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen

De veerverbindingen in onze gemeente krijgen ook te maken met stijgende kosten voor brandstof en verduurzaming. Voor de Kop van 't Land zijn we bovendien op zoek naar een nieuwe exploitant, waarbij nog onzeker is wat de nieuwe bijdrage zal worden. Bij het veer Veen-Aalst speelt daarnaast nog dat het Gelders Verenfonds per 1 januari 2024 ophoudt te bestaan en daarmee ook haar financiële bijdrage aan deze veerverbinding verdwijnt. Dat (grotere) tekort dat daardoor ontstaat moet worden opgevangen door de gemeenten Zaltbommel en Altena.

Ook de Bergsche Maasveren kampen met financiële tekorten, waardoor het stichtingsbestuur besloten heeft over te gaan op tariefheffing voor een deel van de overvaarten. Door middel van wensen en bedenkingen vanuit de raad, zal een scenario worden bepaald om te zorgen dat alle inwoners van Altena gratis of zo goedkoop mogelijk kunnen overvaren met de Bergse Maasveren. De exacte omvang van de jaarlijkse kosten die met het te kiezen scenario gepaard gaat zijn pas inzichtelijk eind 2024. Vooruitlopend op de definitieve besluitvorming wordt in de begroting voor 2024 ruimte gecreëerd ter dekking van de inkomstenderving voor Stichtingsbestuur Bergsche Maasveren van € 300.000.

Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting

Wegbeheer

Ook in 2024 onderhouden we onze wegen op B-niveau, zoals vastgesteld in het Integraal BeheerKader (IBK). Door de prijsstijgingen in 2023 is dit een financieel aandachtspunt. We zijn voornemens een onderhoudsvoorziening in te stellen en komen daarvoor met een voorstel dat gebaseerd zal worden op een actueel onderhoudsplan.

Riolering & Water
Momenteel zijn we druk bezig het totaalbeeld voor Altena te creëren op het gebied van water en riolering. Dit vormt de basis voor het Programma Water, Riolering en Groen, welke in 2024 aan de raad wordt gepresenteerd. Op basis van dit programma wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald.

Door de waterrijke omgeving, heeft Altena ook de nodige pompen en gemalen. In 2023 is er onderzoek geweest naar de staat van de pompen en gemalen, waardoor er in 2024 extra investering nodig is op deze onderdelen. Ze worden opgeknapt en vervangen waar nodig.

Verlichting
In 2024 wordt onderzocht of het niveau van de openbare verlichting verbetering behoeft, bijvoorbeeld door het bijplaatsen van masten. De benodigde investeringen worden passend gemaakt binnen de beschikbare IBK-financiën, met inachtneming van kwaliteit.

Groen
Het openbaar groen wordt onderhouden op kwaliteitsniveau B. Voor de onkruidbeheersing op verharding geldt niveau A. We zien kansen in het herijken van onze werkprocessen om te komen tot een zo optimaal mogelijke inzet van onze eigen Buitendienst, MidZuid en externe aannemers.

5.2 Doelenbomen Bereikbaar Altena

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Uitwerking mobiliteitsvisie *(projectnummering conform Mobiliteitsvisie) https://ap.lc/3qGTb*		

Uitwerking Mobiliteitsvisie.	• Kernen en woongebieden verkeersveilig inrichten met voetganger en fietser als hoofdgebruiker (project 1)
	• Aanpak verkeersveiligheidsknelpunten tussen modaliteiten ontwikkelen en uitvoeren (project 2)
	• Op orde maken kwaliteit hoofdnetwerk fiets (project 9)
	Deze eerste drie projecten (1, 2 en 9) worden gedekt uit jaarlijkse exploitatiebudget (€ 450.000/jaar). Zoveel als mogelijk wordt meegelift met de voorgenomen werkzaamheden in de openbare ruimte. Daar waar riool- en of weg(beheer)werkzaamheden plaatsvinden wordt bezien in hoeverre maatregelen voor verkeersveiligheid, -bereikbaarheid of -leefbaarheid moeten plaatsvinden. Een en ander gebaseerd op informatie uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid en/of andere data.
	• Uitwerken Verkeersvisie Hank (project 3)
	  ○ Herinrichting Kerkstraat te Hank (3.2)
	  ○ Sluipverkeer Buitendijk Hank/Nieuwendijk (3.3 zie ook project 16))
	  ○ Aanleg vrijliggend fietspad Jachtsloot Hank (3.4)
	  ○ Vrijliggend fietspad Nathalsweg te Hank (3.5)
	  ○ Route buitenom (tunnel Kurenpolderweg Hank uitdiepen) (3.6a)
	  ○ Nieuwe verbinding Kurenpolderweg-Nathalsweg Hank (3.6b)
	  ○ Fietspad Kurenpolderweg (nabij recreatiepark) Hank ((3.6c)
	  ○ Vrijliggend fietspad Kurenpolderweg (onder viaduct A27) (3.7)
	• Aanpak fietspad langs de Middenweg (project 4).
	• Zorg dragen voor toekomstbestendige veren (project 5).
	• Aanpak recreatief verkeer opstellen en uitvoeren (project 6)
	• Bepalen en inrichten regionale fietsnetwerk in Almkerk en Waardhuizen
		Permanent
		Permanent
		Permanent
		Afgerond
		2024
		2024
		2024-2026
		2024-2028
		2024-2028
		2024-2028
		2024-2028
		Start uitvoering (aanbrengen voorbelasting) 2024
		2024-2024
		2024-2026
		Na 2025

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
	• Verkennen regionale fietsverbinding vanaf de Tol naar de Merwedebrug (project 8). • Ontwikkelen mobiliteitshubs in drie schaalniveaus (project 10). • Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project 11). In combinatie met ontwikkeling Werkendam Noord-Oost (13) en *Bus Rapid Transit* • Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (project 12). • Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13). • Aanpak file knelpunt N267 (Kromme Nol) (project 14). • Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). • Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27 (project 16). • Aanpak landbouwverkeer (in samenwerking binnen Regio West-Brabant) (18) • Op orde maken kwaliteit hoofdnetwerk auto met aandacht voor slimme voertuigen (project 19) • Opstellen laadstrategie auto (project 20). • Opstellen laadstrategie fiets (project 21) • Gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes (project 22). *De planningen zijn afhankelijk van de voortgang van de procedures als planologische procedure, grondverwerving en dergelijke*	2024 2024-2040 2024-2030 Permanent 2022-2030 2024-2025 2024-2031 2024-2025 2024-2025 Permanent Afgerond Afgerond 2024-2040
Ontsluiting kern Werkendam *(projectnummering conform Mobiliteitsvisie*		
Ontsluiting kern Werkendam.	• We onderzoeken de opties tot verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer en nemen hierin een besluit (project 13).	2024-2030
A27 en onderliggend wegennet *(projectnummering conform Mobiliteitsvisie)*		
De A27 en het onderliggend wegennet.	• Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). • Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27 op basis van het in 2023 uit te voeren onderzoek (project 16)	2024-2031 2024-2025
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen *(projectnummering conform Mobiliteitsvisie)*		
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen.	• Aanpak mobiliteitshubs in 3 schaalniveaus (project 10).	2024 2024-2040

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
	• Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project 11). In combinatie met ontwikkeling Werkendam Noord-Oost en *Bus Rapid Transit* • Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (project 12). •	Permanent
Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting		
Planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem.	We komen tot besluitvorming over de overdracht van stedelijk water met het Waterschap.	2024
Doorontwikkeling tot een hoogwaardige en toekomstbestendige Buitendienst .	• Pilotproject kerngericht werken. • Uitvoeren ontwikkelplan Buitendienst gericht op efficiency, kwaliteit en dienstverlening.	2022-2026

5.3 Financieel overzicht

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Programma: 5 Bereikbaar Altena	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
2.1 - Verkeer en vervoer	9.523 N	12.984 N	11.470 N	1.514 V	12.148 N	12.516 N	13.024 N
2.2 - Parkeren	-	-	-	-	-	-	-
2.4 - Economische havens en watergangen	406 N	2.282 N	769 N	1.514 V	801 N	947 N	929 N
2.5 - Openbaar vervoer	603 N	478 N	900 N	422 N	902 N	901 N	900 N
Totaal lasten	**10.532 N**	**15.744 N**	**13.138 N**	**2.605 V**	**13.851 N**	**14.364 N**	**14.853 N**
Baten							
2.1 - Verkeer en vervoer	1.599 V	658 V	597 V	61 N	593 V	599 V	599 V
2.2 - Parkeren	-	-	-	-	-	-	-
2.4 - Economische havens en watergangen	821 V	779 V	714 V	65 N	714 V	714 V	714 V
2.5 - Openbaar vervoer	8 V	107 V	107 V	N	107 V	107 V	107 V
Totaal baten	**2.429 V**	**1.544 V**	**1.418 V**	**126 N**	**1.413 V**	**1.419 V**	**1.419 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	5.143 N	1 N	1 N	-	1 N	1 N	1 N
0.10 - Onttrekking reserves	3.760 V	3.131 V	412 V	2.719 N	332 V	296 V	267 V
Totaal reserves	**1.384 N**	**3.129 V**	**410 V**	**2.719 N**	**331 V**	**294 V**	**266 V**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**9.487 N**	**11.071 N**	**11.311 N**	**239 N**	**12.107 N**	**12.650 N**	**13.168 N**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma: 5 Bereikbaar Altena	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	11.071 N
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	799 N
diverse Bijstelling salarislasten	242 V
2.1 - Verkeer en vervoer	1.771 V
2.2 - Parkeren	-
2.4 - Economische havens en watergangen	1.564 V
2.5 - Openbaar vervoer	298 N
0.10 - Reserves	2.719 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	239 N
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**11.311 N**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

Diverse Bijstelling kapitaallasten **799 N**

De kapitaallasten 2024 nemen ten opzichte van 2023 toe toenemen vanwege het Investeringsplan 2023. De stijging wordt vooral veroorzaakt door de investeringen ten behoeve van wegen, mobiliteit en openbare ruimte.

Diverse bijstellingen salarislasten **242 V**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 op de (doorbelasting van de) salarissen komt onder andere door de Cao-gevolgen die voor een mutatie zorgen in 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke doorbelasting van de salarissen in 2023 waarin deze niet zat. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden, waardoor er verschuivingen tussen programma's hebben plaatsgevonden.

2.1 Verkeer en vervoer **1.771 V**

- Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022 is er € 606.000 incidenteel overgeheveld naar 2023 voor de werkzaamheden naar aanleiding van de aanleg van glasvezel. Dit is in 2024 een voordeel t.a.v. 2023.
- Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022 is er 305.000 incidenteel over geheveld naar 2023 voor het onderhoud en beheer van civiele kunstwerken. Dit is in 2024 een voordeel t.a.v. 2023.
- De energiekosten voor de openbare verlichting zijn bij de Eerste Bestuursrapportage 2023 incidenteel verhoogd met € 197.000 als gevolg van de hoge energieprijzen. Dit is in 2024 een voordeel t.o.v. 2023.
- Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022 is er € 140.000 incidenteel overgeheveld naar 2023 voor de aanpak van sluipverkeer. Dit is in 2024 een voordeel t.o.v. 2023.
- Bij de Tweede Bestuursrapportage 2023 is incidenteel een inflatiecorrectie van € 95.000 toegepast voor het klein onderhoud van de wegen als gevolg van de gestegen prijzen, in 2024 wordt dit gemonitord of de prijzen op dit niveau blijven of dat deze terug gaan naar hun oude niveau.
- Bij de Tweede Bestuursrapportage 2023 is incidenteel een inflatiecorrectie van € 297.000 toegepast voor het groot onderhoud van de wegen als gevolg van de gestegen prijzen, in 2024 wordt dit gemonitord of de prijzen op dit niveau blijven of dat deze terug gaan naar hun oude niveau.
- In 2023 was er budget opgenomen voor de weginspecties, deze vinden één keer in de twee jaar plaats. Hierdoor is er ten opzicht van 2023 in 2024 een voordeel van € 45.000.
- Bij de Tweede Bestuursrapportage 2023 is de mobiliteitsvisie opgenomen in de begroting. Hier zat in 2023 een deel incidentele middelen in, dit levert in 2024 een voordeel op van € 92.000.

2.4 Economische havens en watergangen **1.564 V**

Eenmalige overheveling van reserve civiele kunstwerken naar onderhoudsvoorziening onderhoud havens in 2023 (€ 1.595.000 V) in verband met de instelling van de voorziening onderhoud havens op basis van het vastgestelde havenbeheerplan 2023-2027.

2.5 Openbaar vervoer **298 N**

Er is voor € 300.000 rekening gehouden met kosten voor de kortingsregeling voor de Bergsche Maasveren vanaf 2024.

0.10 Reserves **2.719 N**

- In 2023 heeft voor een bedrag van € 1.066.000 resultaatbestemming uit 2022 plaatsgevonden. In 2024 zijn deze resultaatbestemmingen niet meer van toepassing.
- Eenmalige overheveling van reserve civiele kunstwerken naar onderhoudsvoorziening onderhoud havens in 2023 (€ 1.595.000 N) in verband met de instelling van de voorziening onderhoud havens op basis van het vastgestelde havenbeheerplan 2023-2027.
- Vervallen restant IBK (€ 58.000N), er waren nog een aantal posten in de begroting opgenomen die betrekking hadden op het IBK 2020. Deze moeten na de actualisatie vervallen.

Programma 6. Financiën

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Sheikkariem	HRM
Wethouder Sheikkariem	Huisvesting, dienstverlening en vastgoed
Wethouder Tanis	Altena in control
Wethouder Sheikkariem	Verwachte ontwikkelingen
Wethouder Tanis	Gemeentelijke belastingen

6.1 Beleid

HRM

We blijven investeren in een vitale organisatie waar vitale medewerkers met plezier willen werken. De vitale organisatie richt zich op projecten en initiatieven die de vitaliteit van onze medewerkers vergroten en daarmee ook energie en bevlogenheid in onze dienstverlening naar de inwoners. De personele inzet wordt geleverd vanuit de bestaande organisatie, maar daarnaast is behoefte aan een budget om te experimenteren met regelingen die hieraan bijdragen. Verder investeren we in de ontwikkeling van het management en in talentontwikkeling. Persoonlijke ontwikkeling door opleiding wordt krachtig gestimuleerd. We streven naar maximale inzet van onze opleidingsbudgetten; daar waar nodig zullen we via de Bestuursrapportages bijstelling van deze budgetten vragen.

De afgelopen jaren is de organisatie gegroeid en daarmee meer in evenwicht gebracht in verhouding tot andere middelgrote gemeenten. In beginsel worden nu geen personele uitbreidingen gevraagd, tenzij sprake is van de volgende aspecten:

1. Evidente nieuwe wet- en regelgeving die extra capaciteit vraagt.
2. Evidente groei van werkstromen die -vanwege wet- en regelgeving- moeilijk door middel van nadere prioriteitstelling om te zetten is (denk aan paspoorten, bezwaarschriften).
3. Gevolgen vanuit span of support en / of uitbreiding van teams (teammanager Voorveld).
4. Uitvoeringscapaciteit om de doelstellingen van de inhoudelijke programma's vorm te geven. Het bescheiden begin van programmasturing legitimeert dat programma's met hun behoefte terug kunnen komen.

Toepassing van deze criteria leidt tot de volgende uitbreidingen:

- Administratief medewerker bezwaarschriften en WOO-ondersteuning (het aantal bezwaarschriften is verdubbeld).
- Teammanager Voorveld (met deze uitbreiding is de basisformatie Sociaal Domein op orde).
- Personele capaciteit reisdocumenten (piek in aanvragen vanaf 2024).
- Ondersteuner programmamanagement (1 fte ter ondersteuning van de programmamanagers).

Op het gebied van communicatie wordt dit jaar opnieuw gekeken of bezetting en taken in evenwicht zijn en, zo niet, of er extra capaciteit bij moet komen of dat anders geprioriteerd moet

worden. Binnen het Sociaal domein is het wenselijk de komende twee jaar rekening te houden met een flexibele schil voor het creëren van ruimte voor de doorontwikkeling en voor piekbelasting. De uitkomst van de werklastmeting laat zien dat de basisformatie op orde is en dat in beginsel ruimte gaat ontstaan in de bestaande capaciteit.

Huisvesting, dienstverlening en vastgoed

In juli 2023 heeft de gemeenteraad een principebesluit genomen om de ambtelijke organisatie geheel te huisvesten in Almkerk en hiervoor bij het bestaande gemeentehuis een uitbreiding te realiseren. In 2024 en verder wordt verder gewerkt om de nieuwe huisvesting daadwerkelijk te realiseren. In deze begroting is daarvoor nog geen concreet budget opgenomen. In de eerste plaats omdat de hoogte van de extra exploitatielasten nog niet duidelijk is en in de tweede plaats omdat deze de komende jaren nog niet aan de orde zal zijn.

Onze dienstverlening blijft speerpunt voor deze bestuursperiode en is niet alleen afhankelijk van de huisvesting. We gaan de scope verbreden en beperken ons niet tot de dienstverlening aan het loket of alleen aan onze individuele inwoners. Daarbij is behoefte aan een innovatiebudget bijvoorbeeld voor de doorontwikkeling van onze digitale gemeentelijke dienstverlening (zie ook programma 1).

Het in 2021 vastgestelde strategisch vastgoedbeleid wordt dit jaar aangevuld met een strategisch beleid voor de maatschappelijke accommodaties. Speciale aandachtspunten daarbij zijn het gewenste voorzieningenniveau, het maatschappelijk rendement, en zaken als planmatig onderhoud en verduurzaming van ons vastgoed. In 2024 wordt het onderhoud gepleegd dat noodzakelijk is en wordt daarnaast bepaald of de voorziening en de jaarlijkse dotatie voldoende zijn voor de jaren daarna (zie ook programma 3).

Gemeentelijke belastingen

Uitgangspunt voor de Onroerende Zaakbelasting (OZB) blijft in 2024 dat we de opbrengst verhogen met de inflatiecorrectie. Voor gemeentelijke diensten (bijvoorbeeld riool- en reinigingsheffing) en producten streven we naar kostendekkende tarieven, met uitzondering van de grafrechten.

6.2 Doelenbomen Financiën

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
HRM		
HRM-: Vergroten aantrekkelijkheid als werkgever	• Invulling en uitvoering geven aan employer branding campagne. • KPI's vaststellen om naamsbekendheid en zichtbaarheid te meten. • Samenwerking op het gebied van talentmanagement en leren & ontwikkelen in de regio en het mobiliteitscentrum. • Implementeren talentmanagent tool- herkennen van talenten (basisprofiel). • Vitaliteitsbeleid vaststellen en uitvoeren om invulling en richting te geven aan de vitale organisatie als onderdeel van het programma vitaal Altena.	2024
HRM-R: HR	• We gaan inzetten op netwerken, op het delen van kennis en op een voorbeeld zijn voor anderen door innovatief en vernieuwend te zijn. • We moeten ons meer bewust zijn om zaken die wij vanzelfsprekend vinden, te verspreiden en te delen in de regio. We zijn actief met PR door de gemeente te vertegenwoordigen en te presenteren. • We participeren actief in werkgroepen in de regio geïnitieerd door gemeenten of provincie. • We onderzoeken en versterken de samenwerking met regio West-Brabant en het mobiliteitscentrum.	2022-2026
HRM-T: investeren in talenten van onze medewerkers.	• We gaan inzetten op het herkennen, erkennen en inzetten van talenten van medewerkers op plekken waar de talenten tot hun recht komen en kunnen groeien. Door formeel en informeel leren en ontwikkelen gaan we talenten verder laten groeien. Om de talenten vast te stellen gaan we een standaardsystematiek inzetten. • We gaan inzetten op het gebruik van het beschikbare opleidingsbudget, gebruik van de systematiek en talenten leidend laten zijn in stappen in plaats van ervaring.	2022-2026
HRM - Vitale gemeente: hand in hand gaan van vitaal Altena en vitale gemeente.	We zijn als gemeentelijke organisatie een voorbeeld voor de inwoners: *practice what you preach*. We gaan in co-creatie met vitale samenleving en arbodienst een meerjarenprogramma vormgeven om te komen tot een vitale gemeente.	doorlopend

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning
Huisvesting, dienstverlening en vastgoed		
De gemeentelijke organisatie werkt op één locatie in 2028	Besluitvorming raad over voorlopig en definitief ontwerp uitbouw locatie Almkerk.	Q1 voorlopig ontwerp Q4 definitief ontwerp
Altena in control		
Realistische begrotingsramingen: begroting en realisatie sluiten beter op elkaar aan dan in voorgaand jaar.	• We verbeteren de begrotingsdiscipline verder door meer te investeren in goed budgethouderschap, door realistischer te (durven) ramen en voor de investeringen met ingang van de Begroting 2024 een paragraaf op te stellen met een realistische uitvoeringsplanning. • De informatievoorziening in de P&C-producten ontwikkelen we verder door, door meer te focussen op bestuurlijk relevante doelen / prestaties die voor de raad politiek interessant zijn.	2024
Informatiemanagement		
Informatieveiligheid en privacy is op orde.	• ENSIA audits laten uitvoeren en uitkomst delen met de raad d.m.v. een RIB. • ARDA modules aanbieden (voor organisatie en raadsleden) (bewustwordingsmodules om medewerkers en raadsleden op de juiste manier te leren omgaan met informatieveiligheid en privacy). • Verwerkingsregister op orde.	2022-2026
Gemeentelijke belastingen		
Kostendekkende tarieven voor gemeentelijke diensten en producten, met uitzondering van de grafrechten.	Het heffen en innen van de gemeentelijke belastingen en leges conform de beleidsuitgangspunten zoals opgenomen in de paragraaf lokale heffingen voor 2024.	2024

6.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€) (2023)	865	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€) (2023)	919	942

Bron: https://www.waarstaatjegemeente.nl

	Altena 2024	Nederland
Formatie (fte per 1.000 inwoners) *	8,3	niet beschikbaar
Bezetting (fte per 1.000 inwoners) **	7,1	niet beschikbaar
Apparaatskosten (kosten per inwoner) ***	€ 857	niet beschikbaar
Externe inhuur ****	6,7%	niet beschikbaar
Overhead (% van totale lasten) *****	14,3%	niet beschikbaar

Er is geen landelijke bron beschikbaar voor deze kengetallen. Deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke informatie.

Bron: eigen cijfers.

* Formatie, bij de berekening is uitgegaan van het verwacht aantal inwoners en de geraamde formatie per 1-1-2024.

** Bezetting, bij de berekening is uitgegaan van het verwacht aantal inwoners per 1-1-2024 en omvang bezetting medio september 2023.

*** Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.

**** Externe inhuur, kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.

***** Overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

6.4 Financieel overzicht

A. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Overzicht financiering en algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
a. Lokale heffingen							
0.61 - OZB woningen	276 N	332 N	313 N	20 V	316 N	320 N	324 N
0.62 - OZB niet-woningen	45 N	42 N	39 N	2 V	40 N	40 N	40 N
0.64 - Belastingen overig	13 N	14 N	13 N	1 V	13 N	13 N	13 N
b. Algemene uitkering							
0.7 - Algemene uitkering en ov uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-	-	-
c. Dividend							
0.5 - Treasury	-	-	-	-	-	-	-
d. Financieringsfunctie							
0.5 - Treasury	29 N	195 N	178 V	372 V	361 V	688 V	707 V
e. Overige dekkingsmiddelen							
0.8 - Overige baten en lasten	1.927 N	112 N	3.003 N	2.890 N	5.833 N	8.416 N	10.913 N
Totaal lasten	**2.291 N**	**695 N**	**3.190 N**	**2.495 N**	**5.840 N**	**8.101 N**	**10.584 N**
Baten							
a. Lokale heffingen							
0.61 - OZB woningen	6.865 V	7.306 V	7.583 V	278 V	7.583 V	7.583 V	7.583 V
0.62 - OZB niet-woningen	3.253 V	3.466 V	3.643 V	177 V	3.643 V	3.643 V	3.643 V
0.64 - Belastingen overig	17 V	8 V	11 V	3 V	11 V	11 V	11 V
b. Algemene uitkering							
0.7 - Algemene uitkering en ov uitkeringen gemeentefonds	94.083 V	93.624 V	100.712 V	7.088 V	105.154 V	100.458 V	104.418 V
c. Dividend							
0.5 - Treasury	86 V	95 V	67 V	28 N	67 V	67 V	67 V
d. Financieringsfunctie							
0.5 - Treasury	226 V	133 V	105 V	28 N	91 V	83 V	79 V
e. Overige dekkingsmiddelen							
0.8 - Overige baten en lasten	1.905 V	190 V	-	190 N	-	-	-
Totaal baten	**106.435 V**	**104.821 V**	**112.121 V**	**7.300 V**	**116.549 V**	**111.844 V**	**115.800 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	1.014 N	1.014 N	1.014 N	-	14 N	14 N	14 N
0.10 - Onttrekking reserves	322 V	1.025 V	1.000 V	25 N	-	-	-
Totaal reserves	**692 N**	**11 V**	**14 N**	**25 N**	**14 N**	**14 N**	**14 N**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**103.452 V**	**104.137 V**	**108.917 V**	**4.780 V**	**110.694 V**	**103.729 V**	**105.202 V**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Overzicht financiering en algemene dekkingsmiddelen	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	104.137 V
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	-
diverse Bijstelling salarislasten	-
0.5 - Treasury	317 V
0.61 - OZB woningen	297 V
0.62 - OZB niet-woningen	179 V
0.64 - Belastingen overig	3 V
0.7 - Algemene uitkering en ov uitkeringen gemeentefonds	7.088 V
0.8 - Overige baten en lasten	3.080 N
0.10 - Reserves	25 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	4.780 V
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**108.917 V**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

0.5 Treasury **317 V**

Het verschil tussen 2024 en 2023 wordt veroorzaakt door hogere toerekening van rente naar de programma's. Het rentepercentage is verhoogd van 0,5 naar 0,75%.

0.61 OZB woningen **297 V**

De geraamde meeropbrengst als gevolg van de inflatiecorrecte en volumegroei (groei aantal objecten) is € 297.000.

0.62 OZB niet-woningen **179 V**

De geraamde meeropbrengst als gevolg van de inflatiecorrectie en volumegroei (groei aantal objecten) is € 179.000.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds **7.088 V**

Het verschil tussen 2024 en 2023 wordt verklaard door de mutatie van de algemene uitkering op basis van Meicirculaire 2023 en Septembercirculaire 2023. Het grote voordeel zit voornamelijk in het feit dat het accres flink gestegen is als gevolg van compensatie voor de hoge inflatie.

0.8 Overige baten en lasten **3.080 N**

- In 2024 worden voor € 2.953.000 lasten op de stelpost loon- en prijsontwikkeling geraamd. Deze stelpost heeft in 2023 geen raming, omdat deze toen is ingezet ter dekking van de CAO gevolgen van het personeel. Het bedrag voor 2024 zal ook hiervoor ingezet worden en eventueel ter dekking van andere prijsstijgingen.
- In 2023 waren eenmalige onvoorziene baten geraamd van € 190.000.

B. Overhead

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Overzicht Overhead	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
0.4 - Overhead	23.787 N	27.939 N	23.946 N	3.993 V	23.331 N	23.087 N	23.084 N
Totaal lasten	**23.787 N**	**27.939 N**	**23.946 N**	**3.993 V**	**23.331 N**	**23.087 N**	**23.084 N**
Baten							
0.4 - Overhead	1.281 V	2.274 V	1.681 V	593 N	1.681 V	1.681 V	1.681 V
Totaal baten	**1.281 V**	**2.274 V**	**1.681 V**	**593 N**	**1.681 V**	**1.681 V**	**1.681 V**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	222 N	503 N	378 N	125 V	378 N	378 N	378 N
0.10 - Onttrekking reserves	1.774 V	1.510 V	518 V	992 N	515 V	513 V	510 V
Totaal reserves	**1.552 V**	**1.006 V**	**140 V**	**867 N**	**137 V**	**135 V**	**132 V**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**20.954 N**	**24.659 N**	**22.125 N**	**2.533 V**	**21.512 N**	**21.272 N**	**21.271 N**

Verschillenanalyse 2024 t.o.v. 2023 (bedragen x € 1.000)

Overzicht Overhead	
Saldo baten en lasten inclusief reserves begroting 2023	24.659 N
Mutaties op taakveld:	
diverse Bijstelling kapitaallasten	68 N
diverse Bijstelling salarislasten	2.857 V
0.4 - Overhead	611 V
0.10 - Reserves	867 N
Totaal mutaties 2024 t.o.v. 2023	2.533 V
Saldo baten en lasten inclusief reserves 2024	**22.125 N**

Toelichting verschillen € 100.000 of meer op hoofdlijnen

Diverse Bijstelling salarislasten **2.857 V**

Het verschil 2024 ten opzichte van 2023 op de (doorbelasting van de) salarissen komt onder andere door de Cao-gevolgen die voor een mutatie zorgen in 2024 ten opzichte van de oorspronkelijke doorbelasting van de salarissen in 2023 waarin deze niet zat. Daarnaast heeft de jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden, waardoor er verschuivingen tussen programma's hebben plaatsgevonden.

Stelpost onderhoud gemeentelijke gebouwen **207 N**

In de Tweede Bestuursrapportage 2023 is de stelpost onderhoud gemeentelijke gebouwen afgeraamd en gestort in de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen. Voor 2024 staat dit bedrag nog geraamd in de begroting, dit is ten opzichte van 2023 een nadeel van € 207.000.

Flex West-Brabant **117 N**

Dit betreft een eenmalige uitkering van € 117.000 in 2023 als gevolg van het saldo op de inhuur via Flex West-Brabant (betaalde fee van opdrachtnemers min uitvoeringskosten) in 2022.

Werving en selectie **235 V**

In 2023 is er een eenmalige bijraming geweest in verband met de uitvoering van campagnes en een overheveling vanuit een ander budget van in totaal € 235.000.

Centraal ICT **488 V**

- Lagere kosten in verband met verzekeringen in 2023 € 46.000
- Eenmalig bedrag in 2023 voor kosten in verband met inkoop via een software reseller € 50.000.
- In 2023 hogere lasten voor licenties in verband met prijsstijgingen € 100.000
- In 2023 eenmalige kosten in verband met inrichting moderne werkplek € 360.000.
- Lagere lasten in 2023 in verband met andere keuzes voor abonnementen. Tevens lopen hier nog aanbestedingen zodat de gunning nog moet plaatsvinden € 35.000 nadelig in 2024.

Facilitaire zaken **86 N**

Het centraal facilitair budget is voor 2023 eenmalig neerwaarts bijgesteld omdat een deel van dit budget naar verwachting in 2023 onbenut blijft, € 100.000 nadelig ten opzichte van 2024.

Gemeentehuis en andere wijklocaties **169 V**

De energiekosten voor het gemeentehuis en wijklocaties zijn bij de Eerste Bestuursrapportage 2023 incidenteel voor 2023 verhoogd met € 164.000 als gevolg van de hoge energieprijzen.

Inkoopbureau **65 V**

In 2023 wordt een hoger beroep gedaan op de inzet van het Inkoopbureau. In 2024 is dan sprake van lagere lasten.

Diverse baten en lasten **64 V**

Diverse kleine baten en lasten.

Reserves **867 N**

- Lagere onttrekking frictiekosten (€ 250.000 N) a.g.v. lagere uitgaven. Per saldo neutraal.
- Lagere storting in reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen (€ 125.000 V) doordat in de Tweede Bestuursrapportage 2023 de stelpost onderhoud gemeentelijke gebouwen is afgeraamd en gestort in de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen. Voor 2024 staat dit bedrag nog geraamd in de begroting, dit is ten opzichte van 2023 een lagere storting in de reserve van € 257.000. Daarnaast is vanuit de stelpost in 2024 de structurele storting in reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen verhoogd met € 134.000.

C. Vennootschapsbelasting

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

Overzicht Vennootschapsbelasting	Realisatie 2022	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Mutatie 2024 t.o.v. 2023 na wijz.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten							
0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	222 N	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	**222 N**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Baten							
0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserves							
0.10 - Storting reserves	-	-	-	-	-	-	-
0.10 - Onttrekking reserves	-	-	-	-	-	-	-
Totaal reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo baten en lasten inclusief reserves	**222 N**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

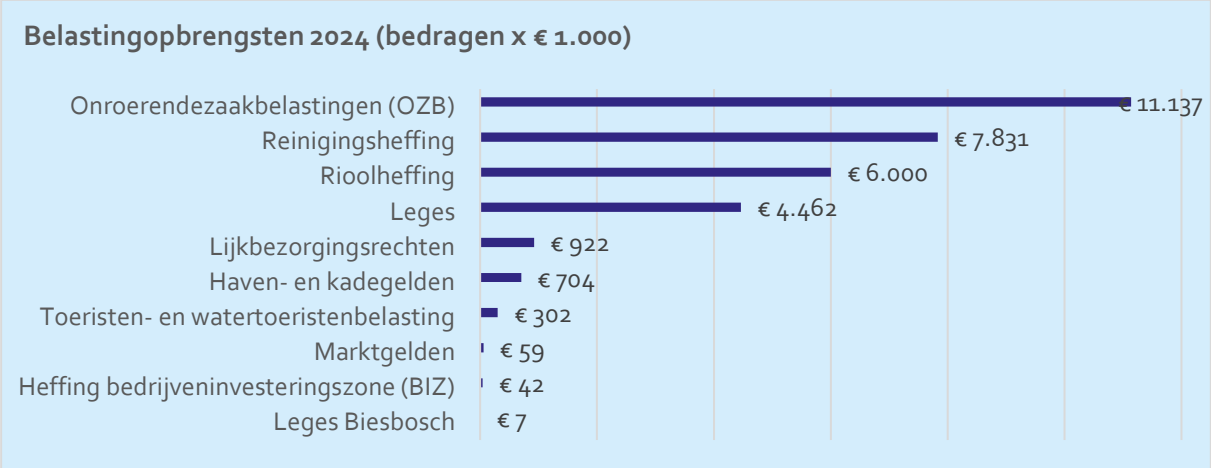

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De lokale heffingen kunnen als volgt onderverdeeld worden:

1. Onroerendezaakbelastingen (OZB)
2. Rioolheffing
3. Reinigingsheffing
4. Leges
5. Lijkbezorgingsrechten
6. Haven- en kadegelden
7. Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting
8. Heffing bedrijveninvesteringszone (BIZ)
9. Marktgelden
10. Leges Biesbosch

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en -voornemens van de verschillende belastingen opgenomen en toegelicht. Hierbij worden voor de woonlasten de tarieven vermeld. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de wijze waarop de mate van kostendekking van de verschillende producten bepaald wordt.

<u>Tarievenbeleid</u>

In het bestuursakkoord is als uitgangspunt benoemd dat wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke tarieven en diensten en producten behalve bij de grafrechten. In lijn met het belastingbeleid in de kadernota van de begroting 2024 hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. Tarieven moeten kostendekkend zijn tenzij er een afwijkend raadsbesluit of een wettelijk maximum voor het betreffende tarief geldt;
2. Wanneer de totaalopbrengst van verordening, minder dan kostendekkend is, worden de tarieven binnen die verordening verhoogd met 2% plus inflatie. Voor 2024 wordt bij de

Begroting 2024 voor de marktgelden en de leges bezien welk verhogingspercentage kan worden gehanteerd om zo mogelijk binnen deze collegeperiode richting kostendekkendheid te groeien.
3. Tarieven worden alleen verlaagd wanneer de geraamde opbrengst van alle in de betreffende belastingverordening voorkomende tarieven meer dan kostendekkend is;
4. Er wordt aansluiting gezocht bij landelijk vastgestelde (maximum)tarieven;
5. Alle tarieven worden jaarlijks met het inflatiepercentage prijs Bruto Binnenlands Product (pBBP) verhoogd. Dit tenzij het totaal van de in de verordening opgenomen tarieven daardoor meer dan 100% kostendekkend wordt;
6. De uitgangspunten voor de toerekening van de kosten worden door het college bepaald binnen de kaders van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerende-zaakbelastingen van 2024 worden opgelegd op basis van de WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2023. Ieder jaar worden de onroerende zaken opnieuw gewaardeerd zodat ieder jaar de tarieven opnieuw moeten worden vastgesteld en aangepast aan de wijziging van de waarde.
De basis voor het bepalen van het tarief is de begrote opbrengst 2024 inclusief de inflatiecorrectie conform pBBP van 3%. In de berekening van de opbrengst is daarnaast rekening gehouden met de areaalgroei (groei aantal objecten).
In opdracht van de minister van BZK heeft een onderzoek plaatsgevonden inzake het amendement Omtzigt (korting OZB voor instellingen van sociaal belang). De VNG stelt dat onduidelijk is wat de reikwijdte is van dit amendement en heeft haar leden geadviseerd om te wachten met toepassing totdat de gewenste duidelijkheid er is. Het onderzoeksrapport is naar de Tweede Kamer gezonden.

Rioolheffing

Het product riolering is een gesloten systeem. We hanteren zowel een rioolheffing voor gebruikers als voor eigenaren.
Bij de rioolrechten gaan we in beginsel uit van 100% kostendekkende tarieven. De afgelopen jaren is een aanzienlijk deel van de voorziening riolering teruggevloeid naar de inwoners, zodat de harmonisatie van de tarieven geleidelijk plaatsvond, waarbij de heffing gedurende een aantal jaren gelijk is gebleven behoudens inflatiecorrectie. De kostendekking van het product riolering ligt daardoor al een aantal jaren onder de 100%. De kostendekking van 2024 is 90%. Voor 2024 worden de tarieven, conform het tarievenbeleid voor niet kostendekkende tarieven, met 2% plus 3% inflatiecorrectie verhoogd. In 2024 wordt een nieuw verbreed water/rioleringsplan vastgesteld.

Reinigingsheffingen

Het product afval is een gesloten systeem. We streven naar 100% kostendekking. De eventuele tekorten worden gedekt uit een gevormde voorziening. De eventuele overschotten worden gestort in deze voorziening. Als de voorziening negatief wordt, moet het tarief extra stijgen.
Door de kostenstijgingen op het gebied van afval, ook als gevolg van de inflatie, zijn de tarieven niet meer kostendekkend. Dit kan niet opgevangen worden uit de voorziening. In de kadernota is aangegeven dat het tarief extra moet stijgen als de voorziening negatief wordt. De tarieven moeten met 8,8% stijgen om kostendekkend te worden.

Leges

De leges zijn niet kostendekkend. De legestarieven worden in 2024 conform het tarievenbeleid met 2% plus 3% inflatiecorrectie (pBBP) verhoogd behoudens het tarief van het percentage van de bouwsom voor de omgevingsvergunningen. De inflatiecorrectie is namelijk reeds verwerkt in de stijging van de bouwsom.

De totale legesverordening is 83% kostendekkend. Binnen de verordening is de kostendekking van de leges voor omgevingsvergunningen 106%. In 2023 was dit ook 105%. De eis van maximaal 100% kostendekking moet volgens een arrest van de Hoge Raad worden bezien op het niveau van de totale legesverordening en niet van de verschillende hoofdstukken binnen de legesverordening. In het belastingvoorstel voor de Verordening leges 2024 treft u een nadere toelichting aan. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie van 21 december 2021 inzake de bouwleges.

De geraamde opbrengst van de leges voor omgevingsvergunningen is € 2.769.352,- Waarvan € 2.570.899,- wordt gerealiseerd voor omgevingsvergunningen voor bouwen. Voor alle overige omgevingsvergunningen wordt een opbrengst van € 198.453,- geraamd.

Omschrijving soort omgevingsvergunning	Aantal	Opbrengst in euro
Omgevingsvergunningen voor bouwen	436	2.570.899
Overige omgevingsvergunningen	503	198.453
Totaal	**939**	**2.769.352**

De Omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking. In verband daarmee zal een geheel nieuwe legesverordening worden gehanteerd. Met inachtneming van de kaders leges Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) zijn daarin tal van wijzigingen aangebracht ten opzichte van de huidige legesverordening. In het voorstel voor de Verordening leges 2024 zullen deze wijzigingen nader worden toegelicht.

Lijkbezorgingsrechten

Bij de lijkbezorgingsrechten wordt niet gestreefd naar 100% kostendekking. De tarieven worden, conform de kadernota, enkel met een inflatiecorrectie van 3% pBBP verhoogd. De kostendekking voor 2024 is 68%.

Havengelden

Binnen onze gemeente worden havengelden geheven in de Beatrixhaven, Biesboschhaven en een gedeelte van de RWS-haven (voormalig haventje Rijkswaterstaat). Bij de havengelden kunnen alleen kosten worden verhaald die verband houden met het gebruik en genot van de havens en de kades.
Met ingang van 2023 wordt een geheel nieuwe verordening havengelden gehanteerd. Met een nieuwe tariefstructuur waardoor tarieven per dag worden berekend. Ook wordt voortaan uitgegaan van een tarief per vierkante meter in plaats van een tarief per ton. Het tarievenbeleid van de havengelden is dat we streven naar 100% kostendekkendheid. Op dit moment is het tarief meer dan 100% kostendekkend. Het tarief wordt daarom verlaagd

Verblijfsbelasting en watertoeristenbelasting

Verblijfsbelasting (voorheen toeristenbelasting genoemd) en watertoeristenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen en worden geheven voor het houden van verblijf door personen die niet ingeschreven zijn op een adres in de gemeente. Deze belastingen worden in rekening gebracht bij degene die, tegen betaling, gelegenheid tot verblijf biedt.
De tarieven worden in beginsel jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie. Vanuit de toeristische sector is een voorkeur voor tarieven die afronden op 5 eurocent. In verband daarmee wordt de verhoging soms een jaar overgeslagen. De inflatiecorrectie (pBBP) wordt in dat geval voor enkele jaren tegelijk doorgevoerd. In verband daarmee wordt het huidige tarief van de toeristenbelasting van € 1,30 voor 2024 niet verhoogd. De verhoging met 3% inflatiecorrectie zou namelijk leiden tot een tariefstijging van 3,9 eurocent en dus onder de 5 eurocent.
Op grond van de realisatiecijfers is de opbrengst van de verblijfsbelasting/watertoeristenbelasting verhoogd. Daarnaast is in de raming de meeropbrengst van de verblijfsbelasting voor arbeidsmigranten verwerkt.

Heffing bedrijveninvesteringszone (BIZ)

De BIZ-heffing is een verplichte bijdrage voor eigenaren en/of gebruikers van niet-woningen in een bepaald gebied. De heffing is bedoeld ter bekostiging van investeringen in dat gebied in bijvoorbeeld de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit etc. Binnen onze gemeente is een BI-zone actief. Het betreft de BIZ Centrum Werkendam. De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting. Het bedrag van de bijdrage gaat in de vorm van subsidie naar de BIZ-stichting die de investeringen uitvoert. Een BIZ geldt voor vijf jaar en kan dan eventueel, na een draagvlakmeting onder de eigenaren en/of gebruikers van de niet-woningen in het gebied, worden verlengd. Het tarief blijft gedurende vijf jaar gelijk.
Begin 2024 zal een draagvlakmeting plaatsvinden bij een nog op te richten BIZ voor de bedrijventerreinen Kop van Brabant, Bruine Kilhaven, Beatrixhaven/Biesboschhaven en Bandijk/Steurgat. De voorlopige werknaam is BIZ Businesspark Werkendam. Wanneer de draagvlakmeting positief uitvalt gaat de BIZ in werking.

Marktgelden

Uitgangspunt bij de marktgelden is een kostendekking van 100%. Bij handhaving van de huidige tarieven zou, op begrotingsbasis een kostendekking van minder dan 100% worden gerealiseerd. Bij de marktgelden is het beleid dat in deze bestuursperiode een toegroei plaatsvindt richting 100% kostendekking. Enkele jaren terug is het tarief verlaagd. Dit omdat de marktgelden toen meer dan 100% kostendekkend leken te zijn. Voorgesteld wordt om in 2024 de tarieven zodanig te verhogen dat versneld richting kostendekkendheid wordt bewogen.

Leges Biesbosch

De leges voor de Biesbosch betreft wordt geheven door Staatsbosbeheer namens de gemeenten Altena, Drimmelen en Dordrecht. De kosten van de vergunningverlening door Staatsbosbeheer worden verdeeld over de 3 gemeenten op basis van inwoneraantal. De tarieven zijn in alle drie de gemeenten gelijk. Het betreft leges voor vergunningen uit de Biesboschverordening. De opbrengst van het jaar 2024 wordt geraamd op € 7.274. De doelstelling is dat de leges Biesbosch 100% kostendekkend zijn. De tarieven voor ligplaatsconcentraties gaan iets omlaag en de tarieven voor passagiersschepen iets omhoog. De tarieven in Altena zijn dan 100% kostendekkend. Bij de andere 2 gemeenten nog niet.

Belastingopbrengsten

De algemene heffingen hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De bestemmingsheffingen worden geheven ter volledige of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of verleende diensten. De opbrengsten zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Tabel Belastingopbrengsten 2024 (bedragen x € 1.000)

Heffing	2024
Algemene heffingen	**11.439**
OZB gebruikers niet-woningen	1.465
OZB eigenaren woningen	7.559
OZB eigenaren niet-woningen	2.113
Toeristenbelasting	302
Bestemmingsheffingen	**20.332**
BIZ *	42
Leges hoofdstuk 1 **	1.514
Leges hoofdstuk 2 ***	2.937
Leges hoofdstuk 3 ****	11
Leges Biesbosch	7
Haven- en kadegelden	704
Marktgelden	59
Lijkbezorgingsrechten	922
Reinigingsheffingen	7.831
Reinigingsheffingen milieustations	305
Rioolheffing	6.000
Totaal	**31.771**

* BIZ: opbrengst wordt één op één uitgekeerd in de vorm van een subsidie.
** Leges hoofdstuk 1: voornamelijk algemene dienstverlening (rijbewijzen, reisdocumenten, uittreksels, etc.).
*** Leges hoofdstuk 2: voornamelijk fysieke dienstverlening (met name leges omgevingsvergunning).
**** Leges hoofdstuk 3: voornamelijk leges APV en Europese dienstenrichtlijn.

Het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) in Klaaswaal heft en int voor de gemeente Altena de onroerendezaakbelastingen (OZB), de heffing van niet-woningen in een bedrijven investeringszone (BIZ), verblijfsbelasting, watertoeristenbelasting, reinigingsheffing en rioolheffing.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de belastingdruk weergegeven van een gemiddeld gezin in een eigen woning met een waarde van € 431.970 in het jaar 2023. Bij de berekening van de bedragen van rioolheffing en afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van een gezin met 3 personen. Bron: Coelo.

	2023 Oosterhout	2023 Gorinchem	2023 Altena
OZB-eigenaar woning	346	441	363
Afvalstoffenheffing	317	371	328
Rioolheffing	204	203	228
Heffingskorting	0	0	0
Totaal lastendruk	**867**	**1.015**	**919**

Bij Coelo is nog geen informatie beschikbaar over de gemeentelijke tarieven van 2024.

Kwijtscheldingsbeleid

De belastingheffing en invordering is uitbesteed aan SVHW in Klaaswaal. Kwijtschelding wordt daarom verleend via SVHW. Door SVHW wordt de 100%-norm gehanteerd. Het betreft hier de bijstandsnorm. Voor AOW'ers worden de kosten van bestaan gesteld op 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen. SVHW baseert zich op informatie van het Inlichtingenbureau. Dit bureau is een samenwerkingsverband van het ministerie van Sociale Zaken, de Rijksdienst voor het wegverkeer, de Rijksbelastingdienst en de VNG. Vrijwel alle kwijtscheldingsklanten hebben toestemming verleend om daar informatie op te vragen. De belastingplichtigen die op basis van die beoordeling kwijtschelding ontvangen hoeven geen aanvraagformulier in te dienen maar krijgen automatisch bericht. Voor 2024 wordt voor kwijtschelding in totaal € 231.000 geraamd.

Kostendekkendheid

Binnen de gemeentelijke begroting is een aantal producten opgenomen waarvan is bepaald dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de producten riolering, reiniging, marktgelden, begraafplaatsen en producten waarvoor leges worden geheven. Voor deze producten is een toelichting opgenomen ten aanzien van de wijze waarop de kostendekkendheid wordt bepaald. Deze toelichting is afgestemd op de vereisten in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Berekening van kostendekking legesverordening Altena			2024	
Titel Omschrijving	1 Algemene dienstverlening	2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevings-vergunning	3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal Kosten / Kostendekking
Baten en lasten taakvelden				
Lasten taakvelden incl. rente	1.413	1.518	189	3.120
Baten taakvelden, excl. heffingen			8	8
Netto kosten taakveld	1.413	1.518	189	3.120
Toe te rekenen lasten				
Overhead incl. omslagrente	797	1.261	165	2.223
BTW				
Totaal toe te rekenen lasten	797	1.261	165	2.223
Totale lasten	2.210	2.779	353	5.342
Baten heffingen	1.514	2.937	11	4.462
Saldo	696N	158V	343N	881N
Dekkingspercentage	**69%**	**106%**	**3%**	**84%**

De in de begroting 2024 opgenomen, voor de kostendekking van de legesverordening relevante, baten overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 84%. Titel 1 is 69% kostendekkend. Titel 2 is 106% kostendekkend. Titel 3 is 3% kostendekkend. Bij het berekenen van de kostendekking worden alle relevante baten en lasten toegerekend. Deze baten en lasten zijn geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de heffing.

Berekening van kostendekking Leges Biesbosch Altena	2024
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	7
Baten taakvelden, excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	7
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	0
BTW	0
Totaal toe te rekenen lasten	7
Totale lasten	7
Baten heffingen	7
Saldo	0
Dekkingspercentage	**100%**

De in de Begroting 2024 opgenomen baten van de Leges Biesbosch overschrijden de lasten niet. Het kostendekkingspercentage is 100%. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Rioolheffing Altena	2024
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	4.848
Baten taakvelden, excl. heffingen	169
Netto kosten taakveld	4.679
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	902
BTW	1.101
Totaal toe te rekenen lasten	2.004
Totale lasten	6.683
Baten heffingen	6.000
Saldo	683N
Dekkingspercentage	**90%**

De in de Begroting 2024 opgenomen baten van de rioolheffing overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 90%. Het tekort wordt gedekt uit de voorziening. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten zijn geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Reinigingsheffing Altena	2024
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	7.152
Baten taakvelden, excl. heffingen	883
Netto kosten taakveld	6.269
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	622
BTW	1.245
Totaal toe te rekenen lasten	1.868
Totale lasten	8.135
Baten heffingen	8.135
Saldo	0
Dekkingspercentage	**100%**

De in de Begroting 2024 opgenomen, voor de kostendekking van de reinigingsheffing relevante, baten overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 100%. Het percentage van de kostendekking is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Lijkbezorgingsrechten Altena	2024
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	1.005
Baten taakvelden, excl. heffingen	
Netto kosten taakveld	1.005
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	356
BTW	
Totaal toe te rekenen lasten	356
Totale lasten	1.361
Baten heffingen	922
Saldo	438N
Dekkingspercentage	**68%**

De in de Begroting 2024 opgenomen, voor de kostendekking van de Lijkbezorgingsrechten relevante, baten overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 68%. Uitgangspunt voor het college is de tarieven voor lijkbezorging betaalbaar te houden en conform het bestuursakkoord niet te streven naar 100% kostendekking. Het kostendekkingspercentage is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Marktgelden Altena	**2024**
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	54
Baten taakvelden, excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	54
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	18
BTW	
Totaal toe te rekenen lasten	18
Totale lasten	72
Baten heffingen	59
Saldo	13N
Dekkingspercentage	**82%**

De in de Begroting 2024 opgenomen, voor de kostendekking van de Marktgelden relevante, lasten overschrijden de baten niet. De totale kostendekking is 82%. De kostendekking is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Havengelden Altena	2024
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	567
Baten taakvelden, excl. heffingen	5
Netto kosten taakveld	561
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	144
BTW	0
Totaal toe te rekenen lasten	144
Totale lasten	705
Baten heffingen	704
Saldo	1N
Dekkingspercentage	**100%**

De in de Begroting 2024 opgenomen, voor de kostendekking van de Haven- en kadegelden relevante lasten overschrijden de baten niet. De totale kostendekking is 100%.
Het kostendekkingspercentage is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

€ 10.993.000	€ 23.033.000	2,1
Risicowaarde	**Weerstandscapaciteit**	**Weerstandsvermogen**

Inleiding

De complexiteit van projecten waar gemeenten aan deelnemen, de veranderende rol van gemeenten in de maatschappij en ingrijpende veranderingen in wet- en regelgeving dwingen tot een groter risicobewustzijn. Het is dan van belang om zicht te hebben en te behouden op de risico's die zich manifesteren bij de uitvoering van gemeentelijke taken en om daarbij passende beheersmaatregelen te treffen. De gemeente Altena moet voldoende buffers hebben om deze risico's op te kunnen vangen. Deze paragraaf geeft inzicht in de verhouding tussen de risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Beleidskader en definities

Beleidskaders

- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Nota Risicomanagement 2019
- Nota Reserves en voorzieningen 2019
- Herijking Reserves en voorzieningen 2020

Definities

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een indicatie in welke mate het vermogen van de gemeente Altena toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote lasten te dekken;
b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onder risicomanagement wordt het systematisch in kaart brengen van de risico's met het oog op de beheersing van de risico's verstaan. In deze paragraaf ligt de primaire focus op het financiële risico. Risicomanagement is geen statisch instrument, maar dient integraal onderdeel uit te maken van werkprocessen. Middels de Planning & Control-documenten wordt de gemeenteraad geïnformeerd over het weerstandsvermogen. De risico's met betrekking tot verbonden partijen zijn opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Tot slot zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente Altena opgenomen alsmede een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen.

Weerstandscapaciteit

Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen en wordt gevormd door de optelsom van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve en de stille reserves. Stille reserves worden bepaald door het verschil tussen boekwaarden en de actuele marktwaarden van bezittingen in aandelen en onroerend goed. Hierbij dient in acht te worden genomen dat niet alle stille reserves snel te gelde gemaakt kunnen worden. Bovendien neemt de toezichthouder deze reserves alleen mee bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd, bijvoorbeeld door een officiële taxatie. Ook mag de stille reserve geen gebruiksnut meer hebben voor de gemeente en moet deze op korte termijn beschikbaar kunnen komen. Om deze redenen worden de stille reserves op nihil gesteld.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken over meerdere jaren. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien, de onbenutte belastingcapaciteit en structurele begrotingsruimte.

De totale weerstandscapaciteit wordt als volgt berekend:

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve (per 31-12-2024)	18.397
Stille reserves	-
Incidentele weerstandscapaciteit (A)	*18.397*
Onbenutte belastingcapaciteit	4.586
Onvoorzien	50
Structurele begrotingsruimte	0
Structurele weerstandscapaciteit (B)	*4.636*
Totale weerstandscapaciteit (A + B)	**23.033**

Risico-inventarisatie

Bepalen risicowaarde

Om tot een kwantificering van de risico's te komen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Kans. De kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet is afhankelijk van meerdere factoren. Om te komen tot een schaalverdeling worden de volgende categorieën gehanteerd:
  - klein (< 25%)
  - middel (> 25% - < 75%)
  - groot (> 75%)

- Financiële impact. De financiële impact geeft de financiële invloed aan die een risico kan hebben op de gemeentelijke exploitatie. In sommige gevallen is het lastig om de impact te bepalen, dan kan gebruik gemaakt worden van de volgende categorieën:
  - gering (< € 100.000);
  - beduidend (> € 100.000 - < € 500.0000);
  - kritiek (> € 500.000).

- Risicowaarde. De risicowaarde wordt berekend door het percentage 'kans' te vermenigvuldigen met het maximale risicobedrag. Voor structurele risico's wordt de risicowaarde vermenigvuldigd met factor 2. De gedachtegang hierbij is dat 2 jaar voldoende is om passende maatregelen te treffen.

Toepassing van bovenstaande leidt tot het volgende overzicht van geïnventariseerde risico's. Zoals in de nota Risicomanagement 2019 is aangegeven worden de tien belangrijkste risico's weergegeven en toegelicht.

	Omschrijving	I / S	Bedrag (x € 1.000)	Kans	I	S
1	Ontwikkeling algemene uitkering gemeentefonds	S	PM			
2	Overschrijding budgetten WMO	S	1.250	50%		1.250
3	Aanbestedingsrisico's / prijsontwikkelingen	S	2.500	20%		1.000
4	Kwetsbaarheid bedrijfsvoering / formatiebudget	S	2.500	20%		1.000
5	Overschrijding budgetten Jeugdzorg	S	900	50%		900
6	Overschrijding budgetten uitkeringen / participatievoorzieningen	S	650	25%		650
7	Open-eindekarakter gemeenschappelijke regelingen	S	1.000	25%		500
8	Garantstellingen	I	5.000	10%	500	
9	Faillissement van contractpartijen, met name in de jeugdzorg	I	1.000	50%	500	
10	Extra bijdrage nazorg gesloten stortplaatsen	I	800	50%	400	
	Subtotaal					**6.700**
	Overige risico's					4.293
	Totaal risicowaarde					**10.993**

* I = incidenteel / S = structureel

Toelichting

1. Ontwikkeling algemene uitkering gemeentefonds

In de Meicirculaire 2022 is aangegeven dat de koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven buiten is gesteld. Vanaf 2026 wordt de algemene uitkering alleen nog aangepast aan de loon- en prijsontwikkeling. Dit bekent voor gemeenten in 2026 een forse terugval in de middelen die zij via de algemene uitkering van het Rijk ontvangen, waardoor gemeenten feitelijk hun beleid na 2025 niet structureel kunnen doortrekken. Met de val van het kabinet laat belangrijke duidelijkheid over de ontwikkeling van de algemene uitkering na 2026 op zich wachten. Een nieuw kabinet moet hierover, waaronder ook de opschalingskorting, besluiten. Als in april 2024 nog geen nieuw kabinet is gevormd, dan beslist het demissionaire kabinet bij de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2024, ook in het licht van de overheidsfinanciën op dat moment. In de Kadernota 2024 is aangegeven dat gestart zal worden met het zoeken naar mogelijkheden om vanaf 2026 om te buigen. Doel is om bij de Kadernota 2025 een 'menukaart' gereed te hebben die bijsturingsmogelijkheden richting 2026 en 2027 faciliteert.

2. Overschrijding budgetten WMO

Bij de WMO leiden landelijke ontwikkelingen tot grotere financiële risico's. De invoering van het zogenoemde abonnementstarief leidt enerzijds tot een lagere eigen bijdrage van de cliënten. Anderzijds heeft het een aanzuigende werking op cliënten die voorheen geen beroep deden op een WMO-voorziening en nu, vanwege de lage kosten, hier wel gebruik van gaan maken. Op langere termijn wordt het verdeelmodel WMO (begeleiding en beschermd wonen) herzien. Ook de toenemende extramuralisering van de zorg (langer thuis blijven wonen) leidt tot een toenemende complexiteit en kosten van de zorgvragen.

3. Aanbestedingsrisico's / prijsontwikkelingen

De economie is zodanig aangetrokken dat bijvoorbeeld de bouwsector overspannen dreigt te worden. Hierdoor bestaat het risico dat aanbestedingen (veel) hoger geoffreerd worden dan begroot, dan wel dat er maar één aanbieder op een aanbesteding inschrijft. Verder is met de huidige ongunstige ontwikkeling van het prijspeil het risico groot dat aanbestedingen duurder uitvallen. Daarnaast gelden voor (Europese) aanbestedingen strakke regels. Wanneer niet strikt aan deze regels voldaan is kunnen financiële risico's ontstaan. De gemeente Altena heeft een Inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld. Ook zijn de algemene inkoopvoorwaarden geformuleerd.

4. Kwetsbaarheid bedrijfsvoering / formatie- en inhuurbudget ontoereikend

Met de krappe arbeidsmarkt is het minder gemakkelijk om geschikte medewerkers te vinden. Verder kunnen risico's in de bedrijfsvoering ontstaan door een bovengemiddeld niveau van het ziekteverzuim. De opbouw en samenstelling van het personeelsbestand kan eveneens een risico inhouden (vergrijzing, weglekken van kennis, etc.). Deze risico's doen zich in de gemeente Altena in toenemende mate voor, waardoor steeds meer een beroep gedaan moet worden op het inhuren van medewerkers. De financiële consequenties van dit risico kunnen groot zijn. De hoogte van het budget voor inhuur wordt lopende het jaar nauwlettend bewaakt en afgezet tegen de uitgaven voor inhuur, om budgetoverschrijding te voorkomen. Als gevolg van de herindeling en de nieuwe organisatie lopen niet alle processen al meteen soepel en zullen er nog extra inspanningen verricht moeten worden om het structureel goed functioneren van de nieuwe organisatie te borgen.

5. Overschrijding budgetten Jeugdzorg

Net als veel andere gemeenten kampt Altena met budgetoverschrijdingen op het gebied van Jeugdzorg. Hoewel er zo realistisch mogelijk begroot wordt, hebben wij op dit gebied te maken met soms onvoorspelbare omstandigheden. Gedeeltelijk kent de jeugdzorg een open einde karakter. Ook kunnen individuele casussen leiden tot forse kostenposten. In samenwerking met de andere regiogemeenten wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van de sturing- en beheersingsinformatie om de voorspelbaarheid van kosten te vergroten. De Hervormingsagenda Jeugd geeft sturing aan het verbeteren en financieel houdbaar krijgen van de jeugdzorg.

6. Overschrijding budgetten uitkeringen / participatievoorzieningen

Het gaat hierbij om het risico op fluctuaties in de gebundelde uitkering. De gemeente ontvangt van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.

7. Openeind-karakter gemeenschappelijke regelingen

De gemeente kan geconfronteerd worden met financiële tegenvallers van verbonden partijen / gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente verplicht is bij te dragen in eventuele nadelige saldi. Hierop heeft de gemeente niet altijd (directe) invloed. Naast dit algemene risico ten aanzien van verbonden partijen, kunnen er ook specifieke risico's ten aanzien van één partij zijn. In dit verband wordt gewezen op een mogelijk financieel risico als gevolg van het besluit van het Algemeen Bestuur van MidZuid over de huisvesting. Het voorgenomen besluit omvat de sloop van het huidige pand en de realisatie van nieuwbouw op de huidige locatie. De kosten hiervan worden doorgerekend in de bijdrage van de deelnemende gemeenten.

8. Garantstellingen

De gemeente kan garant staan voor betaling van rente en aflossing van geldleningen aan instellingen, stichtingen of verenigingen met een publieke taak. Hieronder vallen ook de leningen van woningcorporaties. Deze leningen zijn geborgd door het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw), de gemeente heeft een achtervangpositie. Ook voor garanties verstrekt door de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (Nationale Hypotheekgarantie, NHG) van vóór 2011 heeft de gemeente een vergelijkbare achtervangpositie. Zowel het WSW als NHG hebben een hoge kredietwaardigheid.

9. Faillissement contractpartijen, met name in de jeugdzorg

De afgelopen periode zien we zowel landelijk als ook in onze eigen regio dat er zorgaanbieders zijn die financieel in de problemen komen. Naast het feit dat het wegvallen van een zorgaanbieder een grote belasting is voor het zorglandschap, zien we dat er hoge frictiekosten bij komen kijken. Op basis van een aantal cases die zowel landelijk als regionaal hebben gespeeld wordt het risico op mogelijke frictiekosten bij het wegvallen van een jeugdzorg aanbieder ingeschat op een bedrag van € 400.000.

10. Nazorg gesloten stortplaatsen

In 2020 zou de eeuwigdurende nazorg van de stortplaats Zevenbergen worden overgedragen aan de Provincie Noord-Brabant (PNB). Er is een geschil ontstaan over de omvang van het doelvermogen

dat noodzakelijk is voor de eeuwigdurende nazorg. Partijen zijn onder voorwaarden overeengekomen gedurende 5 jaar onderzoek te doen naar het juiste doelvermogen. Afhankelijk van de uitkomst van dit onderzoek zullen de betreffende gemeenten, waaronder de gemeente Altena, mogelijk moeten bijstorten. Het uiteindelijke benodigde doelvermogen is van vele, nu nog onbekende factoren, afhankelijk. Ook een eventuele verlaging van de rekenrente.

Overige risico's
Hierboven zijn de tien belangrijkste risico's benoemd. Naast deze tien risico's is nog een aantal andere (kleinere) risico's onderscheiden. Deze variëren van risico's die samenhangen met onvoldoende toezicht op bouwactiviteiten tot risico's op het gebied van fraude bij aanvraag van inkomensvoorzieningen. Verondersteld wordt dat met deze overige risico's in totaal een bedrag van € 4.293.000 gemoeid is.

Frauderisico's

De frauderisicoanalyse is er op gericht de opzet, het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen op het gebied van fraude en integriteit te signaleren en maatregelen te treffen. In het Interne Controleplan van de gemeente Altena is een beperkte risicoanalyse opgenomen. Daarnaast wordt in het kader van risicomanagement in de tussentijdse verantwoordingsgesprekken van directie met teammanagers aandacht besteed aan (verwachte) risico', waarbij ook frauderisico's aan de orde komen. Het streven is een uitgebreidere analyse op te stellen. Er is inmiddels een begin gemaakt met het opstellen van beleid voor het voorkomen van fraude en integriteitsschendingen.

Weerstandsvermogen

De weerstandsratio wordt bepaald door de weerstandscapaciteit af te zetten tegen de waarde van de geïnventariseerde risico's. De omvang van de weerstandscapaciteit bedraagt in 2022 € 23.033.000. Gegeven de totale omvang van de geïnventariseerde risico's van € 10.993.000 bedraagt de factor weerstandsvermogen bij de Jaarrekening 2022 **2,1**.
Om de factor weerstandsvermogen te beoordelen kan gebruik gemaakt worden van de door de Universiteit Twente opgestelde waardering.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De voor de gemeente Altena berekende weerstandsratio valt in de categorie A en kan dus beoordeeld worden als uitstekend. De factor weerstandsvermogen ligt ruim boven het door de gemeenteraad in de nota Risicomanagement vastgestelde minimum van 1,0.

De wijze waarop en de volgorde waarin de diverse componenten van de weerstandscapaciteit zullen worden ingezet, indien de risico's daadwerkelijk tot financiële lasten leiden, zullen afhankelijk zijn van de aard (incidenteel of structureel) en de omvang van de lasten. Omdat daarvoor een begrotingswijziging nodig zal zijn, wordt dit uiteindelijk door de gemeenteraad bepaald.

Geconcludeerd kan worden dat het weerstandsvermogen van de gemeente ruim voldoende is om de belangrijkste geïnventariseerde risico's (financieel) op te vangen. Dit ook mede gelet op de relatief kleine kans van de afzonderlijke risico's en het feit dat deze risico's geen verband met elkaar houden, waardoor de kans zeer gering is dat alle risico's zich gelijktijdig manifesteren.

Kengetallen

Op basis van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen opgenomen worden voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	68,6%	89,1%	100,5%	129,5%	145,4%	149,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd	65,1%	91,9%	103,0%	132,0%	147,9%	152,1%
Solvabiliteitsratio	34,0%	24,6%	21,4%	18,3%	15,9%	14,0%
Structurele exploitatieruimte	12,2%	0,5%	0,3%	1,8%	-2,6%	-2,5%
Grondexploitatie	10,2%	7,4%	7,3%	8,0%	6,1%	5,9%
Belastingcapaciteit	81,0%	96,7%	114,8%	114,8%	114,8%	114,8%

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie
Aan de kengetallen zijn door de toezichthouder geen normen verbonden, maar hebben wel een signaleringswaarde. Deze signaleringswaarden zijn als volgt.

Kengetal	Minste risico	Gemiddeld risico	Meeste risico
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Op basis van bovenstaande tabel kan geconcludeerd worden dat de kengetallen in de gemeente Altena zich in vanaf 2024 niet gunstig ontwikkelen.

Om het door de raad vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren (met name de omvangrijke investeringsplannen) moeten financieringsmiddelen worden aangetrokken. Omdat sprake is van een toenemende financieringsbehoefte stijgt de schuldpositie van de gemeente de komende jaren, wat gevolgen heeft voor de ontwikkeling van de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en het solvabiliteitsratio. Vanaf 2026 verslechtert ook het kengetal voor de structurele exploitatieruimte. Dit hangt samen met het begrotingstekort als gevolg van de daling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2026. De belastingdruk van de gemeente Altena ligt vanaf 2024 boven het landelijk gemiddelde.

Toelichting op de kengetallen

Netto schuldquote
Het kengetal netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Met andere woorden, de schuldquote geeft aan of de gemeente nog investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt het kengetal netto schuldquote ook berekend exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter. Een hoge schuld kan veroorzaakt worden doordat afgesloten leningen worden doorgeleend. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn.

Solvabiliteitsratio
Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en wordt uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten en geeft daarmee inzicht in de waarde van de grondposities. Voor de berekening

van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

De kengetallen kunnen als volgt schematisch weergegeven worden:

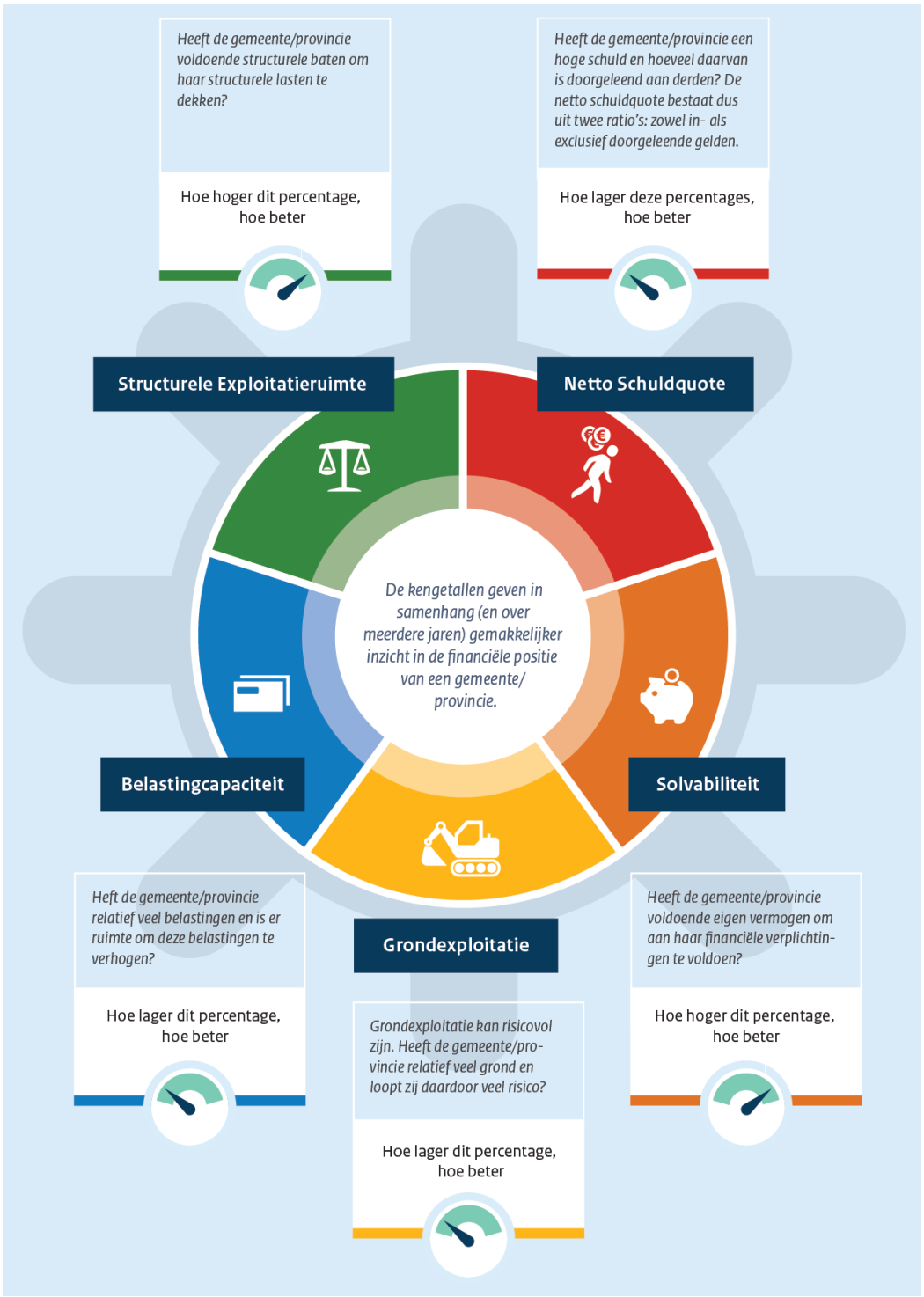

Bron: Ministerie van BZK
(https://kennisopenbaarbestuur.nl/thema/financi%C3%ABle-kengetallen-gemeenten-en-provincies/)

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is aangegeven hoe wordt omgegaan met de gemeentelijke kapitaalgoederen in de vorm van wegen, civiele constructies, riolering, groen, openbare verlichting, speelplaatsen, sportvelden, baggeren en vastgoed.

Vanaf 2020 werkt de gemeente Altena met het door de raad vastgestelde Integraal Beheerkader Openbare Ruimte gemeente Altena 2021-2024. Dit kader gaat uit van de ambitie van een veilig, duurzaam en toegankelijk Altena. Daarmee is een belangrijk deel van het beheer van de openbare ruimte niet meer gebaseerd op de beheerplannen van de voormalige gemeenten en is een eerste stap gezet door een efficiënt beheerkader op te zetten voor de gehele gemeente Altena.

In 2022 is het Integrale Beheerkader (IBK) op onderdelen herijkt. Dit omdat nieuwe inzichten zijn verkregen in het areaal wat we beheren en de kengetallen aan verandering onderhevig zijn. Het levert ook aanvullende informatie op over de kwaliteit van de kapitaalgoederen en de relatie met beleid op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie en circulariteit. Verder laten deze ervaringen zien op welke onderdelen we nog beheerkaders en objectgegevens missen en/of kunnen aanvullen. In de komende jaren werken we daarom aan het frequent herijken en aanvullen van het integraal beheerkader. Uit de herijking volgt dat de budgetten aanmerkelijk moeten worden verhoogd onder meer omdat loonkosten, brandstofkosten en de kosten van bouwmaterialen aanzienlijk zijn gestegen.

In het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) worden de middelen van de diverse disciplines bij elkaar gebracht, zodat voorbereiding en realisatie van civieltechnische projecten waar nodig integraal vorm krijgen.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen van de gemeente Altena. De kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën:

1. Wegen
2. Civiele Kunstwerken
3. Riolering en Water
4. Groen
5. Bomen
6. Openbare Verlichting
7. Spelen
8. Gebouwen

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens per kapitaalgoed ingegaan op de (beheer)plannen en de financiële consequenties.

Overzicht actuele kaders voor het begrotingsjaar 2024

Leeswijzer onderhoudsniveaus

A hoog
B basis
C laag

1. Wegen

Onderhoud kapitaalgoederen Wegen is gericht op het beheer en onderhoud van alle openbare wegen in de gemeente Altena. Hieronder vallen de asfaltverhardingen, elementenverhardingen, half- en onverharde wegen, wegmarkeringen en kantopsluitingen/bermranden.

Beheerplan

Wegen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Beheerplan verhardingen gemeente Altena 2022-2026	is opgesteld	2022	B

Kerncijfers

Totale verharding gemeente Altena	4.917.200 m²
waarvan	
Asfaltbetonverharding	2.261.000 m²
Elementenverharding	2.468.000 m²
Cementbetonverharding	11.800 m²
Half- en onverhard	159.000 m²
Overige verharding	17.400 m²

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Onderhoud en beheer	3.709
Vervanging	5.513

2. Civiele Kunstwerken

Onderhoud kapitaalgoederen Civieltechnische Kunstwerken omvat de bruggen, tunnels, grondduikers, keermuren, aanmeervoorziening en geluidschermen. Aanvullend is een deel van de civiele kunstwerken van de historische haven van Woudrichem. De kunstwerken in de overige havens vallen erbuiten.

Beheerplan

Civiele Kunstwerken	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Beheerplan Civiele Kunstwerken gemeente Altena 2022-2031	is opgesteld	2022	n.v.t.

Kerncijfers

Totaal aantal Civiele Kunstwerken gemeente Altena	270 stuks
waarvan	
Betonnen, stalen en houten bruggen	173 stuks
Aanleginrichtingen/stadshaven	81 stuks
Coupure	1 stuks
Grote Duikers	13 stuks
Kades	6 stuks
Grondkeringen	11 stuks
Onderdoorgangen	1 stuks
Object overstijgende voorzieningen	3 stuks
Recreatieve gebieden	0 stuks
Havens	2 stuks
Verlichting	2 stuks
Gebouwen	1 stuks
Trappen	28 stuks
Hekwerk Waterreguleringswerken	1 stuks 4 stuks

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Onderhoud en beheer	644
Vervanging	65

3. Riolering en Water

Onderhoud kapitaalgoederen Riolering en Water is gericht op een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving door goed om te gaan met inzameling en transport van afvalwater, grondwater, hemelwater en kwalitatief en kwantitatief goed oppervlaktewater. Hieronder vallen de onderdelen vrijverval en mechanische riolering, pompen en gemalen, randvoorzieningen, watergangen, grondwatermeetnet, beschoeiingen, fonteinen, stuwen, vijvers en waterbergende voorzieningen.

Beheerplannen

Riolering en Water	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Beleidsvisie riolering en water gemeente Altena	is opgesteld	2017	n.v.t.
Programma Water, Riolering en Groen	wordt opgesteld	2023	n.t.b.
Beheerplan Stedelijk Water	wordt opgesteld	2023	n.t.b.

Kerncijfers

Lengte vrijvervalriolering waarvan	434 km
... vuilwater	79 km
... hemelwater	125 km
... gemengd	230 km
Lengte persleiding (excl. drukrioolstelsels)	49 km
Lengte drainage	200 km
Oppervlak infiltrerende verharding	1,3 ha
Oppervlak wadi's, bodempassages	5,7 ha
Lengte IT-riool/DIT-riool	1,4 km
Lengte lijn- en roostergoten	2,1 km
Aantal gemalen droge opstelling en randvoorzieningen	10 stuks
Aantal gemalen natte opstelling	151 stuks
Aantal pompunits mechanische riolering	727 stuks
Aantal IBA's, decentrale zuiveringen, septic tanks	77 stuks
Lengte watergangen in beheer	419 km
Lengte beschoeiingen in beheer	36 km
Aantal duikers en kleine kunstwerken in het oppervlaktewater in beheer	4398 stuks

Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Riolering beheer en onderhoud	2.788
Riolering vervanging	3.100
Water beheer en onderhoud	615

4. Groen

Onderhoud kapitaalgoederen Groen richt zich op het beheer en onderhoud van het openbaar groen in de gemeente Altena. Hieronder vallen de cultuur- en natuurlijke beplanting, hagen, gazons en bermen en natuurlijke grassen. Ook valt het ruimen van zwerfafval en bladeren, onkruid bestrijden op verhardingen, het ledigen van afvalbakken en bestrijden van invasieve exoten binnen de scope. Het onderhoud aan het groen op de begraafplaatsen en sportcomplexen vallen buiten kapitaalgoederen Groen.

Beheerplannen

Groen uitgezonderd onkruidbestrijding op verhardingen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal Beheerkader	IBK	2022	B
Onkruidbestrijding op verhardingen	**Beheerplan**	**Jaartal vaststelling**	**Kwaliteitsniveau**
Middels het Integraal Beheerkader	IBK	2022	A

Kerncijfers

Totaal hectare openbaar groen gemeente Altena	529 hectare
waarvan	water
Bodembedekkers	22.354 m2
Heesters	147.670 m2
Gemengde beplanting	5.010 m2
Struikrozen	1.574 m2
Vaste planten	19.079 m2
Plantenbak	12 stuks
Bosplantsoen	334.999 m2
Blokhaag	3.439 m2
Lijnvormige haag	53.781 m2
Vormhaag	0 m2
Ruw gras	3.167.167 m2
Gazon	938.428 m2
Gazon met bollen	9.044 m2
Gazon, talud steil	9.193 m2
Ruigte	7.096 m2
Bloemrijk gras	462.438 m2
Afvalbakken	712 stuks
Halfverharding	33.700 m^2
Elementenverharding	2.400.00 m^2

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Onderhoud en beheer	2.941
Vervanging	302

5. Bomen

Onderhoud kapitaalgoederen Bomen richt zich op het beheer van de asset bomen in de gemeente Altena. Hieronder vallen alle individuele straat- en laanbomen, fruitbomen, bomen in bosplantsoenen en knot- en leibomen in eigendom van de gemeente Altena inclusief begraafplaatsen, sportaccommodaties en terreinen.

Beheerplan

Bomen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal beheerkader (IBK)	IBK	2022	n.v.t.

Kerncijfers

Totaal aantal bomen gemeente Altena	33.592 stuks
waarvan	
Boom, niet vrij uitgroeiend	25.815 stuks
Boom, vrij uitgroeiend	1.603 stuks
Fruitboom	1.372 stuks
Gekandelaberde boom	284 stuks
Knotboom	3.371 stuks
Leiboom	562 stuks
Vormboom	422 stuks
Geen gegevens	163 stuks

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Onderhoud en beheer	247
Vervanging	302

6. Openbare Verlichting

Onderhoud kapitaalgoederen Openbare Verlichting richt zich op het beheer en onderhoud van alle openbare verlichting in de gemeente Altena. De openbare verlichting omvat de lichtmasten, armaturen en lampen in beheer bij de gemeente Altena.

Beheerplan

Openbare Verlichting	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal beheerkader (IBK)	IBK	2022	n.v.t.

Kerncijfers

De gemeente beheert in totaal circa 13.250 masten met armaturen. In onze gemeente is circa 83 % LED (armaturen en lampen) toegepast. Hiermee zit de gemeente Altena ruim boven het landelijk gemiddelde.

Omschrijving	**Aantal**	**Percentage**	
Totaal lichtpunten	13.267	100%	
Conventioneel armatuur	2.267	17 %	
Conventioneel armatuur met LED-lamp	4.164	31,4 %	83 %
LED-armatuur	6.836	51,6 %	

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Beheer en onderhoud	230
Vervanging	800

7. Spelen

Onderhoud kapitaalgoederen Spelen richt zich op het beheer en onderhoud speelvoorzieningen in de gemeente Altena. De beheerdiscipline omvat naast speel- en sporttoestellen ook de bijbehorende valondergronden,.

Beheerplan

Spelen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal beheerkader (IBK)	IBK	2022	n.v.t.

Kerncijfers

De gemeente beheert 147 gemeentelijke speellocaties (incl MFA's in de openbare ruimtes) en 789 speelvoorzieningen.

Speelvoorzieningen	
Speeltoestellen	611 stuks
Voetbaldoelen	79 stuks
Skatetoestellen	32 stuks
Ontmoetingsplaatsen	3 stuks
Overig	64 stuks
Speellocaties	
Spelen	117 stuks
Voetballen	41 stuks
Skaten	8 stuks
Ontmoeten	3 stuks
Overige	33 stuks
Valondergronden	
Valdempend zand	7.943 m²
Boomschors	1.843 m²
Valdempend kunstgras	362 m²
Rubberen grastegels	2.538 m²
Rubberen tegels	92 m²
Gietvloer	314 m²
Tegels	2.940 m²
Asfalt	70m²

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Onderhoud en beheer	125
Vervanging	136

8. Gebouwen

In 2021 is het strategisch vastgoedbeleid geformuleerd en ter vaststelling aangeboden. Op basis van dit beleidsstuk stellen we vervolgens in 2023 en 2024 een transitieplan op en starten we met de implementatie.

De landelijke duurzaamheidsambities hebben grote invloed op het gemeentelijk vastgoed en daarom werken we in 2024 verder aan de uitvoering van het plan om deze ambities waar te maken. We onderzoeken de mogelijkheden, leggen vast welke maatregelen er per gebouw nodig zijn en brengen de financiële impact in beeld. Bij (deel-) vervangingen vanuit het meerjarenonderhoudsplan kijken we altijd of er een duurzamer alternatief beschikbaar is. Daarnaast starten we in 2024 met het voorbereiden van enkele integrale verduurzamingsprojecten voor onze gebouwen.

Paragraaf Financiering

€ 30 miljoen	€ 1,8 miljoen	€ 14,2 miljoen
Financieringsbehoefte	**Externe rentelasten**	**Kasgeldlimiet**

Inleiding

De financieringsparagraaf is bedoeld om inzicht te geven in de ontwikkelingen rond de meerjarige gemeentelijke financiering en het beleid dat hierop door de gemeente wordt gevoerd. Tevens is deze paragraaf bedoeld om de risico's die daarbij worden gelopen in beeld te brengen en aan te geven hoe getracht wordt om deze risico's te beheersen.

Het Treasurybeleid van de gemeente Altena is gericht op de ondersteuning van de publieke taak van de gemeente en heeft een risicomijdend en voorzichtig karakter. Uitgangspunten zijn:

- het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden;
- het beschermen van gemeentelijke vermogens – en renteresultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido, Ruddo, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut.

De relevante beleidskaders waarbinnen het Treasurybeleid plaatsvindt staan hieronder vermeld.

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO 2001)
- Nota Reserves en Voorzieningen (2019)
- Treasurystatuut (2022)

Externe rentelasten / rentebaten

De externe rentelasten bedragen in totaal € 1,8 miljoen. Deze hebben betrekking op rente van de langlopende geldleningen. De externe rentebaten hebben betrekking op de ontvangst van rentes van verstrekte geldleningen aan derden en bedragen voor 2024 € 105.000.

Rente grondexploitatie

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het toegestaan om de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen door te berekenen aan Bouwgronden In Exploitatie (BIE). Het rentepercentage is bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor 2024 is dit rentepercentage berekend op 0,9 %.

Omslagrente

In het BBV is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. De berekeningsmethode is in het BBV voorgeschreven. De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Voor 2024 is het omslagpercentage berekend op 0,75 %.

Renteresultaat

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.810
Externe rentebaten	105
Saldo door te rekenen externe rente	**1.705**
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend moet worden	221
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moet worden	162
Totaal door te rekenen externe rente	**1.322**
Rente over eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**1.322**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (via renteomslag)	**1.496**
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**174**

Financieringsbehoefte

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte van de gemeente aan. De gemeente Altena maakt gebruikt van totaalfinanciering. De financieringsbehoefte voor de jaren 2024-2027 die is opgenomen in deze begroting is € 30 miljoen. Afhankelijk van de nieuwe investeringen die gepleegd worden, zal dit bedrag daarop aangepast moeten worden.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tegelijkertijd hoeft het Rijk dan minder geld te lenen op de financiële markten waardoor de staatsschuld daalt. Bij schatkistbankieren worden de tegoeden aangehouden in de Nederlandse

schatkist. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën wel buiten de schatkist van het Rijk houden. Voor de gemeente Altena bedraagt dit drempelbedrag in 2024 2% van het begrotingstotaal. Dat is € 3,3 miljoen. Tegoeden boven dit bedrag dienen afgestort te worden naar de schatkist.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximumbedrag waarvoor kortlopende financieringsmiddelen (looptijd < 1 jaar) aangetrokken mogen worden. De kasgeldlimiet stelt daarmee een grens aan het te lopen renterisico op de korte schuld. Als de kasgeldlimiet overschreden wordt, moet worden overgegaan tot omzetting naar langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). De kasgeldlimiet wordt jaarlijks vastgesteld en heeft een omvang van 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. Voor de gemeente Altena bedraagt de kasgeldlimiet in 2024 € 14,2 miljoen ofwel maximaal € 14,2 miljoen mag met kort geld gefinancierd worden.

Renterisiconorm

Evenals bij de korte schuld is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten als gevolg van renteschommelingen bij lange financieringen een belangrijk uitgangspunt. Om de effecten van deze schommelingen te beheersen is in de wet Fido de renterisiconorm opgenomen. Deze heeft tot doel renterisico's op de vaste schuld te beheersen door het aanbrengen van een spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille. Door de langlopende financiering te realiseren binnen de kaders van de renterisiconorm wordt het renterisico van de langlopende schuld op verantwoorde wijze beheerst. De ruimte op de renterisiconorm voor de gemeente Altena is in 2024 € 24,2 miljoen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024
Basisgegevens renterisiconorm	
Renteherzieningen op leningen o/g	0
Renteherzieningen op leningen u/g	0
Te betalen aflossingen	9.357
Renterisico	9.357
Begrotingstotaal 2024	168.209
Het bij Min. Regeling vastgestelde %	20%
Renterisiconorm	33.642
Toets renterisiconorm	
Ruimte renterisiconorm	24.285

Paragraaf Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

In 2024 is de roadmap implementatie serviceformules 2023-2027 de leidraad om organisatieontwikkeling en dienstverlening verder vorm te geven. Het ontwikkelen van mensen, het optimaliseren van rollen en samenspel en het optimaliseren van processen en systemen gaan hand in hand. De ingezette ontwikkelthema's zoals talentmanagement, samenspel bestuurlijke en ambtelijke organisatie, programmatisch werken, de start met een managementleergang voor teammanagers, programmamanagers en directie, het borgen van serviceformules in de medewerkersreis en de doorontwikkeling van de planning &control-cyclus krijgen een vervolg in 2024. Ook wordt een vervolg gegeven aan het benchmarkonderzoek naar formatie en kosten, waarbij na de bedrijfsvoering processen nu de primaire processen worden onderzocht.

Alle medewerkers doen in 2024 ervaring op met talentmanagement. Ze zullen hun eigen talenten gaan ontdekken en de mogelijkheid krijgen om deze verder te ontwikkelen. Het management development traject wordt verder uitgevoerd en de eerste ervaringen zullen zichtbaar worden. Programmatisch werken zal onderdeel zijn geworden van de P&C-cyclus en ieder programma kent zijn doelen en begroting. De moderne werkplek, een werkomgeving die de uitvoering van taken plaats- en tijdonafhankelijk ondersteunt, zal worden geïmplementeerd en geborgd.

Vanuit het besluit op de gemeentelijke huisvesting zullen voorbereidingen worden gedaan voor de verbouwing en uitbreiding van het gemeentehuis in Almkerk.

De gemeente Altena zal van zich laten horen in een branding campagne waarin de slogan 'vruchtbare grond voor groei' zijn invulling krijgt binnen de organisatie. Na de nulmeting medewerkersonderzoek in 2022 zal in 2024 een vervolgonderzoek plaatsvinden. Het is de bedoeling dat de uitkomsten daarvan voor de zomer bekend zijn.

Personeel en Organisatie

Organisatieontwikkeling is onlosmakelijk verbonden met het jaarplan Personeel en Organisatie. Het ontwikkelen van mensen waarvan het thema talentmanagement een onderdeel is, is de basis van hoe de gemeente Altena kijkt naar haar medewerkers en het ontwikkelen en benutten van haar talenten. We willen hierin onderscheidend en koploper zijn t.o.v. andere gemeenten. Dit betekent dat we onze ontwikkelingen voor het voetlicht brengen bij andere gemeenten en onze kennis hiervan delen. Op personeelsgebied wordt in 2024 het FUWA-onderzoek afgerond waarin we alle functies van de gehele organisatie afzetten tegen de bestaande HR21 systematiek. Daarnaast zal een onderzoek plaatsvinden t.a.v. de span of attention van het leidinggevend kader. Een aantal teams zijn dusdanig groot in combinatie met de overige taken dat dit leidt tot onvoldoende aandacht voor medewerkers en de uitvoering en borging van bepaalde thema's. De output zal in 2024 adequaat ter hand worden genomen. In 2024 zal in co-creatie met de programmamanager vitaliteit en de arbodienst invulling en uitvoering worden gegeven aan het vitaliteitsbeleid voor de

organisatie. Vitaliteit is één van de speerpunten uit de branding campagne en is een belangrijke belofte om invulling aan te geven.

Kengetallen

Formatie

Formatie Begroting 2024	Bezetting 01-09-2023	Aantal medewerkers 01-09-2023
479	411	465

Ziekteverzuim

2023	Referentienorm (gemiddelde 2022, A&O fonds gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners)
5,9%	6,6%

Verdere ontwikkeling Sociaal Domein

Sinds 1 maart 2023 wordt gewerkt in een basisstructuur van vijf teams: team Samenleving, team Voorveld, team Toegang, team Regie en team Kwaliteit & Administratie. Deze vijf teams werken volgens de herijkte strategie. Deze strategie is gericht op doen wat nodig is en niet langer primair gericht op bezuinigen.

In 2024 ligt de focus op het verder versterken van de taakvolwassenheid en professionaliteit binnen het sociaal domein en het verbeteren van de bedrijfsvoering. Ook wordt verder uitvoering gegeven aan het in 2023 opgestelde opleidingsplan.

Er worden vijf elementen nagestreefd om verder te werken aan taakvolwassenheid en professionaliteit. Dit zijn de vijf elementen van een succesvolle organisatie: management als collectief om de herijkte strategie tot stand te brengen, werken aan een cultuur van samenwerking en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor het succes, bouwen aan onderling vertrouwen met en tussen medewerkers, teams en domeinen, continu verbeteren en vernieuwen als onderdeel van de leercultuur en het sturen op resultaten (o.a. productie zichtbaar maken).

Het verder verbeteren van de bedrijfsvoering heeft diverse projecten die worden uitgevoerd. De projecten waaraan wordt gewerkt zijn het opstarten van het digitaliseren van het archief (2024-2025), het verder verbeteren van de werkprocessen, het sociaal domein informatieveilig en AVG-proof maken en uiteraard de verdere implementatie van de serviceformules die in 2023 zijn gestart. Deze projecten vragen een aanpak waarin samenwerking met andere teams en/of domeinen essentieel is voor succes. De verdere professionalisering van het sociaal domein zal hand in hand gaan met de bedrijfsvoering projecten. Het succes van de vijf elementen zal zijn vruchten afwerpen in de uitvoering van de projecten.

Tot slot bereiden we ons voor op de effecten van de hervormingsagenda Jeugd. Deze stelselherziening naar een taakgerichte uitvoeringsvariant heeft veel gevolgen voor de uitvoering. Voor de implementatie van de hervormingsagenda is een projectleider aangesteld.

Integriteit

College van B&W
In 2024 blijft integriteit een periodiek gespreksonderwerp in het college, omwille van bewustwording en een juiste naleving van de geactualiseerde gedragscode, die in mei 2023 is vastgesteld. Uitnodigingen en geschenken die worden ontvangen worden sowieso in het college besproken. Ook zal er regelmatig aandacht zijn voor nevenfuncties.
De Beleidsnota integriteit en Brabantse norm weerbare overheid gelden als basisdocumenten voor de richting en planning van verdere acties.

Ambtelijke organisatie
In 2024 geven we verder uitvoering aan de Beleidsnota integriteit. Diverse acties op het gebied van integriteit zijn inmiddels regulier geworden:

- De ambtseedceremonies inclusief integriteit dilemmatraining (elk kwartaal);
- Periodieke aandacht voor nevenwerkzaamheden, relatiegeschenken en informatiebeveiliging;
- Activiteiten vanuit de Week voor de Integriteit;
- Voortdurende professionalisering van de vertrouwenspersonen;
- Doorvoeren van wijzigingen in lokale regelingen vanuit wijzigingen in wetten en landelijke regelgeving.

Speerpunten voor 2024 zijn:

- Verder in kaart brengen van kwetsbare processen en functies, in samenhang met wensen en eisen op het gebied van inrichting administratieve organisatie en interne controle;
- Een ronde langs de teams maken voor het bespreken van team specifieke integriteit dilemma's in het kader van verdere bewustwording;
- Optimaliseren en bekend maken van de procedure voor melding en afhandeling van (vermoedens) van integriteitschendingen.

Financiën | Planning en control

In 2024 stellen we als onderdeel van de reguliere P&C-cyclus een aantal documenten op: de Jaarrekening 2023, de Kadernota 2025, de Eerste en Tweede Bestuursrapportage 2024 en de Begroting 2025 / Meerjarenraming 2026-2028. Daarbij besteden we aandacht aan het verder optimaliseren van de vormgeving en presentatie van de P&C-producten. Daarnaast wordt de uitbreiding van controle (controleren) naar control (sturen en beheersen) voortgezet. Interne controlewerkzaamheden gebruiken we niet alleen voor de (externe) verantwoording, maar nadrukkelijk ook om te kunnen leren en daarmee interne werkprocessen verder te verbeteren.

Frictiekosten

Voor frictiekosten die samenhangen met de herindeling is in totaal een budget van € 10,3 miljoen geraamd. Van dit budget is vanaf 2023 nog € 1,6 miljoen beschikbaar. In 2023 en 2024 worden met name nog uitgaven gedaan die samenhangen met de gevolgen van de herindeling op het gebied organisatieontwikkeling.

Juridische zaken en kwaliteitszorg

Aantal ontvangen bezwaarschriften
In het Jaarverslag 2022 is gemeld dat sprake was van een grote stijging van het aantal ontvangen bezwaarschriften:

Jaar	Aantal (inclusief tijdens proces ingetrokken)
2019	74
2020	65
2021	95
2022	196

In de eerste helft van het jaar 2023 is sprake van 59 ontvangen bezwaarschriften. Dit lijkt een daling te zijn ten opzichte van 2022. Er is een afname in het aantal bezwaarschriften waar te nemen bij team publiek. Daarentegen is een lichte toename te zien in de verkeerszaken.

Binnen de huidige ambtelijke capaciteit is het niet altijd mogelijk om zaken binnen de wettelijke termijnen af te handelen. In de tweede helft van het jaar 2023 wordt ingezet op uitbreiding van extra capaciteit.

Kwaliteit van de juridische besluiten
In ongeveer 23% van de behandelde bezwaarschriften in 2022 was sprake van een (geheel of gedeeltelijke) herroeping van het besluit en/of handhaving van het besluit met aanvullende motivering. Dit is een dalende lijn ten opzichte van het jaar 2021 (ongeveer 26%). Eind 2021 heeft er een evaluatiegesprek plaatsgevonden met de voorzitters van de bezwarencommissie. Het advies was destijds om de juridische onderbouwing van de besluiten aan de voorkant te verbeteren en te investeren in juridische kwaliteitszorg van de organisatie als geheel. Dit past bij de organisatieontwikkeling van de jonge gemeente Altena. In 2023 is gestart met het project doorontwikkeling bestuurlijke besluitvorming. De trainingen voor de ambtelijke organisatie staan de tweede helft van 2023 gepland. Naast het voorgaande is in juni 2023 de legal audit gestart. Door deze audit hopen wij meer inzicht te krijgen in de juridische kwaliteit van de organisatie.

Actie 2024: acties om de juridische kwaliteit binnen vakteams (verweerders) verder te ontwikkelen.

Informatiemanagement

Via een jaarlijkse PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act) werken we jaarlijks aan de verbetering van de informatiebeveiliging van de gemeente Altena. Elk jaar laten we toetsen of worden er onafhankelijke audits uitgevoerd of onze informatiebeveiliging aan de landelijke normen voldoet. We houden uw raad jaarlijks op de hoogte van de status en voortgang van de informatiebeveiliging met behulp van de zelfevaluatie ENSIA.

Naast de jaarlijkse terugkerende zaken willen we nu aandacht vragen voor 3 onderwerpen die in 2024 om aandacht vragen:
1. de huidige cyberverzekering afzetten tegen nieuwe maatregelen;
2. de invoering van NIS2.

1. *Cyberverzekering*

Vorig jaar hebben wij de status van de cyberverzekering bij u aangekaart. Voor 2024 lijkt het dat de huidige verzekering onder gelijke voorwaarden als in 2023 kan worden aangeboden. Desalniettemin zijn we aan het onderzoeken of we dekking die de cyberverzkering biedt ook op een andere wijze gestalte kunnen geven. Uit een gehouden marktconsultatie is al gebleken dat de keuze voor een alternatieve dekking, kostentechnisch geen voordeel op zal leveren. Het budget is daarom intact gebleven.

2. *NIS2*

De nieuwe Network and Information Systems Directive (NIS2-richtlijn) heeft belangrijke implicaties voor gemeenten als het gaat om toezicht op informatiebeveiliging. In tegenstelling tot de oorspronkelijke richtlijn (uit 2016) vallen (lokale) overheidsinstanties nu ook onder de NIS2.
De richtlijn is sinds begin dit jaar van kracht. EU-lidstaten zijn verplicht deze uiterlijk 17 oktober 2024 in nationale wetgeving om te zetten. Eén van de vragen is alleen of en in hoeverre de lokale overheid onder deze richtlijn zal vallen.

Zorgplicht, meldplicht en sancties

In Nederland is het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) verantwoordelijk voor het opstellen van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni), waarin de NIS2-richtlijn is opgenomen. In het kader van de zorgplicht worden de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) in de Wbni, ook voor gemeenten van kracht. En er komt een wettelijke meldplicht voor incidenten op informatiebeveiliging. Er komen sanctie te staan op inbreuken op de NIS2-richtlijn.

De uitwerking van NIS2 vergt een nauwe samenwerking tussen verschillende ministeries, zoals BZK, J&V, I&W en VWS en lokale overheden. Ook zijn er nog een aantal zaken niet helder. De belangrijkste vragen houden verband met de toepasselijkheid van de richtlijn op Nederlandse gemeenten en hoe dit zich verhoudt tot bestaande structuren als de BIO, ENSIA en de informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten.
Denk hierbij bijvoorbeeld aan verkeer, weg- en waterbeheer en de zorgsector. Dit zijn processen die in de NIS2-richtlijn met name zijn genoemd en die in Nederland lokaal georganiseerd zijn. Van deze

nadere regelgeving is nog niet duidelijk wat de exacte scope wordt en dus ook niet wat de impact op gemeenten zal zijn. De laatste berichten zijn dusdanig dat gemeenten aangewezen zullen worden als essentiële instanties en dit zal wellicht nadere eisen stellen aan het niveau van de informatiebeveiliging. Pas in 2024 zal duidelijk worden of dit ook invloed zal hebben op de kosten en het budget voor informatiebeveiliging.

Documentaire informatievoorziening (DIV)

Toezicht op archiefbeheer
De provincie Noord-Brabant houdt systematisch toezicht op het informatie- en archiefbeheer van de gemeente. Het inhoudelijke toezicht richt zich op risico's die een gevaar vormen voor een goede, geordende en toegankelijke informatiehuishouding en/of het verloren gaan van overheidsinformatie.

Bij het beoordelen kijkt de provincie of de jaarlijkse verslaglegging van het college aan de raad heeft plaatsgevonden. De verslaglegging kan het ene jaar plaatsvinden door middel van een verslag en een SMART-beschreven verbeterplan dat gebaseerd is op het (KPI-)-verslag van de archivaris. Het andere jaar volstaat een voortgangsrapportage op het verbeterplan. Jaarlijks wordt de voortgang door het college gerapporteerd.

In 2024 werken we verder aan de genoemde onderdelen op basis van het voortgangsverslag uit het KPI-verbeterplan 2023-2024. De hierin genoemde activiteiten liggen op koers.

Inzet subsidieadviseur

Vindsubsidies (voormalig TRIAS) ondersteunt de gemeente Altena bij de subsidieverwerving. De dienstverlening is niet alleen gericht op het succesvol verwerven van subsidies, maar ook op het implementeren en borgen van het subsidiemanagement binnen de (project)organisatie. Dit om binnen gemeente Altena zo maximaal mogelijk externe subsidies te verwerven en te verzilveren. De subsidieadviseur enthousiasmeert medewerkers door een proactieve en toegankelijke houding, kennisoverdracht en praktische advisering. Maar ook het faciliteren van gemeentelijke medewerkers door bijvoorbeeld het vertalen van subsidie-informatie naar een concreet project, het delen van voorbeeld projectplannen, delen van een ingevuld aanvraagformulier en meekijken en adviseren bij de verantwoording met als doel ontzorgen.

De gemeente Altena maakt daarnaast gebruik van het subsidievolgsysteem (SVS-IN) van Vindsubsidies. Het SVS-IN biedt een actueel overzicht van lopende en afgesloten subsidieprojecten van de gemeente Altena. Met dit systeem heeft de gemeente altijd zicht op en inzicht in de prestaties op het gebied van subsidieverwerving en wordt grip gehouden op alle subsidietrajecten. Het SVS-IN geeft een helder beeld van alle aangevraagde, beschikte en lopende subsidies en heeft een dashboardfunctie met realtime inzicht in de subsidieresultaten. Het beschikt over een monitoringsfunctie van cruciale rapportagemomenten en taken in het subsidieproces via automatische meldingen en heeft een koppeling van alle relevante documentatie (zoals de

subsidieaanvraag, beschikking, tussen- en eindrapportages etc.) zodat deze eenvoudig en snel op te roepen zijn.

Op basis van de positieve ervaringen met de inzet van de subsidieadviseur en het gebruik van het SVS-IN is de opdracht aan Vindsubsidies verlengd tot en met 31 december 2024. Richting het eind van 2024 wordt een evaluatie uitgevoerd, waarvan de uitkomsten gebruikt worden om het vervolg van de inzet te bepalen.

Openbaarheidsparagraaf Woo

Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Woo in werking getreden als opvolger van de Wob. Deze wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar en uitwisselbaar is. Voor de implementatie van deze wet hebben gemeenten tot 2030 de tijd. Qua ambitieniveau heeft de gemeente Altena gekozen voor het medium-niveau: binnen 5 jaar worden de documenten die onder de Woo vallen actief gepubliceerd. Zo mogelijk eerder.

Begin 2023 is het veel te complexe Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI) stopgezet. Vanaf 19 juni 2023 kunnen centrale en decentrale overheidsorganisaties zich aansluiten op de Woo-index. Het wachten is nog op de ontwikkeling van de zoekfunctie door Kennis- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties (KOOP).

De Woo-index verwijst naar documentcollecties die al elders door bestuursorganen op internet zijn gepubliceerd en de zoekfunctie maakt de documenten in deze collecties centraal doorzoekbaar. Om dit te realiseren moet ook de locatie waar de documenten zijn opgeslagen aan bepaalde eisen voldoen. Hoe dit allemaal vorm moet worden gegeven is nog onduidelijk. Voor gemeenten betekenen het dat zij zelf moeten zorgen voor het opzetten van een sub-website voor het publiceren van besluiten en stukken. Wij hebben deze opdracht inmiddels extern belegd.

Paragraaf Verbonden Partijen

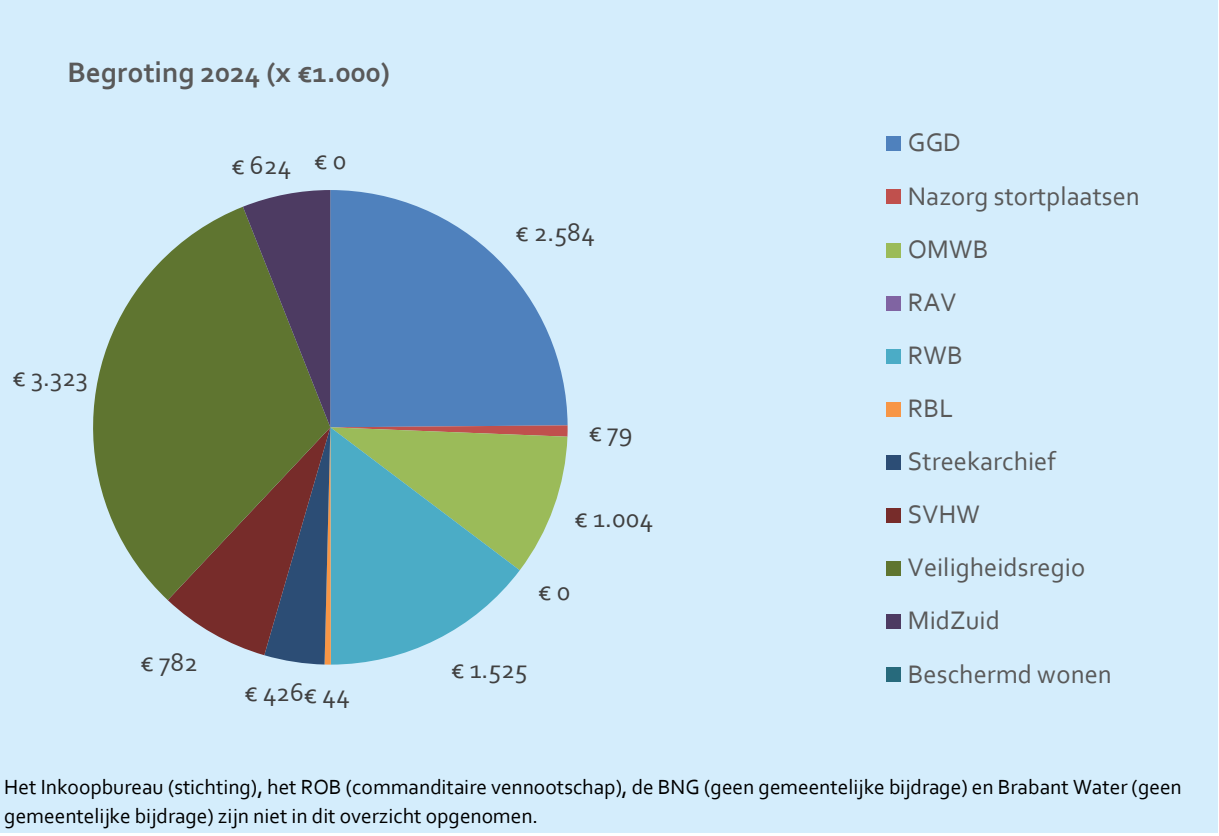

Het Inkoopbureau (stichting), het ROB (commanditaire vennootschap), de BNG (geen gemeentelijke bijdrage) en Brabant Water (geen gemeentelijke bijdrage) zijn niet in dit overzicht opgenomen.

Beleidskader

- Nota Verbonden Partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft als definitie: 'een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.'

Financieel belang

Er is sprake van een 'verbonden partij' als de gemeente geen verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat, of als de gemeente aansprakelijk wordt gesteld indien de partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente behoudt juridische verhaalsmogelijkheden als de partij failliet gaat. Ook bij

exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat hier om overdrachten (subsidies).

Bestuurlijk belang

Er is sprake van een 'verbonden partij' als een wethouder, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente, namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt.

Gemeenschappelijke regelingen

1. Veiligheidsregio MWB Brandweer
2. Streekarchief
3. GGD West-Brabant incl. deel Jeugdzorg
4. RAV Brabant Midden-West-Noord
5. GR MidZuid
6. GR Regio West Brabant
7. Stichting Inkoop bureau West-Brabant
8. SVHW
9. GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
10. Bureau Leerplicht
11. Nazorg stortplaatsen
12. Beschermd wonen

Vennootschappen en coöperaties

13. Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)
14. N.V. Bank Nederlandse Gemeente
15. Brabant Water N.V.

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
Zorg voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Activiteiten
Doorontwikkelen crisismanagement
Zelfredzaamheid / samenredzaamheid
Informatiemanagement/ informatiebeveiliging
Risicobeheersing</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
Het continueren en doorontwikkelen van de crisisorganisatie van Altena die voldoet aan de wettelijke verplichtingen op basis van de Wet op de Veiligheidsregio’s en het regionaal crisisplan (RCP). Een organisatie die inspeelt op de regionale en landelijke ontwikkelingen en zich waar nodig aanpast.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Wettelijke verplichting.</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
Onderstaand de deelnemersbijdrage voor de periode 2024 –2027.

<table>
<tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr>
<tr><td>€ 3.323.417</td><td>€ 3.454.005</td><td>€ 3.563.354</td><td>€ 3.670.114</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Ontwikkelingen
De Veiligheidsregio wil samen werken aan veiligheid en veerkracht en dat wil men doen op de volgende 3 pijlers:
- Stimuleren redzaamheid in de samenleving
- Bijdragen aan veilige leefomgeving
- Leveren van hulpvaardige en slagvaardige inzet</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Risico’s
* Verplichtingen die voortvloeien uit wetgeving;
* Realisatie Landelijke samenwerking meldkamer (LSM)
* Uitbraak grootschalige infectieziekten
* Opvang vluchtelingen Oekraïne</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Bestuurlijke vertegenwoordiging
Burgemeester Lichtenberg maakt deel uit van het Algemeen Bestuur.</td></tr>
<tr><td>9</td><td colspan="2">Deelnemende gemeenten
Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.</td></tr>
<tr><td>10</td><td colspan="2">Vestigingsplaats/ centrumgemeente: Tilburg</td></tr>
<tr><td>11</td><td>Omvang eigen vermogen 1-1-2024
Omvang vreemd vermogen 1-1-2024
Omvang eigen vermogen 31-12-2024
Omvang vreemd vermogen 31-12-2024</td><td>€ 5.276.000
€ 42.515.000
€ 4.912.000
€ 40.086.000</td></tr>
<tr><td>12</td><td>Omvang van het financiële resultaat 2024</td><td>€ 0</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>Streekarchief Langstraat Heusden Altena</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
Het doel van het Streekarchief – zoals verwoord in de gemeenschappelijke regeling – is drieledig:
1. de zorg voor en het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden;
2. het toezicht op het beheer van de niet-overgebrachte bescheiden van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden alsmede [op] de werkzaamheden verbonden aan de voorbereiding van de overbrenging van de niet-overgebrachte archiefbescheiden;
3. het vanuit een centrale archiefbewaarplaats bevorderen van lokaal en streekhistorisch onderzoek.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Activiteiten
Vanuit de bevordering van aandacht voor regionaal erfgoed en cultuurhistorie, worden permanent activiteiten aangekondigd op de homepage van het Streekarchief (http://www.salha.nl/).</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
Dit najaar zal het bestuur van het Streekarchief een nieuw beleidsplan vaststellen, waarin de strategische koers voor de periode 2023-2025 wordt bepaald.

In nauwe samenwerking met de gemeentelijke deelnemers werkt het Streekarchief aan de doorontwikkeling van het e-depot, dat een onmisbare schakel vormt tussen de archiefvormende gemeentelijke administraties, het Streekarchief dat de archieven beheert, en de burger en andere eindgebruikers van (overheids-)informatie.

Ook de website van het Streekarchief is een essentiële verbindingsschakel tussen het Streekarchief en zijn klanten. Bezoekers van de website van het Streekarchief kunnen alle archiefbeschrijvingen integraal doorzoeken en de dossiers online aanvragen. Daarnaast zijn onder andere de naar de archiefplaats overgebrachte en meest opgevraagde bouwdossiers sinds dit jaar digitaal beschikbaar. In het huidige beleidsplan is de ambitie geformuleerd om het beschikbare aantal scans verder te laten groeien.

In de nieuwe beleidsperiode zal een belangrijke rol zijn weggelegd voor de implementatie van de nieuwe Archiefwet. Daarbij in het bijzonder het in kaart brengen en opvangen van de gevolgen van de verkorting van de overbrengingstermijn van archieven van twintig naar tien jaar. De complexiteit en omvang van de besluitvorming rond openbaarheid van archief zal hierdoor toenemen. De inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet is uitgesteld tot 1 juli 2024.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Het beheer van de naar het Streekarchief overgebrachte archieven en het toezicht op de niet-overgebrachte archieven. Met het laatste wordt bedoeld het toezicht door de streekarchivaris op de naleving van wettelijke regels met betrekking tot de vorming en het beheer van de archieven door de gemeente.</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
Onderstaand de deelnemersbijdrage aan het Streekarchief voor de periode 2024 – 2027.

<table>
<tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr>
<tr><td>€ 426.000</td><td>€ 426.000</td><td>€ 425.000</td><td>€ 424.000</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

	Naam	Streekarchief Langstraat Heusden Altena
6	**Ontwikkelingen** Het Streekarchief maakt gebruik van drie locaties: de hoofdvestiging aan de Pelsestraat in Heusden, aan de Demer in Heusden en de locatie in Zaltbommel. Het beheren van de drie huidige verschillende locaties is inefficiënt (in verband met klimaatinstallaties en alarminstallaties) en brengt relatief hoge kosten voor huisvesting met zich mee. Daarnaast verandert de behoefte aan ruimte en naarmate meer archieven digitaal beschikbaar zijn, kunnen meer archieven (goedkoper) op afstand worden geplaatst. In 2022 is opdracht verleend aan HEVO om een strategisch huisvestingsplan op te stellen. Op basis van dit strategisch huisvestingsplan moet in de komende beleidsperiode niet alleen een keuze worden gemaakt waar het Streekarchief vanaf 2026 gehuisvest zal zijn/worden, maar moet de realisatie hiervan ook al grotendeels zijn uitgevoerd. Voor de komende beleidsperiode is de doelstelling dan ook de realisatie van een toekomstbestendige, toegankelijke en efficiënte huisvesting van Streekarchief Langstraat Heusden Altena. Besloten is om terug te gaan naar twee locatie waarbij het de bedoeling is om de (hoofd)locatie in Heusden na verbouw en verduurzaming te behouden. In Heesbeen wordt een nieuwe archiefbewaarplaats gebouwd.	
7	**Risico's** In de afgelopen jaren zijn de juridische risico's in verband met privacywetgeving en auteursrechten toegenomen. Een belangrijk punt van aandacht is de auteursrechtelijke bescherming van een gedeelte van de collectie van het Streekarchief. Vanaf 2019 is om die reden een bestemmingsreserve opgebouwd voor eventuele privacy- en auteursrechtenclaims. Daarnaast doet het Streekarchief ook het nodige om de risico's daarop te beperken. De combinatie van de maatregelen van het Streekarchief en het feit dat de te betalen schadevergoeding voor archiefinstellingen naar lager bedrag is bijgesteld, heeft ertoe geleid dat de tot dusver opgebouwde reserve voldoende lijkt om de risico's af te dekken. De jaarlijkse opbouw van deze bestemmingsreserve is dan ook met ingang van 1 januari 2022 beëindigd. Het reeds opgebouwde budget blijft beschikbaar voor de juridische risico's in verband met privacywetgeving en auteursrechten.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder Sheikkariem (dagelijks bestuur) en wethouder Tanis (algemeen bestuur).	
9	**Deelnemende gemeenten** Altena, Heusden en Waalwijk	
10	**Vestigingsplaats / centrumgemeente** Heusden	
11	Omvang eigen vermogen 01-01-2024 Omvang vreemd vermogen 01-01-2024 Omvang eigen vermogen 31-12-2024 Omvang vreemd vermogen 31-12-2024	€ 271.771 € 2.337 € 257.901 € 2.737
12	Omvang van het financiële resultaat 2024	€ 0

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>GGD West-Brabant</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
De GGD is - met inachtneming van het bepaalde in de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) en andere relevante wetgeving op het terrein van de openbare gezondheidszorg - belast met het uitvoeren van gezondheid beschermende en -bevorderende maatregelen, waaronder het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten. Richting 2027 werkt zij aan de volgende ambities:
1. Bouwen van een fundament voor een gerichte en lokale aanpak op het gebied van preventie en gezondheid, samen met partners;
2. Het toenemen van de groei in gezonde levensjaren bij iedereen in West-Brabant, waarbij de GGD focust op de groep die dit het hardst nodig heeft;
3. Gezondheid, (sociale) veiligheid en duurzaamheid zijn prioriteit in de leefomgeving en wijkontwikkeling;
4. De kennis en informatie om zelf regie te kunnen nemen en houden is laagdrempelig beschikbaar in West-Brabant.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Activiteiten
Uitvoeren van gezondheid beschermende en -bevorderende maatregelen, waaronder het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten.</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
In 2023 zijn nieuwe meerjarendoelen vastgesteld in samenwerking met betrokken partners.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
De gemeente is op basis van de Wpg verplicht een GGD te hebben en deze in stand te houden. Alvorens besluiten te nemen die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de collectieve gezondheid, vragen burgemeester en wethouders advies aan de GGD.</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
De gemeente betaalt een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage, die is opgebouwd uit een bijdrage voor basistaken, jeugdgezondheidszorg 0 –4 jarigen en gemeente specifieke afspraken (bijvoorbeeld huisvesting jeugdgezondheidszorg). Daarnaast worden markttaken (zoals inspecties technische hygiënezorg) afgenomen op factuurbasis.
Onderstaand de deelnemersbijdrage voor de periode 2024 – 2027.

<table>
<tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr>
<tr><td>€ 2.584.398</td><td>€ 2.677.695</td><td>€ 2.774.360</td><td>€ 2.874.514</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Ontwikkelingen
De basistaken worden geïndexeerd met het indexatiepercentage zoals voorgeschreven in de kadernota 2024 van de GGD;
In 2023 is een principeakkoord vastgesteld voor de CAO. Het effect van dit akkoord is is verwerkt en doorgerekend in de begroting 2024 van de GGD;
De gemeentelijke bijdrage is deels gebaseerd op inwoneraantallen. Deze inwoneraantallen worden vermenigvuldigd met een bijdrage voor de betreffende groep;
De rijksbijdrage DUUP (decentralisatie uitkering uitstapprogramma's prostituees) stijgt waardoor dit is verwerkt in de gemeentelijke bijdrage;
Als gevolg van de extra adviestaken bij invoering van de Omgevingswet per 1-1-2024 slaan we dit op basis van het solidariteitsprincipe om over het aantal inwoners waardoor dit resulteert in een bedrag van € 0,13 per inwoner;</td></tr>
</table>

	Naam	GGD West-Brabant
	In de meicirculaire van 2021 zijn gemeenten geïnformeerd over de compensatie van de meerkosten die zij maken in verband met de uitvoering van de Wet open overheid (Woo). De GGD ontvangt deze bijdrage niet en daarom is deze doorberekend aan de gemeenten; Er is sprake van een forse toename van de kosten van de consultatiebureau (CB)-locaties. Het verwachte effect is doorberekend in de gemeentelijke bijdrage.	
7	**Risico's** De GGD ziet diverse risico's met betrekking tot frictiekosten, aansprakelijkheid, uitvoering van de primaire taken en bedrijfsvoeringsrisico's. Deze risico's zijn toegelicht in de begroting van de GGD 2024.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder Sheikkariem	
9	**Deelnemende gemeenten** Regio West-Brabant (16 gemeenten)	
10	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** Breda	
11	Omvang eigen vermogen 01-01-2024 Omvang vreemd vermogen 01-01-2024 Omvang eigen vermogen 31-12-2024 Omvang vreemd vermogen 31-12-2024	€ 6.183.000 € 10.500.000 € 6.106.000 € 10.500.000
12	Omvang van het financiële resultaat 2024	0

	Naam	Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	
1	**Doelstellingen** - Het instellen en in stand houden van een Regionale Ambulancevoorziening ten behoeve van het werkgebied West-, Midden-Brabant en Brabant Noord; - Het in stand houden van een meldkamer ambulancezorg ten behoeve van het werkgebied MWN; - Het vaststellen en (doen) uitvoeren van het Regionaal Ambulance Plan van het werkgebied MWN; - Het (doen) leveren van een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen Midden/West-Brabant (GHOR) ten behoeve van de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en de Hulpverleningsdienst Brabant-Noord.		
2	**Activiteiten** (Mobiele) zorg die beroepsmatig wordt verleend aan een patiënt met een aandoening of letsel. Het gaat om spoedeisende of geplande ambulancezorg.		
3	**Meerjarendoelen gemeente** Terugbrengen van het overschrijdingspercentage.		
4	**Publiek belang,** c.q. reden waarom gemeente participeert Zorgdragen voor goede spoedeisende hulp voor burgers.		
5	**Financieel belang gemeente** RAV ontvangt geen bijdrage van de gemeente, alle activiteiten worden gefinancierd door de zorgverzekeraars.		
6	**Risico's** Groeiend personeelstekort in de (spoedeisende) gezondheidszorg, en de toenemende productie.		
7	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder Sheikkariem		
8	**Deelnemende gemeenten** Regio West Brabant (46 gemeenten).		
9	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** Den Bosch		
10	Omvang eigen vermogen 01-01-2024 Omvang vreemd vermogen 01-01-2024 Omvang eigen vermogen 31-12-2024 Omvang vreemd vermogen 31-12-2024		€ 14.369.000 € 9.149.000 € 14.369.000 € 14.364..000
11	Omvang van het financiële resultaat 2024		€ 0

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>MidZuid</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
MidZuid heeft tot doel om inwoners in haar werkgebied de Wsw en beschut werk uit te voeren. Vanaf 1 januari 2015 is de toegang tot de Wsw, door de inwerkingtreding van de Participatiewet, afgesloten. De op dat moment bestaande Wsw dienstverbanden blijven gehandhaafd. Vanaf 1 januari 2017 zijn gemeenten verplicht om nieuw beschut werk aan te bieden aan inwoners die hiervoor geïndiceerd worden. Tot slot voert MidZuid op verzoek van de gemeenten arbeidsre-integratie uit.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Activiteiten
Het bieden van aangepaste arbeid aan belanghebbenden met een dienstverband Wsw. Daarnaast kunnen op verzoek van de gemeenten personen geplaatst worden op een nieuwe beschut werk baan en participatiebanen. Op verzoek van o.a. gemeenten voert GR MidZuid ook re-integratieopdrachten uit.</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Voor de verplichte uitvoering van de Wsw taak en het uitvoeren van nieuw beschut werk wordt deelgenomen in de GR MidZuid.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
Financieel belang voor de gemeente is gelegen in een zo laag mogelijke bijdrage in het tekort van de GR MidZuid. Ook is het streven om een zo laag mogelijke aanvullende bijdrage beschikbaar te stellen per Wsw-werknemer.
Onderstaand de deelnemersbijdrage aan MidZuid voor de periode 2024 – 2027.

<table>
<tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr>
<tr><td>€ 624.000</td><td>€ 653.000</td><td>€ 657.000</td><td>€ 671.000</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Risico’s
Op grond van de Wgr zijn de deelnemende gemeenten verplicht om een in enig jaar geleden verlies aan te zuiveren. In de begroting is rekening gehouden met mogelijke aanspraken om bij te dragen in de verliezen.</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Bestuurlijke vertegenwoordiging
Wethouder Tanis (AB)
Wethouder Van Hunnik (DB)</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Deelnemende gemeenten
Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout.</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Vestigingsplaats
Oosterhout</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Omvang eigen vermogen 01-01-2024
Omvang vreemd vermogen 01-01-2024
Omvang eigen vermogen 31-12-2024
Omvang vreemd vermogen 31-12-2024</td><td>€ 1.279.000
€ 7.608.000
€ 997.000
€ 8.045.000</td></tr>
<tr><td>10</td><td>Omvang van het financiële resultaat 2024</td><td>€ 0</td></tr>
</table>

	Naam	Regio West-Brabant (RWB)
1	**Doelstellingen** Primair doel is door de samenwerking bij bovengemeentelijke beleidsmatige en strategische vraagstukken een bijdrage te leveren aan het realiseren van gemeentelijke en regionale doelstellingen.	
2	**Activiteiten** De focus van de bestuurlijke samenwerking van de gemeenten van de Regio West-Brabant (RWB) ligt op het versterken van het economisch vestigingsklimaat. De activiteiten zijn momenteel ondergebracht in vier pijlers: Arbeidsmarkt, Economie, Mobiliteit en Ruimte, waarbij Altena actief participeert. De inzet heeft vooral betrekking op de onderwerpen en thema's die aansluiten bij de ambities van Altena, zoals versterking van het maritieme cluster (binnen de speerpuntsector Maintenance), circulaire economie en agrofood, vitaal platteland, voldoende bedrijventerreinen, versterking natuur en recreatie, mobiliteit (A27, beter openbaar vervoer). Op dit moment werkt de RWB, in samenspraak met de deelnemende gemeenten, aan een actualisering van het actieprogramma, gericht op de periode 2024 – 2027. Daarbij wordt gezocht naar meer focus in het actieprogramma. Ook wordt bekeken op welk regionaal schaalniveau de bijbehorende taken formeel worden belegd, vanwege ook het toenemende belang van de samenwerking in de stedelijke regio Breda – Tilburg (SRBT). Besluitvorming over het aangescherpte actieprogramma is voorzien in het najaar van 2023.	
3	**Meerjarendoelen gemeente** Binnen de regio West Brabant werken we aan: behartigen van de belangen van de regio bij andere overheden samenwerking tussen gemeenten onderling bevorderen van de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen.	
4	**Publiek belang,** c.q. reden waarom gemeente participeert De ontwikkelingen die tegenwoordig op de gemeenten afkomen maken dat een gemeente het niet meer alleen kan. Samenwerking met andere gemeenten en andere partners in de regio is noodzakelijk. Dit zorgt voor bestuurskracht, zaken kunnen efficiënter en effectiever worden opgepakt en we krijgen hierdoor een stevigere positie t.o.v. provincie en rijk.	
5	**Financieel belang gemeente** Door bijdragen aan apparaatskosten, programmakosten en een onderzoek- en ontwikkelfonds kan de vastgestelde Strategische Agenda West-Brabant worden uitgevoerd. De berekening van de financiële bijdragen gebeurt op basis van inwoneraantal. Onderstaand de deelnemersbijdrage aan de RWB voor de periode 2024-2027 (inclusief MBC en KCV).	
6	**Risico's** In zowel de jaarrekening als in de begroting worden de risico's beschreven. Deze risico's zijn niet geprioriteerd. De RWB heeft, conform de Nota Verbonden Partijen, geen weerstandsvermogen. Wel is een reserve gevormd om de grootste personele risico's op te vangen.	
7	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder Sheikkariem, wethouder Tanis, wethouder Van Ooijen	

2024	2025	2026	2027
€ 1.524.971	€ 1.552.164	€ 1.597.843	€ 1.644.163

	Naam	Regio West-Brabant (RWB)
8	**Deelnemende gemeenten** Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht, Zundert.	
9	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** Etten-Leur	
9	Omvang eigen vermogen 01-01-2024 Omvang vreemd vermogen 01-01-2024 Omvang eigen vermogen 31-12-2024 Omvang vreemd vermogen 31-12-2024	€ 713.000 € 0 € 692.000 € 0
10	Omvang van het financiële resultaat 2024	€ 0

	Naam	Stichting Inkoopbureau West-Brabant
1	**Doelstellingen** De Stichting Inkoopbureau West-Brabant heeft ten doel: de deelnemers aan de stichting te ontzorgen (in de ruimste zin van het woord) op het gebied van inkoop.	
2	**Activiteiten** De dienstverlening vanuit de Stichting Inkoopbureau West-Brabant is gericht op de professionalisering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente. De kernactiviteiten zijn te omschrijven als: het begeleiden en uitvoeren van zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten, het opstellen van inkoopplannen, het uitvoeren van inkoopscans en –evaluaties, het mede helpen opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, het uitvoeren van contractmanagement en natuurlijk het fungeren als vraagbaak/ helpdesk op het gebied van inkoop en aanbesteding binnen een gemeente.	
3	**Meerjarendoelen gemeente** Zie doelstellingen ad 1.	
4	**Publieke belang**, c.q. reden waarom gemeente participeert - Vergroten inkoopexpertise - Behalen inkoopvoordelen door samen met anderen opdrachten in de markt te zetten	
5	**Financieel belang gemeente** De gemeentelijke bijdrage voor 2024 is € 160.934	
7	**Risico's** Geen.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder Van Ooijen	
9	**Deelnemende gemeenten/ organisaties** Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goes, Halderberge, Hoekse Waard, ISHW, Kapelle, Moerdijk, Noord-Beveland, , Reimerswaal, , Rucphen, Steenbergen, , Tholen, Woensdrecht, Zundert.	
10	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** Etten-Leur	
11	Het Inkoopbureau heeft geen eigen vermogen, maar wel een langlopende schuld aan de deelnemers van de stichting.	

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>Samenwerking Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
De uitvoering van de heffing en inning van afvalstoffenheffing, rioolheffing, onroerende-zaakbelastingen, BIZ, verblijfsbelasting en watertoeristenbelasting. De uitvoering van de Wet WOZ (waardebepaling onroerende zaken) en de Wet BAG (basisregistratie adressen en gebouwen). Dit tegen een laag kostenniveau.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
Een kwalitatief goede uitvoering van heffing en inning van gemeentelijke belastingen en van de Wet WOZ en de Wet BAG. Dit tegen een laag kostenniveau.</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Kostenbesparing ten opzichte van uitvoering door de eigen organisatie.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente

<table><tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr><tr><td>€ 782.000</td><td>€ 791.000</td><td>€ 800.000</td><td>€ 809.000</td></tr></table>
Geraamde opbrengsten 2024 van door SVHW geheven belastingen: € 25.312.000.</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Risico's
Er is een risico op een verlies aan belastingopbrengst wanneer de kwaliteit van SVHW te wensen overlaat. De kwaliteit van SVHW moet tenminste 'naar behoren' zijn. Naar oordeel van de Waarderingskamer is de kwaliteit op dit moment 'goed'.
Er is een risico dat een wijziging in jurisprudentie of belastingwetgeving leidt tot een niet geraamd verlies aan opbrengst.
Een toename van WOZ bezwaren van No Cure No Pay bureaus leidt tot steeds hogere kosten.</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Bestuurlijke vertegenwoordiging
Wethouder Tanis</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Deelnemende gemeenten en overige deelnemers
Alblasserdam, Albrandswaard, Altena, Barendrecht, Drimmelen, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Ridderkerk, Voorne aan Zee, Waterschap Hollandse Delta.</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Vestigingsplaats/ centrumgemeente
Klaaswaal / Hoeksche Waard</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Omvang eigen vermogen 01-01-2024
Omvang vreemd vermogen 01-01-2024
Omvang eigen vermogen 31-12-2024
Omvang vreemd vermogen 31-12-2024</td><td>€ 765.000
€ 5.931.000
€ 765.000
€ 5.832.000</td></tr>
<tr><td>10</td><td>Omvang van het financiële resultaat 2024</td><td>€ 0</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) streeft er naar om, als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur, een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving voor de regio Midden- en West Brabant.

Daarvoor zet de OMWB in op:
1. het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving door het verbeteren van processen en producten;
2. een eenduidige en gelijke behandeling voor bedrijven en burgers: 'level playing field';
3. het verbeteren van de efficiency.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
Bestuurlijk via AB en ambtelijk via accountmanagement regie houden op en sturing geven aan de verplichte uitvoering door de OMWB.</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Er is sprake van een verplichting op 3 niveaus:
1. Uitvoering; in samenwerking door een omgevingsdienst
2. Taken; minimaal de basismilieutaken
3. Samenwerkingsvorm; gemeenschappelijke regeling
zie verder onder 1.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
Onderstaand de gemeentelijke bijdrage voor de periode 2024 -2027.
<table>
<tr><td>2024</td><td>2025</td><td>2026</td><td>2027</td></tr>
<tr><td>1.004.105</td><td>€ 1.041.859</td><td>€ 1.078.324</td><td>€ 1.116.066</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Risico’s
De afgelopen jaren zijn de risico’s van de OMWB prominent in beeld gekomen. Daar zijn diverse verbetermaatregelen op gezet en er zijn belangrijke stappen gezet om de risico’s te kunnen beheersen. Een ander risico is de invoering van de Omgevingswet en alle bijkomende aspecten, waarbij op dit moment gekeken wordt naar de impact over het gebied van samenwerking, taakverdeling, juridische aspecten, financiën, e.d.</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Bestuurlijke vertegenwoordiging
Wethouder Van Hunnik is lid van het AB.</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Deelnemers
25 Midden- en West-Brabantse gemeenten en provincie Noord Brabant (Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze-Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Heusden, Loop op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert).</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Vestigingsplaats
Tilburg</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Omvang eigen vermogen 01-01-2024
Omvang vreemd vermogen 01-01-2024
Omvang eigen vermogen 31-12-2024
Omvang vreemd vermogen 31-12-2024</td><td>€ 3.148.000
€ 602.000
€ 3.190.000
€ 602.000</td></tr>
<tr><td>10</td><td>Omvang van het financiële resultaat 2024</td><td>€ 0</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>Regionaal Bureau Leerplicht</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
Het doel van het aansluiten bij het regionale administratiesysteem is het creëren en bijhouden van een volledige en sluitende leerplicht- en RMC administratie van 5 tot 23 jaar voor de gehele regio West-Brabant ter uitvoering van de wettelijke taken en ter ondersteuning van de uitvoering van de leerplichtwet.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
Het RBL blijft de leerplichtadministratie uitvoeren voor de gemeente Altena. In de nabije toekomst worden geen andere doelen voorzien dan hierboven benoemd.</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Het aansluiten bij het RBL voor de leerplichtadministratie heeft als voordeel dat de leerplichtambtenaren van de gemeente zich met name kunnen focussen op de uitvoering van de leerplichtwet en de bijkomende zorg voor kinderen en jongeren. Bovendien is er een eenduidige administratie in de gehele regio West-Brabant wat verantwoording aan het ministerie makkelijker maakt.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
Onderstaand de deelnemersbijdrage voor de periode 2024 –2027.

<table>
<tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr>
<tr><td>€ 44.155</td><td>€ 45.730</td><td>€ 47.265</td><td>€ 48.850</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Risico’s
Er zijn momenteel geen risico’s te benoemen. Er zijn duidelijke afspraken tussen het RBL en de gemeente over de taken die het RBL of de gemeente zelf oppakt.</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Bestuurlijke vertegenwoordiging
Wethouder Van Ooijen</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Deelnemende gemeenten
De 18 gemeenten in West-Brabant.</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Vestigingsplaats/ centrumgemeente
Breda</td></tr>
<tr><td></td><td>Omvang eigen vermogen 1-1-2024
Omvang vreemd vermogen 1-1-2024
Omvang eigen vermogen 31-12-2024
Omvang vreemd vermogen 31-12-2024</td><td>€ 0
€ 0
€ 0
€ 0</td></tr>
<tr><td></td><td>Omvang van het financiële resultaat 2024</td><td>€ 0</td></tr>
</table>

	Naam	Beschermd wonen
1	**Doelstellingen** 1. De samenwerking verankeren tussen de Colleges van de Gemeenten voor de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen. 2. Het afstemmen van het regionaal beleid op het terrein Beschermd Wonen ter uitvoering van het door de raden vastgesteld beleidskader. 3. De uitwerking van het regionaal beleid in een inkoopbeleid voor Beschermd Wonen 4. Het financieren van Beschermd Wonen. 5. Het gezamenlijk organiseren van de toegang tot Beschermd Wonen. 6. Het monitoren van de resultaten van Beschermd Wonen en op basis daarvan bijsturen. 7. De taken en bevoegdheden van de Colleges van de Gemeenten vanuit de Wmo, ten aanzien van Beschermd Wonen zoals opgenomen in artikel 4 door mandaat op te dragen aan het College van de Centrumgemeente. Hiermee wordt het volgende beoogd: a. Efficiënte en effectieve inzet van de door de deelnemers beschikbaar gestelde middelen en gezamenlijke afstemming over eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's; b. Borgen van de regionale samenwerking voor de schaarse en dure maatwerkvoorziening Beschermd Wonen; c. Het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers door actief informeren en communiceren.	
2	**Activiteiten** 1. Het inkopen van de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen en het bijbehorende contractmanagement; 2. Het verlenen van subsidies in het kader van de doelen ambulantisering Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang; 3. Het opstellen van de begroting; 4. het beheren van door de deelnemers beschikbaar gestelde middelen voor Beschermd Wonen; 5. het coördineren van de toegang tot Beschermd Wonen in samenwerking met de deelnemende gemeenten, volgens een gezamenlijk geformuleerde opdracht; 6. het verzorgen van de administratie van door de deelnemers beschikbaar gestelde middelen voor Beschermd Wonen; 7. het verzorgen van de voortgangscontroles bij de door de gemeente gecontracteerde partijen die de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen uitvoeren; 8. het verzorgen van kwalitatieve en kwantitatieve informatie aan de deelnemende gemeenten over de uitvoering van de taken; 9. het verwerken van persoonsgegevens met in acht neming van de geldende privacywet- en regelgeving; 10. het coördineren van de beleidsmatige en bestuurlijke samenwerking tussen de deelnemende gemeenten; 11. het voeren van eventuele rechtelijke procedures die het gevolg zijn van de door de gemeenten gemandateerde taken.	
3	**Meerjarendoelen gemeente** Uitvoering van beschermd wonen in regionaal verband, conform de Norm van Opdrachtgeverschap beschermd wonen.	
4	**Publiek belang,** c.q. reden waarom gemeente participeert Vanaf 1 januari 2025 zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor het aanbieden van beschermd wonen.	

	Naam	Beschermd wonen
5	**Financieel belang gemeente** De begroting van de GR is onderdeel van de begroting van Breda. In 2023 heeft de gemeente Altena voorshands niets bijgedragen aan de begroting (alle middelen worden door het Rrijk nog aan Breda betaald). Wel kan de gemeente achteraf eventueel moeten bijdragen aan een tekort. Vanaf 2025 gaat de gemeente wel bijdragen aan de begroting. De omvang daarvan is nog niet bekend. Deze bijdrage is gelijk aan de bijdrage die van het rijk ontvangen wordt voor beschermd wonen (plus een eventueel tekort).	
6	**Ontwikkelingen** Het verder vormgeven van de verbonden partij vindt in plaats. Vanaf half 2023 kunnen inwoners met een ondersteuningsvraag Beschermd Wonen zich al wel melden bij de eigen gemeente.	
7	**Risico's** Financieel risico: aandeel in omvang van een eventueel tekort op regionale middelen. Dit is nog niet te kwantificeren.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** wethouder Van Hunnik	
9	**Deelnemende gemeenten** Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout en Zundert	
10	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** Breda	
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2024 Omvang vreemd vermogen 1-1-2024 Omvang eigen vermogen 31-12-2024 Omvang vreemd vermogen 31-12-2024	n.v.t. Is onderdeel van de begroting van Breda.
12	Omvang van het financiële resultaat 2024	n.v.t.

	Naam	Regionaal Ontwikkel Bedrijf (ROB) Land van Heusden en Altena
1	**Doelstellingen** Uitvoering geven aan het Rijks- en Provinciaal beleid m.b.t. de ontwikkeling en de (her)structurering van bedrijventerreinen in het Land van Heusden en Altena.	
2	**Activiteiten** Op te treden als beherend vennoot voor de commanditaire vennootschap ROB Herstructureren, ontwikkelen en uitgeven van bedrijventerrein Doen van periodiek marktonderzoek en monitoren van de vraag Onderhouden marktcontacten	
3	**Meer-jaren doelen gemeente** Het verzorgen van ontwikkeling van en gronduitgifte voor bedrijventerreinen Uitvoering geven aan de intentieverklaring tussen provincie en de gemeenten van 10 november 2004 Het voorzien in de behoefte aan bouwrijpe grond met bedrijfsbestemming, toegespitst op kleine en grote ruimtevragers	
4	**Publieke belang,** c.q. reden waarom gemeente participeert Bevorderen werkgelegenheid door het realiseren van nieuwe mogelijkheden voor bedrijfshuisvesting; Intentieverklaring Provincie en de gemeente van 10 november 2004 Uitwerkingsplan Land van Heusden en Altena van 21 december 2004 Bestuursconvenant tussen Provincie Noord-Brabant en de gemeente Altena 3 mei 2010	
5	**Financieel belang gemeente** De gemeente Altena heeft een belang van circa € 3,7 miljoen eigen vermogen (aandelen en commanditair kapitaal) in het ROB. Daarnaast staat de gemeente Altena garant voor het financieringsarrangement, ter grootte van maximaal € 14,4 miljoen, van het ROB met de BNG. Vanwege dat belang: Stelt ROB Jaarlijks een begroting, jaarrekening, kwartaalrapportages en evt. een beleidsplan op Wordt periodiek de gemeenteraad (schriftelijk) geïnformeerd Stelt ROB een risicoprofiel ROB op	
6	**Ontwikkelingen** Bedrijventerrein RBT Kop van Brabant en Bruine Kilhaven V zijn uitgegeven. De ontwikkeling van SRBT Giessen is opgestart op basis van een overeenkomst met Riverland met als doel dit gezamenlijk te ontwikkelen. Het bestemmingsplan SRBT Giessen is inmiddels onherroepelijk. Het ROB heeft een actieve rol in de ontwikkeling van de insteekhaven en de herstructurering van de Biesboschhaven in Werkendam.	
7	**Risico's** Financiële risico's kunnen ontstaan door het vertragen van grondverkopen als gevolg van de conjunctuur en/of bijvoorbeeld de problematiek rondom stikstof en de levering van elektriciteit. Ook kunnen de kosten van bouw- en woonrijp maken tegenvallen.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder J.P. Tanis – Grondbedrijf/Bedrijventerreinen (namens de aandeelhouders) Wethouder W. van Ooijen – Economie (Commandite)	
9	**Deelnemende gemeenten** Altena	
10	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** Altena	

NB. ROB is een commanditaire vennootschap (CV) en geen gemeenschappelijke regeling (GR).

	Naam	BNG Bank N.V.
1	**Doelstellingen** De BNG Bank is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Betrouwbaar, duurzaam en professioneel: dat zijn de kernwaarden van de BNG Bank. De bank is een betrokken partner en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategische doelstellingen zijn gericht op de lange termijn. <u>Substantiële marktaandelen</u> Rendabel voorzien in meer dan 50% van de totaal aangeboden langlopende solvabiliteitsvrije kredietvraag van decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. <u>Redelijk rendement</u> BNG Bank streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. Dit komt deels als dividend weer ten goede aan de aandeelhouders.	
2	**Activiteiten** Verstrekken van kredieten tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden.	
3	**Meerjarendoelen gemeente** Dankzij topratings en groot inkoopformule van de BNG Bank kan de gemeente Altena via de BNG bank tegen scherpe voorwaarden geld aantrekken.	
4	**Publieke belang**, c.q. reden waarom gemeente participeert De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burgers.	
5	**Financieel belang gemeente** Aantal aandelen 37.908 Boekwaarde per 31-12-2022 € 94.770 Dividend in 2022 € 94.770 (2,50 per aandeel)	
6	**Ontwikkelingen** In het kader van de BNG strategie Ons Kompas Naar Impact heeft BNG Bank in 2022 de bedrijfsvoering verder geoptimaliseerd. In het belang van de klant is er geïnvesteerd in systemen en mensen. Daarnaast is het klimaatplan Going Green gepresenteerd. Met dit klimaatplan zet BNG Bank een volgende stap in de energietransitie en CO_2-reductie. Samen met de klanten zoals gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen en energiebedrijven wil de BNG Bank Nederland duurzamer, toekomstbestendiger en groener maken. Het uitgangspunt is daar bij dat BNG Bank de bank is van en voor het publieke domein.”	
7	**Risico’s** Als gevolg van aflossing van de TLTRO financiering (is financiering tegen gunstige rente) zal het renteresultaat in 2023 waarschijnlijk lager uitkomen. In het komende jaar heeft de bank de intentie om ten minste 25% van haar lange termijnfunding via ESG-obligaties (duurzaamheidsgelinkt) aan te trekken. BNG Bank verwacht een stijging van de bedrijfslasten in 2023. Dit komt met name door de nodige investeringen in de organisatie en betreft onder meer verbeteringen in het IT landschap, de ontsluitbaarheid van data, en voorgenomen verbeteringen van de klant- en kredietprocessen. Verder schat de bank een kostenstijging in als gevolg van de hoge inflatie en CAO afspraken.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Wethouder J.P.Tanis	
9	**Deelnemende gemeenten** De aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
10	**Vestigingsplaats / centrumgemeente** Den Haag	

	Naam	BNG Bank N.V.
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2022 Omvang vreemd vermogen 1-1-2022 Omvang eigen vermogen 31-12-2022 Omvang vreemd vermogen 31-12-2022 (bedragen x € 1.000.) *	€ 5.062 € 143.995 € 4.615 € 107.459
12	Omvang van het financiële resultaat 2022 na belastingen (in € mln)	€ 300

** Conform regels van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) kan de BNG pas tot publicatie van gerealiseerde resultaten overgaan na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de raad van Commissarissen.*

	Naam	Brabant Water N.V.
1	**Doelstellingen** Brabant Water streeft naar een hoge klanttevredenheid (rapportcijfer 8) en naar een onberispelijke waterkwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Verder streeft Brabant Water naar reductie van de ondermaatse leveringsminuten (8 minuten gepland, 4,5 minuten ongepland). Tot slot wil Brabant Water op het terrein van duurzaamheid haar steentje bijdragen door haar reststoffen zo veel als mogelijk te (laten) hergebruiken en door een bijdrage te leveren aan de Europese ambitie 20-20-20 (20% reductie van energie, 20% eigen duurzame opwekking van energie en 20% reductie van CO_2-uitstoot).	
2	**Activiteiten** Brabant Water levert drink- en industriewater aan 2,5 miljoen inwoners in Noord-Brabant. Brabant Water wint, zuivert en distribueert water van uitstekende kwaliteit tegen de laagst mogelijke kosten en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid.	
3	**Meerjarendoelen gemeente** Waarborgen van de genoemde activiteiten.	
4	**Publieke belang,** c.q. reden waarom gemeente participeert Behartigen van de belangen van de inwoners van de deelnemende gemeenten t.a.v. de watervoorziening.	
5	**Financieel belang gemeente** Aantal aandelen 75.822 (2,73%)	
6	**Ontwikkelingen** De investeringen in verbouw en nieuwbouw van de waterproductiebedrijven wordt opgevoerd in verband met veroudering en noodzakelijke aanvullende zuiveringen. Ook wordt gestart met de ontwikkeling van alternatieven voor grondwater. Hiermee is in totaal een extra investeringsbedrag gemoeid van tientallen miljoen per jaar.	
7	**Risico's** Klimaatverandering met de daarbij gepaard gaande warmere en drogere zomers zorgt dit voor extra watervraag. In extreem warme zomers kan dit effect hebben op de kwaliteit (druk en temperatuur) van het water. Oplopende droogteschadeclaims. In de jaarrekening 2021 is reeds voorzien in extra historische droogteschadeclaims ter hoogte van ruim 20 miljoen euro. Het risico bestaat dat Droogteschade.nl (een claimorganisatie) in rechte een hogere claim afdwingt. Dit kan in potentie leiden tot tientallen miljoen extra schade.	
8	**Bestuurlijke vertegenwoordiging** Burgemeester Lichtenberg	
9	**Deelnemende gemeenten** Alphen-Chaam, Altena, Asten, Baarle-Nassau, Bergeijk, Bergen op Zoom, Bernheze, Best, Bladel, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, Cranendonck, Cuijk, Deurne, Don, Drimmelen, Eersel, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gemert-Bakel, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, Halderberge, Heeze-Leende, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Laarbeek, Landerd Loon op Zand, Mill en Sint Hubert, Moerdijk, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oirschot, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Reusel de Mierden, Roosendaal, Rucphen, Schijndel, Someren, Son en Breugel, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, Steenbergen, Tholen, Tilburg, Uden, Veghel, Veldhoven, Waalwijk, Zundert.	
10	**Vestigingsplaats/ centrumgemeente** 's-Hertogenbosch	

	Naam	Brabant Water N.V.
11	Omvang eigen vermogen 01-01-2024 Omvang vreemd vermogen 01-01-2024 Omvang eigen vermogen 31-12-2024 Omvang vreemd vermogen 31-12-2024 (bedragen x € 1.000 indicatief)	€ 698.000 € 587.000 € 717.000 € 613.000
12	Omvang van het financiële resultaat 2024 (x 1.000)	onbekend

<table>
<tr><th></th><th>Naam</th><th>Nazorg gesloten stortplaatsen Zevenbergen en Bavel-Dorst</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Doelstellingen
Eeuwigdurend Beheer van de voormalige regionale stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, inclusief financieel beheer.
Op termijn de overdracht van de stortplaats Zevenbergen, inclusief nazorg, aan Provincie.
Stortplaats Bavel: zorgdragen voor beheer en onderhoud van de stortplaats.</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Activiteiten
Financieel beheer, minimale benodigd fysiek beheer, voorbereiding voor overdracht Zevenbergen.</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="2">Meerjarendoelen gemeente
Doelmatig beheer gelden GR, uitvoeren van nazorgplicht.</td></tr>
<tr><td>4</td><td colspan="2">Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert
Wettelijke verplichting voor eeuwigdurende nazorg op de voormalige regionale stortplaatsen.</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="2">Financieel belang gemeente
De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage aan de kosten van de Nazorg en het in standhouden van het gewenste niveau van de voorzieningen
Onderstaand de deelnemersbijdrage voor de periode 2024 –2027.

<table>
<tr><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th></tr>
<tr><td>€ 78.756</td><td>€ 78.756</td><td>€ 78.756</td><td>€ 78.756</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Ontwikkelingen
Op korte termijn onderzoek naar hoogte doelvermogen Zevenbergen. Uitstel overdracht geconditioneerd vastgelegd in convenant met Provincie.
Onderzoek naar ontwikkeling recreatie op stortplaats Bavel-Dorst.</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Risico's
Het uiteindelijke benodigde doelvermogen is van vele, nu nog onbekende factoren, afhankelijk. Ook een eventuele verlaging van de rekenrente. Het kans percentage met betrekking tot het aanvullen van het doelvermogen wordt ingeschat op 10%.</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Bestuurlijke vertegenwoordiging
Wethouder Van Vugt</td></tr>
<tr><td>9</td><td colspan="2">Deelnemende gemeenten
Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg, Etten-Leur, Moerdijk, Oosterhout, Zundert.</td></tr>
<tr><td>10</td><td colspan="2">Vestigingsplaats / centrumgemeente
Breda</td></tr>
<tr><td>11</td><td>Omvang eigen vermogen 01-01-2024
Omvang vreemd vermogen 01-01-2024
Omvang eigen vermogen 31-12-2024
Omvang vreemd vermogen 31-12-2024</td><td>€ 1.015.309
€ 24.606.038
€ 1.002.998
€ 24.240.332</td></tr>
<tr><td>12</td><td>Omvang van het financiële resultaat 2024</td><td>€ 0</td></tr>
</table>

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording bevat de paragraaf grondbeleid ten minste:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Stand van zaken economie

(Bron: Rabobank, CBS, september 2023)

De Nederlandse economie groeit in 2023 naar verwachting met 0,4 %. Door onder andere de aanhoudende arbeidsmarktkrapte en lage werkloosheid, is het niet de verwachting dat Nederland in een diepe recessie komt. Op langere termijn staat het groeipotentieel van de Nederlandse economie wel onder druk, doordat de totale werkgelegenheid in uren vooral door de vergrijzing nauwelijks verder kan stijgen.

De sterke stijging van de prijzen lijkt grotendeels achter ons te liggen. Toch blijven de prijzen iedere maand wel stijgen. In augustus 2023 was de stijging nog 3% (in juli 4,6%). De grootste aanjager blijven de hoge energieprijzen.

Ook de rente blijft stijgen. In september heeft de Europese Centrale Bank de rente verhoogd naar 4%. Dat heeft een direct gevolg voor de hypotheekrentes in Nederland. De leencapaciteit van de woningzoekenden wordt hierdoor beperkt. De Rabobank verwacht daarom een lager aantal verkooptransacties voor zowel 2023 als 2024. Toch is de verwachting dat de huizenprijzen het komend jaar wel weer licht zullen gaan stijgen met 2,4%. Dit komt vooral doordat huishoudens, door de stijgende lonen, iets meer te besteden hebben. Tot slot wordt de discrepantie tussen bestaande bouw en nieuwbouw groter. Door de hoge grondstofprijzen, de hogere lonen en de hoge duurzaamheidseisen, is nieuwbouw in de aanschaf duurder dan bestaande bouw. Wel zijn de maandelijkse energielasten lager. Dit lijkt een effect te hebben op de nieuwbouw en worden landelijk projecten vertraagd of zelfs volledig uitgesteld.

Nota Grondbeleid Altena 2019

Op 8 januari 2019 heeft de raad de Nota Grondbeleid 2019 vastgesteld. Enkele hoofdpunten uit de nota worden in deze paragraaf besproken.

- *Beleidsregie*
  In de nota Grondbeleid 2019 is onder andere opgenomen dat de gemeente Altena er in beginsel voor kiest om een strategische grondpositie in te nemen. Indien nodig zal de gemeente hiervoor grond aankopen. In de overige gevallen zal de gemeente terughoudend zijn met haar investeringen (faciliterend grondbeleid). De gemeente Altena weegt per project af welk type grondbeleid voor de betreffende locatie wenselijk is.
- *Grondprijsbeleid*
  De gemeente Altena bepaalt de grondprijzen in beginsel op basis van een externe taxatie, eens in de vier jaar, waarbij de residuele grondwaarde en/of de vergelijkingswaarde wordt toegepast. In een grondprijsbrief wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de grondprijs in de tussenliggende jaren en op omstandigheden waarin kan worden afgeweken van de verrichte taxatie. De gemeenteraad stelt de grondprijsbrief vast.
- *Weerstandsvermogen grondexploitaties*
  Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's. De reserve grondexploitaties dient voor mogelijke opvang van deze risico's. De minimale hoogte wordt hierop afgestemd, zodat financiële tegenvallers zoveel mogelijk binnen de grondexploitaties zelf kunnen worden opgevangen.

De huidige Nota Grondbeleid is vier jaar geleden vastgesteld. Het is wenselijk om deze nota te actualiseren. Dit komt enerzijds door de komende invoering van de nieuwe Omgevingswet. Deze wet wijzigt de instrumenten voor actieve en faciliterende grondpolitiek. De gemeente moet keuzes maken voor de ontwikkeling van nieuwe locaties. Daarnaast moeten we het gemeentelijke uitgiftebeleid gaan herzien, als gevolg van recente jurisprudentie rond het Didam-arrest. De nota zal eind 2023 opiniërend worden besproken door de gemeenteraad. Vaststelling staat gepland begin 2024. De opzet van de nieuwe nota is tweeledig. Enerzijds geeft de nota direct richting aan de wijze waarop de gemeente wil inzetten op de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de versnelling en de betaalbaarheid van de woningbouw. Anderzijds kan de nota ook gebruikt worden als een gereedschapskoffer voor andere beleidsplannen, visies en programma's. In de uitvoeringsparagraaf van die betreffende plannen kan met behulp van deze tools gekozen worden voor de wijze waarop de plannen uitgevoerd zullen gaan worden.

Grondexploitaties

Voor de grondexploitaties is bij de begroting gekozen voor een beperkte actualisatie. Het belangrijkste verschil is de gemeentelijke rente. Bij de jaarrekening stond het rentepercentage op 0,74%. Dit is inmiddels verhoogd naar 1,05%. De verhoging heeft een beperkt negatief effect op de grondexploitaties. De verschillen staan hieronder benoemd.

Nr.	Naam grondexploitatie	Was (0,74%)	Wordt (1,05%)
G001	Plan Jonker / Tjalmastr.Veen	-17.075	-16.997
G002	Blokland (vml. WvOC) W&A	-664.857	-670.396
G003	Hoog Meeuwen	23.142	23.422
G004	De Eng (aankoop gronden)		
G005	Waterfront De Veene	-408.198	-412.437

Nr.	Naam grondexploitatie	Was (0,74%)	Wordt (1,05%)
G006	MFA basis, Veen		
G007	Nieuwe Banne Sleeuwijk	70.452	69.615
G008	Zandweide Dussen	254.112	259.160
G009	Roode Caamer Hank	-563.366	-564.288
G010	De Burcht Werkendam	-595.837	-598.226
G015	Bronkhorst I	-885.700	-926.400
G016	Postweide II	-1.374.605	-1.379.229
G027	Achter de Schans Fase 1	-163.235	-202.723
G032	Achter de Schans Fase 2	-527.586	-530.144
G033	Cronenburg-Uitwijk	250.078	259.087
	Totaal	**-4.602.675**	**-4.689.556**
	Verschil		*-86.881*

De grondexploitatie van de Roode Caamer (G009) is wel gewijzigd. Het laatste plandeel is qua opzet aangepast. Dit levert een lagere opbrengst op. Het verschil ten opzichte van de vorige exploitatie bedraagt ca. € 87.000 (negatief).

Reserves en voorzieningen

Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's. De hoogte van de getroffen verliesvoorzieningen is bepaald aan de hand van de Netto Contante Waarde.

Op basis van het verloop van de Algemene reserve grondexploitaties de komende jaren en de uitgevoerde gevoeligheids- en risicoanalyses bij het MPG 2024, is op dit moment geen aanpassing van de Reserve grondexploitaties nodig. De aanwezige buffer voor risico's is afdoende om dit risicodeel af te dekken. Stand algemene Reserve Grondexploitaties per 1 januari 2024 € 3,7 miljoen.

Paragraaf Investeringen

Inleiding

In deze paragraaf wordt een totaaloverzicht gegeven van alle investeringen waarvoor de gemeenteraad investeringsbudgetten (kredieten) heeft gevoteerd. Doel is om inzicht te geven op de voortgang van de investeringsbudgetten en de meerjarenplanning hiervan. Tevens wordt in deze paragraaf inzicht gegeven in de gevoeligheid voor prijswijzigingen en rente van het investeringsprogramma. Hierdoor kan er een schatting worden gemaakt van de financiële gevolgen van de risico's inzake prijs en renteontwikkelingen.

Totaaloverzicht

	2023	2024	2025	2026	2027
Kredieten (bedragen x € 1.000)					
Huisvesting en ICT	1.245	838	-	-	445
Tractie en bedrijfsmiddelen	2.009	63	-	-	-
Brandveiligheid	223	-	-	-	-
Beheerplannen wegen	9.270	6.281	5.008	4.708	3.500
Mobiliteitsplan	920	6.140	9.380	8.703	3.340
Beheerplannen OV	394	836	400	400	400
Beheerplannen civiele kunstwerken	450	255	3.346	145	145
Beheerplannen haven	3.464	300	2.939	65	-
IHP	3.720	15.370	28.097	2.568	1.915
Sportaccommodaties	1.055	1.442	3.296	2.000	-
Beheerplannen groen en bomen	760	1.072	799	927	799
Beheerplannen spelen	82	276	91	-	128
Beheerplannen riolering	5.757	3.464	6.180	-	-
Beheerplannen reiniging	9	429	-	-	-
Beheerplannen begraven en overig	304	620	115	131	719
Strategische gronden	2.301	-	-	982	-
Totaal	**31.964**	**37.386**	**59.651**	**20.628**	**11.391**

In dit overzicht zijn zowel de lopende (beschikbaar gestelde kredieten) en nieuwe investeringen opgenomen. In de bijlage investeringsplan 2024-2027 treft u alleen de nieuwe kredieten vanaf 2024 aan die nog door de raad beschikbaar gesteld moeten worden.

Gevoeligheidsanalyse kapitaallasten

Voor gemeenten kunnen prijsstijgingen en inflatie aanzienlijke invloed hebben op investeringskredieten en kapitaallasten in de komende jaren. Ten eerste kunnen hogere prijzen voor bouwmaterialen, arbeidskosten en infrastructuurprojecten de kosten van kapitaalprojecten verhogen, waardoor het moeilijker wordt om begrotingsdoelstellingen te halen.

Dit kan leiden tot vertragingen in de uitvoering van belangrijke projecten. Bovendien kan inflatie de rentetarieven beïnvloeden, wat de rentelasten op herfinanciering van bestaande leningen kan verhogen en nieuwe leningen duurder kan maken. In deze paragraaf worden met een aantal scenario's de gevolgen van inflatie en rentestijging in beeld gebracht.

PRIJS

In dit hoofdstuk brengen we in beeld wat de effecten van een hogere prijsstijging van de geraamde investeringen op de exploitatie doen. Het effect op de kapitaallasten bij de onderstaande prijsstijgingen is als volgt:

Scenario's t.o.v. 2024 (bedragen in €)	2025	2026	2027
Jaarlijkse prijsstijging van 3%	37.000	177.000	370.000
Jaarlijkse prijsstijging van 5%	62.000	294.000	616.000
Jaarlijkse prijsstijging van83%	99.000	471.000	986.000

RENTE

Momenteel bedraagt onze leningenportefeuille € 110 miljoen. Vanwege het bovenstaande investeringsprogramma voor de komende jaren zal de financieringsbehoefte en daarmee onze leningenportefeuille gaan toenemen. Het huidige rentepercentage voor een 10-jaarslening bedraagt circa 3,5%. In de begroting is voor het aantrekken van nieuwe leningen reeds rekening gehouden met dit percentage. In de onderstaande tabel is het effect van rentestijgingen op de rentelasten weergegeven:

Scenario's (bedragen in €)	2024	2025	2026	2027
Rentepercentage van 4%	100.000	400.000	700.000	1.000.000
Rentepercentage van 5%	200.000	600.000	1.000.000	1.400.000
Rentepercentage van 6%	300.000	800.000	1.300.000	1.800.000

De percentages in de scenario's betreffen de rentepercentages die we moeten betalen over de nieuwe aan te trekken leningen (financieringsbehoefte). De te betalen rente van deze nieuwe leningen geeft het werkelijke effect op het begrotingsresultaat 2024-2027 aan.

Daarnaast wordt in de begroting de rentelast omgeslagen naar de verschillende producten en programma middels een omslagpercentage (rekenrente). Dit percentage is een gemiddelde van bestaande en nieuwe af te sluiten leningen en is lager dan het huidige marktrentepercentage.

Financiële begroting

Overzicht van baten, lasten en saldi 2024-2027 (bedragen x € 1.000) gemeente Altena

Programma	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01. Inwoner en bestuur	13.198	2.587	10.611 N	13.131	2.508	10.623 N	13.316	2.508	10.807 N	13.412	2.528	10.884 N
02. Altena samenredzaam	60.049	13.312	46.737 N	59.105	12.826	46.279 N	58.240	11.802	46.439 N	58.474	11.802	46.672 N
03. Veelzijdig Altena	16.436	3.231	13.205 N	16.222	3.231	12.991 N	16.942	3.226	13.717 N	17.130	3.192	13.938 N
04. Duurzaam Altena	34.390	29.177	5.212 N	33.919	28.995	4.924 N	32.539	27.611	4.928 N	30.293	24.781	5.512 N
05. Bereikbaar Altena	13.138	1.418	11.721 N	13.851	1.413	12.438 N	14.364	1.419	12.945 N	14.853	1.419	13.434 N
Totaal programma's	**137.211**	**49.725**	**87.486 N**	**136.227**	**48.973**	**87.254 N**	**135.402**	**46.566**	**88.836 N**	**134.162**	**43.722**	**90.440 N**
Algemene dekkingsmiddelen:												
Lokale heffingen	365	11.237	10.872 V	369	11.237	10.868 V	373	11.237	10.864 V	377	11.237	10.860 V
Algemene uitkering	-	100.712	100.712 V	-	105.154	105.154 V	-	100.458	100.458 V	-	104.418	104.418 V
Dividend	-	67	67 V	-	67	67 V	-	67	67 V	-	67	67 V
Financieringsfunctie	178	105	283 V	361	91	452 V	688	83	770 V	707	79	785 V
Overige dekkingsmiddelen	3.003	-	3.003 N	5.833	-	5.833 N	8.416	-	8.416 N	10.913	-	10.913 N
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	**3.190**	**112.121**	**108.931 V**	**5.840**	**116.549**	**110.708 V**	**8.101**	**111.844**	**103.743 V**	**10.584**	**115.800**	**105.216 V**
Overhead	23.946	1.681	22.265 N	23.331	1.681	21.649 N	23.087	1.681	21.406 N	23.084	1.681	21.403 N
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geraamd totaal van baten en lasten	**164.347**	**163.527**	**820 N**	**165.398**	**167.203**	**1.805 V**	**166.590**	**160.091**	**6.499 N**	**167.829**	**161.203**	**6.627 N**

Reservemutaties

Programma	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo
01. Inwoner en bestuur	48	441	393 V	48	115	67 V	48	108	61 V	48	108	61 V
02. Altena samenredzaam	403	618	215 V	403	292	111 N	403	287	116 N	403	284	119 N
03. Veelzijdig Altena	2.011	1.881	131 N	2.011	1.760	251 N	2.011	2.540	529 V	2.011	2.456	444 V
04. Duurzaam Altena	7	238	231 V	7	238	231 V	7	238	231 V	7	238	231 V
05. Bereikbaar Altena	1	412	410 V	1	332	331 V	1	296	294 V	1	267	266 V
Totaal programma's	**2.470**	**3.589**	**1.119 V**	**2.470**	**2.736**	**267 V**	**2.470**	**3.469**	**999 V**	**2.470**	**3.353**	**883 V**
Algemene dekkingsmiddelen	1.014	1.000	14 N	14	-	14 N	14	-	14 N	14	-	14 N
Overhead	378	518	140 V	378	515	137 V	378	513	135 V	378	510	132 V
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-			-			-
Geraamd totaal van baten en lasten	**3.862**	**5.107**	**1.245 V**	**2.862**	**3.252**	**390 V**	**2.862**	**3.981**	**1.119 V**	**2.862**	**3.863**	**1.001 V**
Geraamd resultaat	**168.209**	**168.634**	**425 V**	**168.260**	**170.455**	**2.195 V**	**169.452**	**164.072**	**5.380 N**	**170.692**	**165.066**	**5.625 N**
Begrotingsresultaat V / N			**425 V**			**2.195 V**			**5.380 N**			**5.625 N**

Incidentele baten en lasten 2024-2027 (bedragen x € 1.000)

Programma (bedragen x € 1.000)	Toelichting	Lasten / baten	Jaar 2024	2025	2026	2027
1. Inwoner & Bestuur	Frictiekosten	lasten	349 N	23 N	16 N	16 N
1. Inwoner & Bestuur	Mutaties reserves Reserve onderhoud graven	baten	70 V	70 V	70 V	70 V
1. Inwoner & Bestuur	Mutaties reserves Reserve Frictiekosten	baten	349 V	23 V	16 V	16 V
1. Inwoner & Bestuur	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	baten	16 V	16 V	16 V	16 V
1. Inwoner & Bestuur	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	lasten	48 N	48 N	48 N	48 N
Totaal 1. Inwoner & Bestuur			38 V	38 V	38 V	38 V
2. Altena samenredzaam	Mutaties reserves Res Sociaal Domein	baten	27 V	2 V	-	-
2. Altena samenredzaam	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	baten	329 V	29 V	29 V	29 V
2. Altena samenredzaam	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	lasten	35 N	35 N	35 N	35 N
Totaal 2. Altena samenredzaam			320 V	4 N	6 N	6 N
3. Veelzijdig Altena	Mutaties reserves Res renov. /verv. kleedlok. Sportaccommodaties	baten	138 V	-	-	-
3. Veelzijdig Altena	Mutaties reserves Res renov. /verv. kleedlok. Sportaccommodaties	lasten	75 N	75 N	75 N	75 N
3. Veelzijdig Altena	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	baten	503 V	339 V	479 V	266 V
3. Veelzijdig Altena	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	lasten	290 N	290 N	290 N	290 N
Totaal 3. Veelzijdig Altena			275 V	26 N	114 V	99 N
4. Duurzaam Altena	Mutaties reserves Reserve Woonomgeving	baten	69 V	69 V	69 V	69 V
4. Duurzaam Altena	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	baten	7 V	7 V	7 V	7 V
4. Duurzaam Altena	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	lasten	7 N	7 N	7 N	7 N
4. Duurzaam Altena	Mutaties reserves Algemene reserve grondexploitatie	baten	50 V	50 V	50 V	50 V
Totaal 4. Duurzaam Altena			120 V	120 V	120 V	120 V
5. Bereikbaar Altena	Mutaties reserves DBR:Verkeersveiligheidverhogende mtr	baten	13 V	13 V	13 V	13 V
5. Bereikbaar Altena	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	lasten	1 N	1 N	1 N	1 N
Totaal 5. Bereikbaar Altena			12 V	12 V	12 V	12 V
6a. Overige algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves Reserve Woonomgeving	lasten	6 N	6 N	6 N	6 N
6a. Overige algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves Onderst.verenigingen energiecrisis	lasten	1.000 N	-	-	-
6a. Overige algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves Algemene reserve	baten	1.000 V	-	-	-
6a. Overige algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves Algemene reserve	lasten	9 N	9 N	9 N	9 N
Totaal 6a. Overige algemene dekkingsmiddelen			14 N	14 N	14 N	14 N
6b. Overhead	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	baten	29 V	29 V	29 V	29 V
6b. Overhead	Mutaties reserves DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouwen	lasten	378 N	378 N	378 N	378 N
Totaal 6b. Overhead			349 N	349 N	349 N	349 N
Eindtotaal			**402 V**	**224 N**	**86 N**	**299 N**

Toelichting incidentele baten en lasten 2024-2027 groter dan € 100.000

Programma 1
Het frictiekostenbudget is geraamd voor incidentele lasten in verband met de doorloop van de herindeling en de hieruit voortvloeiende organisatieontwikkeling. Deze kosten komen ten laste van de Reserve frictiekosten.

Programma 2
De mutatie op de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn onttrekkingen en stortingen voor (toekomstige) onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties.

Programma 3
De mutaties op de reserve renovatie/vervanging kleedlokalen sportaccommodaties en de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn onttrekkingen en stortingen voor (toekomstige) onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties.

Programma overige algemene dekkingsmiddelen
Een deel van de algemene reserve zal worden ingezet voor het ondersteunen van verenigingen e.d. als gevolg van de energiecrises en wordt derhalve uit de algemene reserve gehaald en in de reserve ondersteuning verenigingen energiecrisis gestort.

Programma overhead
De mutatie op de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn onttrekkingen en stortingen voor (toekomstige) onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen * € 1.000)

Programma (bedragen x € 1.000)	Toelichting	Toevoeging / onttrekking	Jaar 2024	2025	2026	2027
1. Inwoner & Bestuur	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	onttrekking	6 V	6 V	6 V	6 V
Totaal 1. Inwoner & Bestuur			6 V	6 V	6 V	6 V
2. Altena samenredzaam	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	onttrekking	263 V	261 V	258 V	256 V
2. Altena samenredzaam	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	toevoeging	368 N	368 N	368 N	368 N
Totaal 2. Altena samenredzaam			105 N	107 N	110 N	112 N
3. Veelzijdig Altena	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	onttrekking	1.240 V	1.421 V	2.061 V	2.190 V
3. Veelzijdig Altena	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	toevoeging	1.646 N	1.646 N	1.646 N	1.646 N
Totaal 3. Veelzijdig Altena			406 N	225 N	415 V	544 V
4. Duurzaam Altena	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	onttrekking	111 V	111 V	111 V	111 V
Totaal 4. Duurzaam Altena			111 V	111 V	111 V	111 V
5. Bereikbaar Altena	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	onttrekking	399 V	319 V	283 V	254 V
Totaal 5. Bereikbaar Altena			399 V	319 V	283 V	254 V
6b. Overhead	**Dekkingsreserve kapitaallasten**	onttrekking	488 V	486 V	483 V	481 V
Totaal 6b. Overhead			488 V	486 V	483 V	481 V
Eindtotaal			**494 V**	**591 V**	**1.189 V**	**1.285 V**

V = voordelig voor exploitatie en nadelig voor reserve
N = nadelig voor exploitatie en voordelig voor reserve

Ramingsgrondslagen

Onderstaand worden de financieel-technische uitgangspunten weergegeven, die bij de opstelling van de Begroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027 worden gehanteerd.

Begroting 2024	Uitgangspunten
Bestaand beleid	De Begroting 2024 wordt opgesteld op basis van bestaand beleid. Geen ruimte voor nieuwe zaken, tenzij dit in de Kadernota 2024 is opgenomen en besloten.
Nieuw beleid	Geen nieuw beleid anders dan door niet beïnvloedbare externe factoren (wettelijke verplichtingen en / of contractuele afspraken) en / of opgenomen in de Kadernota 2024.
Oud voor nieuw	Voor een gezond financieel beleid en het faciliteren van college en raad bij het afwegen van beleidsprioriteiten, is het noodzakelijk dat in beeld is welke taken met bijbehorende budgetten (her)afweegbaar zijn.
Dekking	Structurele lasten worden gedekt met structurele baten; incidentele lasten mogen worden gedekt met incidentele baten; specifieke baten worden ook specifiek besteed.
Salarissen	Bij het ramen van de salariskosten wordt uitgegaan van de formatie per 1 januari 2023 en eventuele mutaties uit hoofde van de Kadernota 2024. De salarislasten worden geraamd op het maximum van de schaal. Voor de Begroting 2024 wordt uitgegaan van de meest recente Cao-afspraken.
Algemene uitkering	De algemene uitkering wordt geraamd in lopende prijzen. De Begroting 2024 wordt gebaseerd op de raming van de algemene uitkering uit de Septembercirculaire 2023.
Stelpost prijsontwikkeling	Voor de prijsontwikkeling wordt uitgegaan van de indicator prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (pBBP). Voor de loonontwikkeling wordt de indicator loonvoet overheidssector gehanteerd. Voor de Begroting 2024 wordt gebruik gemaakt van de raming uit de meest recente gemeentefondscirculaire.
Indexering subsidies	Uitgangspunt is de indexatie zoals die in de gemeentefondscirculaires wordt gehanteerd. De Begroting 2024 wordt gebaseerd op de Septembercirculaire 2023.
Rentekosten	De rentekosten verbonden aan reeds gedane investeringen worden berekend aan de hand van het schema rentetoerekening jaar t zoals in de Notitie rente 2017 (april 2016) van de Commissie BVV is opgenomen.
Nieuwe investeringen	In de Begroting 2024 worden in principe geen nieuwe investeringen verwerkt, tenzij deze in de Kadernota 2024 zijn opgenomen.
Belastingen en tarieven	Als uitgangspunt geldt dat de tarieven jaarlijks tenminste worden geïndexeerd voor inflatie. Deze trendmatige aanpassing is gebaseerd op de ontwikkeling van pBBP zoals opgenomen in de meest recente gemeentefondscirculaire. Daar waar sprake is van niet kostendekkende tarieven, wordt bovenop de inflatiecorrectie een extra verhoging ingezet. In beginsel bedraagt deze extra verhoging 2%.
Weerstandsvermogen	Het vermogen van de gemeente om niet structurele risico's te kunnen opvangen zonder daarbij de lopende exploitatie in gevaar te brengen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio. Uitgangspunt is een weerstandsratio gelijk of groter dan 1,0 in de begroting en de meerjarenraming.

Begroting 2024	Uitgangspunten
Onvoorziene uitgaven	Dit betreft een stelpost ter dekking van tegenvallers, c.q. niet voorziene uitgaven waar gedurende het begrotingsjaar alsnog prioriteit aan wordt toegekend.
Bespaarde rente	Er wordt geen bespaarde rente berekend.

Geprognosticeerde balans 2024-2027

Activa

Balansposten (*€ 1.000)	Gerealiseerde stand per 31-12-2022	Prognose stand per 31-12-2023	Prognose stand per 31-12-2024	Prognose stand per 31-12-2025	Prognose stand per 31-12-2026	Prognose stand per 31-12-2027
Immateriële vaste activa	**2.338**	**4.893**	**4.781**	**4.670**	**4.561**	**4.451**
• Kosten onderzoek en ontwikkeling activa	108	106	103	101	101	101
• Bijdrage aan activa van derden	2.230	4.787	4.678	4.569	4.460	4.350
Materiële vaste activa	**172.274**	**194.989**	**225.615**	**277.833**	**289.786**	**291.605**
• Investeringen met een economisch nut	110.290	117.360	130.673	160.352	160.804	157.263
• Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	35.135	39.825	43.114	48.173	46.972	46.818
• Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	26.849	37.803	51.828	69.308	82.010	87.524
Financiële vaste activa	**9.523**	**8.748**	**7.942**	**7.136**	**6.331**	**6.204**
• Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	4.053	4.053	4.053	4.053	4.053	4.053
• Leningen aan woningcorporaties	507	490	471	453	435	416
• Overige verbonden partijen	28	28	28	28	28	28
• Overige langlopende leningen	742	701	660	620	579	550
• Overige uitzettingen met een looptijd ≥ 1 jaar	4.192	3.475	2.729	1.982	1.235	1.156
Voorraden	**16.805**	**11.739**	**12.813**	**14.169**	**10.553**	**10.317**
• Grond- en hulpstoffen	-	-	-	-	-	-
• Onderhanden werk waaronder gronden in exploitatie	15.978	10.912	11.986	13.342	9.726	9.490
• Gereed product en handelsgoederen	827	827	827	827	827	827
• Overige voorraad	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	**4.361**	**22.766**	**25.946**	**31.386**	**32.153**	**32.292**
• Vorderingen op openbare lichamen	1.089	1.612	1.837	2.222	2.276	2.286
• Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd < 1 jaar	-	16.780	19.124	23.134	23.699	23.802
• Rek. courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	712	790	900	1.089	1.115	1.120
• Overige vorderingen	2.560	3.584	4.085	4.941	5.062	5.084
Liquide middelen	**588**	603	688	832	852	856
Overlopende activa	**16.120**	**16.120**	**16.564**	**18.877**	**22.835**	**23.393**
Totaal Activa	**222.009**	**259.857**	**294.348**	**354.904**	**367.071**	**369.119**

Passiva

Balansposten (*€ 1.000)	Gerealiseerde stand per 31-12-2022	Prognose stand per 31-12-2023	Prognose stand per 31-12-2024	Prognose stand per 31-12-2025	Prognose stand per 31-12-2026	Prognose stand per 31-12-2027
Eigen vermogen	**75.521**	**63.839**	**63.019**	**64.824**	**58.325**	**51.698**
• Algemene reserve (inclusief resultaat)	28.203	16.199	15.582	17.736	12.314	6.647
• Bestemmingsreserves	47.318	47.640	47.437	47.088	46.010	45.050
Voorzieningen	**18.152**	**16.515**	**15.855**	**15.192**	**13.813**	**13.610**
• Voor verplichtingen, verliezen en risico's	7.606	7.439	7.252	7.086	6.945	6.803
• Voor egalisatie van kosten	-	234	432	663	283	514
• Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	10.546	8.843	8.171	7.443	6.585	6.294
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	**99.169**	**110.167**	**100.810**	**92.977**	**85.792**	**78.595**
• Onderhandse leningen van binnenlandse banken	99.163	110.160	100.804	92.971	85.785	78.589
• Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	-	-	-	-	-	-
• Waarborgsommen	6	6	6	6	6	6
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	**13.126**	**13.126**	**8.164**	**7.699**	**7.413**	**6.767**
• Bank en giro	0	0	3.560	3.358	3.233	2.951
• Overige kortlopende schulden	13.126	13.126	4.603	4.341	4.180	3.816
Overlopende passiva	**16.141**	**16.141**	**17.102**	**16.129**	**15.528**	**14.176**
In te vullen financiering	**-**	**40.069**	**89.399**	**158.083**	**186.201**	**204.273**
Totaal Passiva	**222.109**	**259.857**	**294.348**	**354.904**	**367.071**	**369.119**

EMU-saldo

In het BBV (artikel 20) is de verplichting vastgelegd gemeenten het geraamde EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar, het begrotingsjaar jaar en de drie daar op volgende jaren in de begroting opnemen.

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de gemeente op transactiebasis in een bepaald jaar. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven wordt dan in een jaar binnenkomt, of dat er geld overgehouden wordt. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van Altena berekend.

	2023	2024	2025	2026	2027
	Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2024	Volgens meerjaren-raming in begroting 2024	Volgens meerjaren-raming in begroting 2024	Volgens meerjaren-raming in begroting 2024
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.992	-820	1.805	-6.499	-6.627
Mutatie (im)materiële vaste activa	25.269	30.515	52.107	11.843	1.710
Mutatie voorzieningen	-1.637	-660	-663	-1.379	-203
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie	-5.066	1.074	1.356	-3.616	-236
Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-23.832**	**-33.069**	**-52.321**	**-16.106**	**-8.303**

Reserves (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	saldo 1-1-2022	Toevoeging 2022	Vrijval 2022	saldo 31-12-2022	Toevoeging 2023	Vrijval 2023	saldo 31-12-2023	Toevoeging 2024	Vrijval 2024	saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Vrijval 2025	saldo 31-12-2025	Toevoeging 2026	Vrijval 2026	saldo 31-12-2026	Toevoeging 2027	Vrijval 2027	saldo 31-12-2027
A. Algemene Reserves																			
Algemene reserve grondexploitatie	4.913	370	1.383	3.901	-	191	3.710	-	50	3.660	-	50	3.610	-	50	3.560	-	50	3.510
Algemene reserve	13.362	1.511	1.137	13.736	3.394	1.401	15.729	9	1.000	14.737	9	-	14.746	9	-	14.755	9	-	14.763
Totaal Algemene reserves	18.275	1.881	2.519	17.636	3.394	1.591	19.439	9	1.050	18.397	9	50	18.356	9	50	18.315	9	50	18.273
B. Bestemmingsreserves																			
Reserve Woonomgeving	791	6	69	727	6	69	663	6	69	600	6	69	536	6	69	473	6	69	409
DBR:Verkeersveiligheidverhogende mtr	600	-	13	587	-	13	574	-	13	561	-	13	548	-	13	535	-	13	522
Reserve Strategisch personeelbeleid	418	-	418	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve strategische investeringen	-	2.500	-	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500	-	-	2.500
Res Sociaal Domein	82	-	27	55	-	27	29	-	27	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Risicoreserve bedrijventerrein ROB	131	-	-	131	-	-	131	-	-	131	-	-	131	-	-	131	-	-	131
Handhaving Veense Put	45	-	-	45	-	-	45	-	-	45	-	-	45	-	-	45	-	-	45
Onderst.verenigingen energiecrisis	-	1.000	-	1.000	1.000	-	2.000	1.000	-	3.000	-	-	3.000	-	-	3.000	-	-	3.000
Reserve Onderliggend wegennet A27	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360
DBR: Onderhoud wegen	4.536	2.312	2.312	4.536	-	58	4.478	-	-	4.478	-	-	4.478	-	-	4.478	-	-	4.478
Reserve onderhoud graven	1.811	-	71	1.740	-	70	1.670	-	70	1.600	-	70	1.530	-	70	1.461	-	70	1.391
DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	3.315	512	450	3.376	2.150	367	5.159	759	884	5.033	759	420	5.371	759	561	5.569	759	347	5.980
DBR: Onderhoud civiele kunstwerken	1.758	346	218	1.887	-	1.595	291	-	-	291	-	-	291	-	-	291	-	-	291
Reserve Monumentenfonds	166	-	-	166	-	-	166	-	-	166	-	-	166	-	-	166	-	-	166
Best.res landschapsinvesteringsfonds	46	236	26	257	-	-	257	-	-	257	-	-	257	-	-	257	-	-	257
Res renov. /verv. kleedlok. Sportacc	618	75	-	693	75	-	769	75	138	707	75	-	782	75	-	857	75	-	933
Reserve Frictiekosten	2.686	758	-	3.444	-	1.535	1.909	-	349	1.561	-	23	1.538	-	16	1.523	-	16	1.507
Reserve Duurzaamheidsfonds	1.505	-	175	1.330	-	250	1.080	-	-	1.080	-	-	1.080	-	-	1.080	-	-	1.080
Reserve Bomenfonds	-	150	-	150	-	-	150	-	-	150	-	-	150	-	-	150	-	-	150
Bestemmingsres.baggeren Loev. Gracht	700	-	10	690	-	-	690	-	-	690	-	-	690	-	-	690	-	-	690
Bestemmingsres.baggeren Rijsw.Wiel	600	-	-	600	-	-	600	-	-	600	-	-	600	-	-	600	-	-	600
Bestemmingsres.baggeren Vissershang	440	-	46	394	-	394	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opvang en huisvesting bijz.doelgr.	-	-	-	-	2.259	-	2.259	-	-	2.259	-	-	2.259	-	-	2.259	-	-	2.259
Totaal Bestemmingsreserves	21.608	7.895	3.834	25.669	5.490	4.378	26.780	1.840	1.549	27.071	840	597	27.313	840	728	27.425	840	515	27.749
C. Dekkingsreserves																			
Reserve kapitaallasten	21.899	1.914	2.163	21.649	1.914	2.703	20.860	2.014	2.508	20.366	2.014	2.605	19.775	2.014	3.203	18.586	2.014	3.299	17.301
Totaal Dekkingsreserves	21.899	1.914	2.163	21.649	1.914	2.703	20.860	2.014	2.508	20.366	2.014	2.605	19.775	2.014	3.203	18.586	2.014	3.299	17.301
D. Gerealiseerde resultaat																			
	5.799	10.567	5.799	10.567	-	13.807	3.240	425	-	2.815	2.195	-	620	-	5.380	6.000	-	5.625	11.626
Totaal Gerealiseerd resultaat	5.799	10.567	5.799	10.567	-	13.807	3.240	425	-	2.815	2.195	-	620	-	5.380	6.000	-	5.625	11.626
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	67.580	22.257	14.316	75.521	10.797	22.479	63.839	4.287	5.107	63.019	5.057	3.252	64.824	2.862	9.362	58.325	2.862	9.489	51.698

Voorzieningen (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	saldo 1-1-2022	Toevoeging 2022	Vrijval 2021	Aanwending 2022	saldo 1-1-2023	Toevoeging 2023	Vrijval 2023	Aanwending 2023	saldo 31-12-2023	Toevoeging 2024	Vrijval 2024	Aanwending 2024	saldo 31-12-2024	Toevoeging 2025	Vrijval 2025	Aanwending 2025	saldo 31-12-2025	Toevoeging 2026	Vrijval 2026	Aanwending 2026	saldo 31-12-2026	Toevoeging 2027	Vrijval 2027	Aanwending 2027	saldo 31-12-2027
Voorziening verplichtingen risico																									
Voorziening Pensioen wethouders	7.122	409	1.100	261	6.169	150	-	303	6.017	149	-	308	5.857	157	-	308	5.706	173	-	314	5.566	172	-	314	5.423
VZ: Vermogensvoorziening deeln ROB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening grondexploitaties	65	31	65	-	31	-	-	-	31	-	-	-	31	-	-	-	31	-	-	-	31	-	-	-	31
VZ Wachtgeld oud bestuurders	10	77	1	30	57	14	-	29	42	-	-	28	15	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overige risicovoorzieningen	437	-	437	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening verlofsparen	-	1.348	-	-	1.348	-	-	-	1.348	-	-	-	1.348	-	-	-	1.348	-	-	-	1.348	-	-	-	1.348
Totaal Voorziening verplichtingen risico	7.635	1.865	1.603	291	7.606	164	-	331	7.439	149	-	336	7.252	157	-	323	7.086	173	-	314	6.945	172	-	314	6.803
Egalisatievoorzieningen																									
Voorziening onderhoud gebouwen	-	81	-	81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening onderhoud havens	-	-	-	-	-	1.826	-	1.593	234	231	-	33	432	231	-	-	663	231	-	611	283	231	-	-	514
Totaal Egalisatievoorzieningen	-	81	-	81	-	1.826	-	1.593	234	231	-	33	432	231	-	-	663	231	-	611	283	231	-	-	514
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is																									
Voorziening egalisatie reiniging	76	170	-	-	246	-	55	-	191	11	-	-	202	10	-	-	212	8	-	-	220	8	23	-	251
Voorziening riolering	6.043	-	1.217	-	4.826	-	1.648	-	3.178	-	683	-	2.495	-	738	-	1.756	-	865	-	891	-	322	-	569
Voorz onderhoud infrastruc Noordwaar	5.474	-	-	-	5.474	-	-	-	5.474	-	-	-	5.474	-	-	-	5.474	-	-	-	5.474	-	-	-	5.474
n van derden waarvan de bestemming gebonden is	11.593	170	1.217	-	10.546	-	1.703	-	8.843	11	683	-	8.171	10	738	-	7.443	8	865	-	6.585	8	299	-	6.294
TOTAAL VOORZIENINGEN	19.227	2.117	2.820	372	18.152	1.991	1.703	1.924	16.515	391	683	368	15.855	398	738	323	15.192	412	865	925	13.813	410	299	314	13.610
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	86.807	24.374	17.136	372	93.673	12.788	24.183	1.924	80.354	4.678	5.790	368	78.874	5.455	3.990	323	80.016	3.274	10.227	925	72.138	3.272	9.788	314	65.308

Investeringplan 2024-2027 (bedragen x € 1.000) gemeente Altena

Omschrijving	Jaar	Investering	A / B	2024	2025	2026	2027
Bedrijfsmiddelen:							
BOA Applicatie	2024	50	B	-	10	10	10
Totaal taakveld 1.2		**50**	**-**	**-**	**10**	**10**	**10**
Wegen etc.:							
Investering wegen beheerplan buitenruimte 2024	2023-2024	5.514	B	4	262	260	259
Investering wegen beheerplan buitenruimte 2025	2025	4.408	B	-	-	209	208
Investering wegen beheerplan buitenruimte 2026	2026	4.408	B	-	-	-	253
Investering wegen beheerplan buitenruimte 2027	2027	4.408	B	-	-	-	-
Bruggen kunstwerken:							
Civiele kunstwerken beheerplan 2024	2023-2024	65	B	-	4	4	4
Investering Civiele kunstwerken Hout beheerplan buitenruimte 2025	2025	3.201	B	-	-	152	151
Openbare verlichting:							
Armaturen openbare verlichting 2024	2024	400	B	-	23	23	23
Armaturen openbare verlichting 2025	2025	220	B	-	-	13	13
Armaturen openbare verlichting 2026	2026	220	B	-	-	-	13
Armaturen openbare verlichting 2027	2027	220	B	-	-	-	-
Investering OV masten beheerplan buitenruimte 2025	2025	180	B	-	-	6	6
Investering OV masten beheerplan buitenruimte 2026	2026	180	B	-	-	-	10
Investering OV masten beheerplan buitenruimte 2027	2027	180	B	-	-	-	-
Straatmeubilair							
Beheerplan straatmeubilair 2024	2023-2024	145	B	-	8	8	8
Beheerplan straatmeubilair 2025	2025	145	B	-	-	8	8
Beheerplan straatmeubilair 2026	2026	145	B	-	-	-	8
Beheerplan straatmeubilair 2027	2027	145	B	-	-	-	-

Omschrijving	Jaar	Investering	A / B	2024	2025	2026	2027
Mobiliteitsplan							
Mobiliteitsvisie fiets	2023-2024	130	B	-	7	7	7
Mobiliteitsvisie openb vervoer, hubs	2023-2025	620	B	-	4	36	35
Mobiliteitsvisie multimodaal	2023-2027	10.295	B	4	35	106	127
Mobili.visie gemotoris verkeer	2023-2027	1.275	B	1	4	7	8
Ontsluitingsweg Werkendam	2022-2027	11.650	B	1	9	43	80
Fietspad langs Nathalsweg	2022-2026	1.220	B	1	2	7	58
Vrijliggend fietspad Middenweg	2022-2027	3.615	B	3	14	26	187
Totaal taakveld 2.1		**52.989**		**13**	**374**	**914**	**1.466**
Investering aanlegsteigers beheerplan buitenruimte 2024	2025-2026	130	B	-	-	0,49	9,61
Totaal taakveld 2.3		**130**		**-**	**-**	**0**	**10**
Walstroomvoorziening insteekhaven	2024	250	B	-	19	18	18
Totaal taakveld 2.4		**250**		**-**	**19**	**18**	**18**
Investeringen geactualiseerde IHP - dekking reserve huisvesting onderwijs							
- Nieuwbouw Brede School inclusief 't Verlaat	2023-2025	18.025	B	13	47	464	462
- Het Baken (uitbreiding)	2022-2025	3.166	B	4	10	47	46
- Het Fundament (nieuwbouw)	2022-2025	6.946	B	102	123	163	162
- Oranje Nassau school	2022-2026	11.260	B	1	21	58	247
- De Halm (nieuwbouw)	2025-2027	2.025	B	0	0	0	1
- Henri Dunant school	2022-2025	7.487	B	2	22	179	178
- De Schans (renovatie)	2028-2029	6.983	B	-	-	-	-
- Verduurzaming scholen	2022-2024	1.900	B	-	109	109	108
- Ambtelijke begeleiding investeringen IHP	2023-2026	183	B	3	6	9	10
Verbouwing D' Alburcht	2022-2026	6.295	B	-	58	32	359
Totaal taakveld 4.2		**64.270**		**125**	**396**	**1.062**	**1.574**

Omschrijving	Jaar	Investering	A / B	2024	2025	2026	2027
Investering groen overig beheerplan buitenruimte 2024	2024	281	B	0	16	16	16
Investering groen overig beheerplan buitenruimte 2025	2025	281	B	-	-	16	16
Investering groen overig beheerplan buitenruimte 2026	2026	281	B	-	-	-	16
Investering groen overig beheerplan buitenruimte 2027	2027	281	B	-	-	-	-
Investering bomen beheerplan buitenruimte 2024	2024	302	B	-	17	17	17
Investering bomen beheerplan buitenruimte 2025	2025	302	B	-	-	17	17
Investering bomen beheerplan buitenruimte 2026	2026	302	B	-	-	-	17
Investering bomen beheerplan buitenruimte 2027	2027	302	B	-	-	-	-
Investering speelplaatsen beheerplan buitenruimte 2024	2024	136	B	0	10	10	10
Investering speelplaatsen beheerplan buitenruimte 2025	2025	91	B	-	-	7	7
Investering speelplaatsen beheerplan buitenruimte 2026	2026	128	B	-	-	-	7
Investering speelplaatsen beheerplan buitenruimte 2027	2027	128	B	-	-	-	-
Ecologische verbindingszones	2024-2027	860	B	-	2	3	5
Totaal taakveld 5.7		**3.675**		**0**	**45**	**87**	**129**
Investering Riolering civiel beheerplan buitenruimte 2024 -> naar 2025	2025	3.100	B	-	-	70	70
Investering Riolering civiel beheerplan buitenruimte 2025	2025	3.080	B	-	-	74	75
Totaal taakveld 7.2		**6.180**		**-**	**-**	**145**	**145**
Bovengrondse glasbollen	2024	32	B	-	2	2	2
Huisvesting milieustation Giessen	2024	156	B	-	7	7	7
Overkapping milieustation Giessen	2024	170	B	-	7	7	7
Totaal taakveld 7.3		**358**		**-**	**16**	**16**	**16**
Uitbreiding begraafcapaciteit Veen, grond	2026	131	B	-	-	-	1
Uitbreiding begraafcapaciteit Veen	2027	719	B	-	-	-	-
Totaal taakveld 7.5		**850**		**-**	**-**	**-**	**1**
Totale investering volgens Investeringsplan		**128.754**		**139**	**860**	**2.253**	**3.370**

Lasten en baten per taakveld 2024-2027 (bedragen x € 1.000) gemeente Altena

Omschrijving	Toelichting	Lasten				Baten			
		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Programma: 1. Inwoner & Bestuur		13.198	13.131	13.316	13.412	2.587	2.508	2.508	2.528
Taakveld: 0.1 Bestuur	facilitering van de bestuursorganen	3.853	3.535	3.616	3.624	12	12	12	12
Taakveld: 0.2 Burgerzaken	paspoorten, rijbewijzen,bevolkingsregister, verkiezingen	1.817	1.914	1.914	1.914	1.281	1.193	1.193	1.193
Taakveld: 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	taken met betrekking tot onroerend goed dat niet in exploitatie is en niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen	898	884	896	883	309	318	318	338
Taakveld: 1.1 Crisisbeheersing en brandweer	alle reguliere taken van de brandweer en taken in verband met het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen	3.889	4.018	4.104	4.209	32	32	32	32
Taakveld: 1.2 Openbare orde en veiligheid	alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid	1.559	1.569	1.569	1.569	19	19	19	19
Taakveld: 7.5 Begraafplaatsen	gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging	1.181	1.210	1.216	1.212	934	934	934	934
Programma: 2. Altena samenredzaam		60.049	59.105	58.240	58.474	13.312	12.826	11.802	11.802
Taakveld: 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	voorzieningen die primair gericht zijn op participatie	7.457	7.095	7.118	7.115	1.134	1.045	1.046	1.046
Taakveld: 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	alle loketvoorzieningen gericht op het identificeren van eigen kracht en het geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening). Deze taken kunnen zijn georganiseerd in specifieke wijkteams, gemeentelijk loketten of centra voor jeugd in gezin.	2.652	2.652	2.652	2.652	0	0	0	0
Taakveld: 6.3 Inkomensregelingen	alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen	12.828	12.832	12.856	12.863	9.920	9.995	10.041	10.041
Taakveld: 6.4 WSW en beschut werk	behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet gericht zijn op doorstromen naar arbeid	3.749	3.571	3.548	3.474	0	0	0	0
Taakveld: 6.5 Arbeidsparticipatie	alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen	1.549	1.500	1.452	1.473	0	0	0	0
Taakveld: 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	materiële voorzieningen en vervoers- en woondiensten om zelfstandig te kunnen functioneren (WMO) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking worden verstrekt	2.000	2.000	2.000	2.000	414	644	644	644
Taakveld: 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+		0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	Kosten voor Hulp bij het huishouden.	5.200	5.200	5.200	5.200	17	17	17	17
Taakveld: 6.71b Begeleiding (WMO)	Kosten voor Begeleiding, Persoonlijke verzorging, Kortdurend verblijf, Overige ondersteuning gericht op het individu of huishouden/gezin.	4.721	4.454	4.454	4.454	54	54	54	54
Taakveld: 6.71c Dagbesteding (WMO)	Kosten voo Dagbesteding, Overige groepsgerichte ondersteuning en inloopfunctie GGZ	212	212	212	212	0	0	0	0
Taakveld: 6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	Baten en lasten van overige maatwerkarrangementen moeten op dit taakveld worden geboekt als ze niet kunnen worden toebedeeld aan de taakvelden 6.71a, 6.71b of 6.71c	217	217	217	217	0	0	0	0
Taakveld: 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 6.72a Jeugdhulp begeleiding	Begeleiding is gericht op het oefenen en structureren van dagelijkse vaardigheden, dit kan zowel bij enkelvoudige en meervoudige problematiek en vanuit iedere discipline. Verzorgen betreft ondersteuning bij de Algemeen Dagelijkse Levensverrichtingen (ADL)	2.227	2.193	2.193	2.193	0	0	0	0
Taakveld: 6.72b Jeugdhulp behandeling	Kosten voor Jeugdhulp ambulant., daar waar het gaat om behandeling	2.269	2.239	2.239	2.239	0	0	0	0
Taakveld: 6.72c Jeugdhulp dagbesteding	Kosten voor Dagbehandeling, Vervoerdiensten, Jeugdhulp ambulant, daar waar het gaat om dagbesteding of dagactiviteiten.	2.780	2.753	2.753	2.753	0	0	0	0
Taakveld: 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	Maatwerkarrangementen jeugdhulp, alleen indien deze niet door de gemeenten toebedeeld kan worden aan de taakvelden 6.72a, 6.72b of 6.72c.	454	450	450	450	0	0	0	0
Taakveld: 6.73a Pleegzorg	Vorm van jeugdhulp waarbij een jongere (tijdelijk) wordt opgenomen in een pleeggezin en waarbij pleegkind, pleegouders en eigen ouders worden begeleid door een pleegzorgaanbieder. Ook PGB-gefinancierde jeugdhulp is hierin meegenomen	1.243	1.243	1.243	1.243	0	0	0	0
Taakveld: 6.73b Gezinsgericht	Kosten voor Jeugdhulp met verblijf (inclusief behandeling) voor zover het gaat om code 12 uit het Informatieprotocol Beleidsinformatie Jeugd: gezinsgericht, Jeugdhulp met verblijf (exclusief behandeling) voor zover het gaat om code 12 uit het Informatieprotocol Beleidsinformatie Jeugd: gezinsgericht.	1.270	1.270	1.270	1.270	0	0	0	0
Taakveld: 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	Jeugdhulp waarbij de jongere verblijft op de accommodatie van de jeugdhulpaanbieder, veelal in een groep met andere jongeren. In feite betreft het alle vormen van verblijf die niet onder een van de taakvelden 6.73a en 6.73b vallen. Hieronder vallen ook begeleid wonen en kamertraining. Ook PGB-gefinancierde jeugdhulp is hierin meegenomen.	1.189	1.189	1.189	1.189	0	0	0	0
Taakveld: 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	Generalistische Basis GGZ, Kindergeneeskunde, Jeugd-ggz behandeling regulier / generalistisch, Jeugd-ggz behandeling specialistisch, Jeugd-ggz diagnostiek.	340	336	336	336	0	0	0	0
Taakveld: 6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	Dit betreft jeugdhulp dat vanwege een crisissituatie verleend wordt thuis of bij een aanbieder, alle jeugdhulp die valt onder het Landelijk Transitiearrangement (LTA), en GGZ-handeling waarbij sprake is van opname.	912	912	912	912	0	0	0	0
Taakveld: 6.74c Gesloten plaatsing	Jeugdhulp waarbij de jongere verblijft bij een jeugdhulpaanbieder op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg of een machtiging BOPZ (Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen, tot en met 2019), of machtiging Wvggz (Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg, met ingang van 2020). PGB-gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen	756	756	756	756	0	0	0	0
Taakveld: 6.81 Geëscaleerde zorg18+		0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 6.81a Beschermd wonen (WMO)	Beschermd wonen, dagbesteding voor mensen die in Beschermd Wonen verblijven	453	453	453	453	703	0	0	0
Taakveld: 6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	Opvang, Spoedopvang, Overige beschermd wonen en opvang	0	0	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	Toelichting	Lasten				Baten			
		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Taakveld: 6.82 Geëscaleerde zorg 18-		0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 6.82a Jeugdbescherming	Jeugdbescherming (kinderbeschermingsmaatregelen OTS en Voogdij).	648	648	648	648	0	0	0	0
Taakveld: 6.82b Jeugdreclassering	Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen.	638	638	638	638	0	0	0	0
Taakveld: 7.1 Volksgezondheid	maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen:	4.285	4.289	3.450	3.731	1.071	1.071	0	0
Programma: 3. Veelzijdig Altena		16.436	16.222	16.942	17.130	3.231	3.231	3.226	3.192
Taakveld: 2.3 Recreatieve havens	jachthaven, passantenhaven, lig- en havengelden	110	105	105	92	82	82	82	82
Taakveld: 3.1 Economische ontwikkeling	algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid	501	481	511	509	0	0	0	0
Taakveld: 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	grondexploitaties, bedrijventerreinen, investeringen in winkelgebieden, werkzaamheden t.b.v. land- en tuinbouwgronden	257	257	257	257	323	323	323	323
Taakveld: 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	de op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt) gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente	338	296	296	295	106	106	106	106
Taakveld: 3.4 Economische promotie	activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente	421	421	421	420	344	344	347	347
Taakveld: 4.1 Openbaar basisonderwijs	gemeentelijke taken met betrekking tot het openbaar basisonderwijs	202	202	202	202	9	9	9	9
Taakveld: 4.2 Onderwijshuisvesting	gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs	2.817	3.056	3.713	4.195	194	194	194	194
Taakveld: 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	lokaal onderwijsbeleid en de leerlingvoorzieningen	3.242	3.268	3.269	3.271	1.016	1.017	1.019	1.020
Taakveld: 5.1 Sportbeleid en activering	niet-fysieke maatregelen ter stimulering van professionele en amateursport	1.088	1.075	1.065	1.030	133	133	123	87
Taakveld: 5.2 Sportaccommodaties	alle accommodaties voor sportbeoefening	4.329	3.958	4.005	3.762	930	930	930	930
Taakveld: 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	activiteiten ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel	506	506	506	506	27	27	27	27
Taakveld: 5.4 Musea	activiteiten gericht op het verwerven, behouden, wetenschappelijk onderzoeken en presenteren van kunst en cultuur, streekarchief	515	515	514	513	2	2	2	2
Taakveld: 5.5 Cultureel erfgoed	taken gericht op conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed	722	700	697	696	59	59	59	59
Taakveld: 5.6 Media	de zorg voor fysieke en elektronische cultuurdragers, bijv. bibliotheken, lokale pers, lokale omroep.	1.265	1.259	1.259	1.259	2	2	2	2
Taakveld: 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie VA	hobbyclubs en volkstuinverenigingen	122	122	122	122	3	3	3	3
Programma 4. Duurzaam Altena		34.390	33.919	32.539	30.293	29.177	28.995	27.611	24.781
Taakveld: 3.1 Economische ontwikkeling	algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid	0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie DA	vergroening schoolpleinen, uitbreiden groenstructuren in en rondom dorpen, verhardingen vervangen door groen	6.345	6.340	6.387	6.431	32	32	32	32
Taakveld: 7.2 Riolering	gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding:	4.064	4.119	4.246	4.229	6.852	6.907	7.034	6.491
Taakveld: 7.3 Afval	de inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval	6.593	6.615	6.613	6.612	8.966	8.966	8.966	8.943
Taakveld: 7.4 Milieubeheer	gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu	3.359	3.026	2.234	2.672	1.042	1.050	221	621
Taakveld: 8.1 Ruimtelijke ordening	taken op grond van de wet Ruimtelijke Ordening	2.545	2.609	2.561	2.561	23	23	23	23
Taakveld: 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	activiteiten op het gebied van gemeentelijke bouwgrondexploitatie	9.617	9.371	8.689	6.033	9.495	9.249	8.567	5.904
Taakveld: 8.3 Wonen en bouwen	gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening (volkshuisvestingsbeleid)	1.866	1.838	1.810	1.756	2.768	2.768	2.768	2.768
Programma: 5. Bereikbaar Altena		13.138	13.851	14.364	14.853	1.418	1.413	1.419	1.419
Taakveld: 2.1 Verkeer en vervoer	taken op het gebied van verkeer te land (inclusief voetgangers) en bijbehorende droge infrastructuur	11.470	12.148	12.516	13.024	597	593	599	599
Taakveld: 2.2 Parkeren	taken op het gebied van ontwikkeling en beheer van parkeervoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 2.4 Economische havens en waterwegen	taken ten behoeve van de (beroeps-)scheepvaart en de bijbehorende infrastructuur	769	801	947	929	714	714	714	714
Taakveld: 2.5 Openbaar vervoer	taken op het gebied van openbaar vervoer en bijbehorende (omvangrijke) infrastructurele voorzieningen	900	902	901	900	107	107	107	107
Programma: 6a. Financiering en algemene dekkingsmiddelen		3.190	5.840	8.101	10.584	112.121	116.549	111.844	115.800
Taakveld: 0.5 Treasury	Financiering, beleggingen, dividenden etc. waaronder dividend nutsbedrijven	-178	-361	-688	-707	172	158	149	145
Taakveld: 0.61 OZB woningen	de onroerend zaakbelasting op de woning	313	316	320	324	7.583	7.583	7.583	7.583
Taakveld: 0.62 OZB niet-woningen	de onroerend zaakbelasting op niet-woningen	39	40	40	40	3.643	3.643	3.643	3.643
Taakveld: 0.64 Belastingen overig	overige gemeentelijke belastingen, zoals: hondenbelasting,reclamebelasting, heffing en invordering, bezwaar en beroep	13	13	13	13	11	11	11	11
Taakveld: 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	uitkeringen uit het gemeentefonds: algemene uitkering, integratie-uitkeringen, decentralisatie-uitkeringen, art 12-uitkering	0	0	0	0	100.712	105.154	100.458	104.418
Taakveld: 0.8 Overige baten en lasten	stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc., (schattingen) niet voorziene uitgaven	3.003	5.833	8.416	10.913	0	0	0	0
Programma: 6b. Overhead		23.946	23.331	23.087	23.084	1.681	1.681	1.681	1.681
Taakveld: 0.4 Overhead	kosten van overhead, d.w.z. alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces	23.946	23.331	23.087	23.084	1.681	1.681	1.681	1.681
Programma: 6c. Vennootschapsbelasting		0	0	0	0	0	0	0	0
Taakveld: 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	het (geraamde) bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar/verantwoordingsjaar	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves		3.862	2.862	2.862	2.862	5.107	3.252	3.981	3.863
Taakveld: 0.10 Mutaties reserves	alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die verband houden met de taakvelden 0. tot en met 8	3.862	2.862	2.862	2.862	5.107	3.252	3.981	3.863
SUBTOTAAL		168.209	168.260	169.452	170.692	168.634	170.455	164.072	165.066
Taakveld 0.11 Resultaat	ten slotte komen de begrotingssaldi tot uitdrukking op taakveld 0.11	425	2.195	0	0	0	0	5.380	5.625
TOTAAL		168.634	170.455	169.452	170.692	168.634	170.455	169.452	170.692